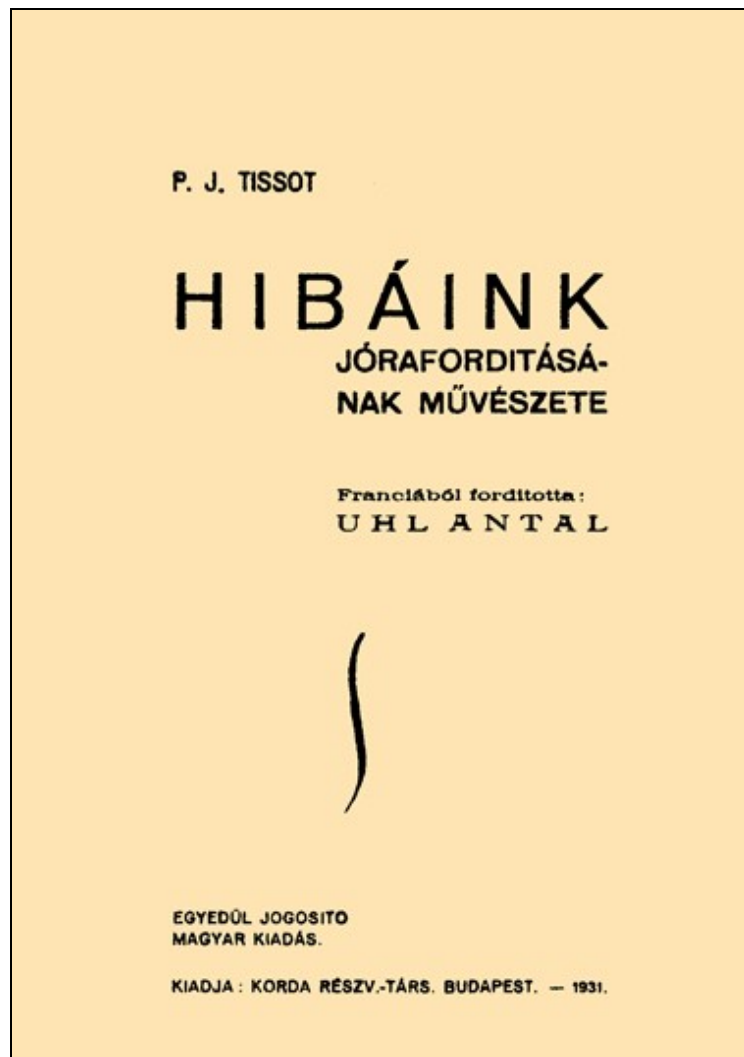

Tissot József
(Szalézi Szent Ferenc nyomán)
Hibáink jórafordításának művészete

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

**Tissot József (Szalézi Szent Ferenc nyomán)
Hibáink jórafordításának művészete**

Francia eredetiből fordította
Uhl Antal

Nihil obstat
Dr. Julius Czapik
censor dioecesanus.

Nr. 152. Imprimatur.
Strigonii, die 16. Januarii 1930.
Justinianus Card. Serédi
Princeps Primas Hung. et Aeppus.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv Budapesten jelent meg a Korda R. T. kiadásában, 1931-ben. Az elektronikus változat a Korda Kiadó engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Korda Kiadóé.

A könyvet Péter Júlia OFS és Hosszú Gáborné vitte számítógépbe.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó	6
I. rész	7
I. fejezet. Ne csodálkozzunk hibáinkon	7
1. Az emberi gyarlóság. Földi életünk folyamán nem hordozunk magunkban semmi olyant, aminek különös értéke lenne.....	7
2. Különös kiváltság nélkül nem lehet minden bocsánatos bűnt elkerülni	8
3. A tökéletességben való előrehaladás lassú és esésekkel van összekötve	8
4. A lelki bajok, akárcsak a testiek, gyorsan jönnek, és lassan távoznak	9
5. Két szükséges dolog, hogy botlás nélkül megerősödjünk Istenben.....	9
6. Nem a legkevésbé tökéletlen, hanem a legbátrabb lelkek a legszentebbek.....	10
7. A botlás, ha mindjárt súlyos is, ne döbbsen meg minket.....	10
8. Bűnbeesésünk után nem fogunk sokat csodálkozni, hanem gyorsan fölkelünk	11
II. fejezet. Hibáink láttára ne jöjjünk zavarba.....	12
1. A helyes és helytelen szomorúság ismertetőjelei.....	12
2. A vétek miatt zavarba jött lélek ismertetőjelei	12
3. Az olyan lelkeknek, kik hibákba esnek, türelemre van szükségük.....	13
4. Nyugodtság a bűnbeesés után	14
5. Nyugodt és bátor szomorúsággal szomorkodjunk hibáink miatt.....	14
6. A hamis alázatosság rossz hatása.....	15
7. A nyugtalanság és zavar főleg az önszeretetből származik	15
8. A türelmetlenséget és zavart önmagunk nagybecsülése is okozza	16
9. A bűn után szelíden és könyörületesen javítsuk meg szívünket.....	16
10. Lelkünk szelíd és meggyőző javítása.....	17
11. Ha nem nyugtalankodunk, könnyebben szabadulhatunk meg a bűntől.....	18
12. Miképpen viselkedett Szalézi Szent Ferenc bocsánatos bűneinek elkövetése után?.	18
III. fejezet. Hibáink láttára ne csüggedjünk el	19
1. Sohasem szabad reményünket veszteni, mert a remény megóvjja lelkünket az élet veszedelmeitől.....	19
2. A gonosz lélek kettős taktikája a lelkekkel.....	19
3. Hogyan esik a lélek hibája után csüggedésbe? Boldog De la Colombière Kolos atya figyelmeztetése.....	20
4. Az Egyház célszerűen cselekedett, midőn csüggedő korunk elé főképpen Szalézi Szent Ferencet, a fölbátorító egyháztanítót állította	20
5. Miképpen kell legyőzhetetlen bátorságra szert tenni, hogy soha el ne lankadjunk? ...	21
6. Az isteni Szív készséges és bőkezű a bocsánatban.....	22
7. Az életküzdelemben mindig az a győztes, aki harcrakész.....	23
8. A hiba, ha mindjárt súlyos is, nem lehet akadály a jámborságban való előrehaladásnál.....	24
9. Az egyideig, vagy talán hosszú ideig tartó bűnös állapot sem okozhat kislelkűséget.	25
10. A gyengeségünk miatt támadt félelmet az Istenbe vetett rendíthetetlen bizalommal mérsékelni kell	25
11. Aki a Boldogságos Szűz Máriához folyamodik, annak nem kell kétségbeesni.....	26
II. rész	27
I. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy gonoszságunk tudatában megalázkodjunk	27

1. Isten megengedi, hogy a rosszból hasznot húzzunk	27
2. Használjuk fel vétkeinket az alázatosságban való előrehaladásra	27
3. Az alázatosság minden erény alapja, és a büszkeség minden bűn eredete	28
4. Hibáink, mint az ablakok, megvilágítják gyarlóságunkat.....	28
5. A háromféle vessző, melyet a jó Pásztor bárányaival szemben használ.....	29
6. Az alázatosság tökéletlenségeink türelmes elviseléséből táplálkozik	30
7. Bizonyos bűnök a büszkeség kigyógyítására szolgálnak.....	31
8. Többet ér a bűn alázatossággal, mint az ártatlanság büszkeséggel.....	31
9. A büszkeség veszedelmes volta, és a tökéletlenség jótéteményei	32
10. A vétkeinkre való emlékezés hathatós orvosság a büszkeség ellen.....	32
11. Megbocsátott bűneink emlékének másik gyümölcse: az Isten iránti hála	33
12. A hibáink emlékezetéből fakadt alázatosságnak ismét másik gyümölcse: felebarátaink gyengeségeinek elnézése.....	34
II. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy szeressük hitványságunkat	36
1. Hitványságunk tudata és kedvelése nagy kegyelem	36
2. Hitványságunk szeretete igaz szeretet	37
3. Szeressük a megaláztatásokat, hogy közelebb jussunk a megtestesült Igéhez	37
4. A megaláztatások szeretete biztos eszköz az alázatosság megszerzésére	37
5. Azon lélek, amely hasznot tud meríteni a megaláztatásokból, felülmúlhatja az olyan lelket, amely kevésbé hibázik	38
6. Ha nem vagyunk bizonyosak, hogy hibáztunk, csak alázzuk meg magunkat, és igen nagy érdemeket szerzünk.....	38
7. A külső megaláztatás nagy hasznára van a belső megaláztatásnak	39
8. Az alázatosság gyakorlásában megvédjük az igazság és szeretet jogait.....	39
9. Az előljárók is meríthetnek hasznot a megaláztatásokból	40
10. Örvendjünk a megvettetésnek és cselekedjünk úgy, mint Jézus Krisztus apostolai..	41
11. A bűnös lélek annál kedvesebb Isten előtt, minél hitványabbnak tartja magát	41
III. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy az Isten irgalmasságába vetett bizalmunkban gyarapodjunk	43
1. A bűn problémáját megoldja az isteni irgalmasság	43
2. Piusz bíboros magára az Istenre alkalmazza a hegyi beszéd ötödik boldogságát.....	44
3. Hogyan kell még hibáink sokaságának is reményünket erősíteni abban, hogy bocsánatot nyerünk?.....	44
4. Midőn az isteni kegyesség elválasztja a bűnt a bűnöstől, megkíméli az utóbbit, és megsemmisíti az előbbit	45
5. Nem az egészségeseknek, hanem a betegeknek van szükségük orvosra	46
6. Jézus Szívének kijelentései bizalomra ösztönzik a bűnöst	47
7. Boldog De la Colombière atya bizalomra buzdítja a hibákkal megterhelt lelket	47
IV. fejezet. Az előző fejezet folytatása	49
1. Nyomorúságunk az isteni irgalom trónusa	49
2. Tökéletlenségeink indítékul szolgálnak arra, hogy bízzunk az Isten szeretetében	50
3. A nagyobb nyomor nagyobb irgalmasságot kíván.....	50
4. Szent Pál mondja: „Örömet dicsekszem erőtlenségeimmel.” (2Kor 12,9)	51
5. Miképpen indítsanak bizalomra a lelki vezetők?.....	51
6. Szalézi Szent Ferenc kioktatja a gyóntatókat, hogy miképpen bánjanak a bűnösökkel	52
7. Szalézi Szent Ferenc szelidsége a bűnbánókkal	52
V. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy az állhatatosságban megerősödjünk	54
1. Bűneink tapasztalata okossá tesz minket	54
2. Vétkeink főleg arra intenek, hogy kerüljük a bűnalkalmakat	54

3. Gyakoroljuk hűen az állhatatosság azon eszközeit, amelyeket Aranyszájú Szent János és Szent Epifán nyújtanak nekünk	55
4. Miképpen gyakoroljuk hűen az állhatatosság eszközeit Szalézi Szent Ferenc szerint?	56
5. Salamon bukása gyengeségünkre és ellenségünk gonoszságára figyelmeztet	56
6. A bátorságot és erőt nem szükséges magunkban érezni. Elég, ha reméljük, hogy egyik is, másik is kellő időben és helyen meglesz.....	57
7. Ha legtökéletesebbek is lennénk, tökéletleneknek kell tartani magunkat.....	58
8. A lelkiismeret-furdalásokra és lelki gyötrelmekre való visszaemlékezés kitűnő segítség a kísértések ellen	58
VI. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy buzgóbbak legyünk	60
1. Ha hibáinkat alázatosan beismerjük, érdemekké változnak át.....	60
2. „A gyónás és bánat végtelenszer tiszteletreméltóbbá teszi az embert, mint amennyire feddésre méltóvá tette a bűn.”	61
3. A bűnbánat csodálatos hatásai	61
4. Milyen érzelmek képesek fölbátorítani a bűnbánót, midőn bűneire visszaemlékezik?.....	62
VII. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy az elégtételben gyakoroljuk magunkat	64
1. Hibáink a mély alázatosság és elégtétel bőséges forrását képezik	64
2. Kövessük azon szenteket, kik esésük után bátran fölkeltek	65
3. Hogyan tudja édes Üdvözítőnk a bűnbánó nyomorúságait kegyelmekké változtatni?	66
4. A bűnbánat könnyeivel az elvesztett időt pótolhatjuk	66
5. Szent Magdolna a bűnbánók királynője.....	67
6. Szent Magdolna az igazak királynője	68
VIII. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy a Boldogságos Szűz Mária iránt fokozottabb áhítatra gerjedjünk	69
1. Mária, a hajótörtek menedéke szeretettel veszi át Jézus kezéből a megtérő Magdolnát	69
2. Az Úr Jézus, ki az Atyánál közbenjár érettünk, Szűz Máriát az ő közbenjárójává tette érettünk.....	70
3. Mária, az új Eszter, az isteni irgalmasság teljhatalmú birtokosa	70
4. Mária neve gyakran hathatósabbnak tűnik fel, mint Jézusé	71
5. Véga Kristóf hittudós megindító elmélkedése Szűz Mária irgalmasságáról	71
6. Szent Bernát, Szent Brigitta és Szalézi Szent Ferenc felhívják a bűnöst, hogy fusson Szűz Máriához	72
7. Hasonlat a szív kettős dobogása és Jézus és Mária között.....	72
8. Szent Ignác, Szent Bonaventúra, Damjáni Szent Péter és Nazianzi Szent Gergely vigasztaló szavai Mária irgalmasságáról	73
9. Milyen indítóokból veszi Szűz Mária a bűnösöket különösképpen oltalmába?	74
10. Mária, a bűnösök menedéke, mindent megtesz a bűnösök megtéréseért	74
11. A bűnös hálaimája Szűz Máriához	75

Előszó

Aligha jelent meg az aszketikus irodalomban olyan könyv, amelyhez annyi főpásztor írt ajánló sort és hozzá még oly nagy elragadtatással, mint P. Tissot József könyve: *Hibáink jórafordításának művészete*. És méltán. Már a címe is megragad és leköt. Micsoda művészet lehet az, amely a rosszból jót, a gyarlóból nemeset, a hibából tökéletességet, a bűnből erényt tud kihozni? A felületesen gondolkodó ember előtt úgy tűnik fel ez, mint fából vaskarikát csinálni. Pedig már Szent Pál apostol mondja: „*Minden javukra szolgál azoknak, akik Istent szeretik.*” „*Minden, még bűneik is*” – hozzáfűzi Szent Ágoston. Könyvünk megfejti ennek a titkát. Fokról fokra megmutatja, hogy miképpen lehet mindenféle lelki bajból a lélek számára hasznot meríteni, miképpen lehet halálhozó méregből gyógyítószert készíteni.

Két szent szerző szól e könyvből hozzánk és ad vigasztaló, bölcs tanácsokat, hogy ami a lelkeken sebet ejtett, ugyanaz a lélek gyógyítására, sőt mi több tökéletesítésére szolgáljon. Az egyik szent szerző Szalézi Szent Ferenc. A könyv folyamán 162-szer beszél a nagy egyháztanító az ő utolérhetetlen, vigasztaló és felemelő tanításával. P. Tissot, a szent hűséges követője mesterének tekintélyére és bölcs elveire mint megdönthetetlen igazságokra támaszkodik, midőn majdnem minden oldalon őt idézi. Innét e könyv szalézi levegője, illata és kenete. Szent Ferenc a lelki vezetők között legjobban tud hozzáférközni a bűnbeesett gyarló ember szívéhez. Szavainak bűnösöket fölemelő, megnyugtató és vigasztaló hatásáról írja P. Tissot: „*A legbűnösebb szívekben is kifakad a remény, hogy ismét elfoglalhatják helyüket a Családatya övéi között.*”

Könyvünk második szent szerzője P. Tissot József, a Szalézi Szent Ferencről nevezett missziós társaság egykori generálisa, ki lángoló buzgalomával és szentségével a múlt század második felében Franciaország és főképpen a francia papság nagy reformátora volt. Hogy a francia klérus a Combes-féle vallásüldözést hőiesen kiállotta, az nem csekély mértékben P. Tissot apostoli működésének a gyümölcse. Már életében mint szentet tisztelték és szentségének híre ma még általánosabb, úgy, hogy minden biztonnyal nemsokára az Egyház megdicsőült tagjai között tisztelhetjük. Jelen könyvének célját és törekvését röviden így jellemzi: „*Vigasztalást ad a múltra, lelkesítést a jelenre, oltalmat és buzgóságot a jövőre.*”

E könyvet a lelkigyakorlatoknál, bűnből fölemelkedőknek, úgyszintén a buzgó lelkeknek mint lelkiolvasmányt nem lehet eléggé ajánlani.

Pécsvárad (Baranya m.), 1930. január 29. Szalézi Szent Ferenc ünnepén.

A FORDÍTÓ.

I. rész

I. fejezet. Ne csodálkozzunk hibáinkon

1. Az emberi gyarlóság. Földi életünk folyamán nem hordozunk magunkban semmi olyant, aminek különös értéke lenne

Az elesett embernek egyformán tiszteletet és fájdalmat szerez az, hogy nem tudja megszokni nyomorúságát. Az öszülők vétke miatt olyanná lett, mint a trónjától megfosztott és lealacsonyított fejedelem. Szíve mélyén állandóan őrizi azon tudatot, hogy nemes eredete van, és neki is ártatlannak kellett volna lenni. Minden egyes esésnél mintha valami rendkívüli baleset érte volna, alig tudja visszatartani magát attól, hogy meglepetéséből föl ne kiáltson.

Az emberi gyarlóság Sámsonra emlékeztet, akit gonosz kéz megfosztott erejétől, midőn levágta haját. „Kelj föl! – kiáltották hozzá – itt vannak a filiszteusok!” És ő fölkelt azt gondolván, hogy amint a múltban, most is lesújtja ellenségeit, és elfelejtette, hogy előbbi ereje elhagyta.¹

Bármily nemes gyökerei legyenek gyarló természetünknek, mégis hitvány gyümölcsöket terem, mert nem küzdünk ellene. Nemsokára látni fogjuk, hogy az elcsüggedés a lélek pusztulása, de ez csak akkor tudja elfogni lelkünket, ha már előzőleg csodálkozzunk vétünkön. E veszedelem ellen Szalézi Szent Ferenc mindjárt meg fog minket védeni.

A szent püspök a legkiválóbb egyháztanítók és legbölcsebb szellemek példája szerint mindig különös részvételt viseltetett az ember gyengesége iránt. Gyakran mondogatta: „Ó, emberi nyomor! emberi gyarlóság! Ó, mennyire körül vagyunk véve fogyatkozásokkal! ... És önmagunktól mire vagyunk képesek? Másra nem, csak bűnbeesésre.”² Minden szavából és írásából megtudhatjuk, hogy nagy tökéletessége képessé tette őt arra, hogy mélyreható tekintetével alánézzen nyomorúságunk és gyengeségünk mélységébe, amelyet az eredeti bűn okozott nekünk. Ezt nagyon szem előtt tartotta valamennyi lelki gyermekénél, kiket vezetett, és szüntelenül figyelmeztette őket megromlott természetük szomorú valóságára. „Ön azt mondja nekem – írja az egyik nőnek –, hogy ezer és ezer tökéletlenséggel megterhelve él. Úgy van, kedves jó nővérem, de ne akarja ezeket óráról órára elpusztítani magában. Az bizonyos, hogy amíg e földön élünk és nehézkes, romlott testünket hordozzuk, mindig lesz bennünk valami hiba.”³

„Ön panaszkodik – mondja másutt –, hogy sok tökéletlenség és hiba csúszik be életébe, pedig tökéletesség és tiszta istenszeretet után vágyakozik. Erre azt válaszolom, hogy mi képtelenek vagyunk teljesen kivetközni magunkból, míg itt alant járunk, mindaddig hordoznunk kell magunkat, míg a jó Isten égbe nem visz bennünket, és egész életünk folyamán nem hordozunk magunkban semmi olyant, aminek különös értéke lenne.”⁴

„Általános szabályként mondhatjuk, hogy senki sem volt ez életben annyira szent, hogy valami tökéletlenségnek mindig ki ne lett volna téve.”⁵

¹ Bír 16.

² Camus: Szalézi Szent Ferenc szelleme XVII. rész. 12. fejezet.

³ Blaise: Szalézi Szent Ferenc összegyűjtött levelei 793. levél.

⁴ Blaise. 795. l.

⁵ Szentbeszéd nagyböjt I. vasárnapjára.

2. Különös kiváltság nélkül nem lehet minden bocsánatos bűnt elkerülni

Hitünk tanítja, hogy rosszra való hajlandóságunk bennünk marad, legalábbis csírájában, halálunkig. Továbbá senki sem tud elkerülni minden bocsánatos bűnt, úgyszintén nem egészen megfontolt bűnöket, ha csak különös kiváltsága nincs, mint amilyen a Boldogságos Szűz Máriának volt. A gyakorlati életben igen gyakran megfeledkezünk e két igazságról; jó lesz tehát meghallgatni, hogyan fejtegeti ezt a mi kedves szentünk az ő egyszerű és utánozhatatlan nyelvezetével:

„Ne gondoljunk arra sohasem, hogy tökéletlenségek elkövetése nélkül élhetünk. Ez nem lehetséges. Mert akár előljárók, akár alantasok vagyunk, mégis mindannyian emberek vagyunk, és következésképpen el kell hinnünk ez igazságot, mint biztos igazságot, nehogy csodálkozzunk azon, ha hibázunk. Urunk meghagyta, hogy gyakran mondjuk el a Miatyánk eme szavait: „És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk ellenünk vétetteknek.” E parancs nem tűr kivételt, mindnyájunknak szükséges megtartani.”⁶

„Az önszeretetet el lehet fojtani magunkban, de azért sohasem fog kipusztulni. Időről időre, különböző alkalmakkor kibocsátja bennünk hajtásait, és ezek bebizonyítják, hogy lábbal taposhatjuk, de ki nem irhatjuk magunkból. ... Semmiképpen sem kell csodálkoznunk, ha megtaláljuk bennünk az önszeretetet, mert az sohasem hagy el minket. Néha úgy alszik, mint a róka, amely aztán egyszerre a tyúkokra veti magát. Ezért állhatatosan örködni kell fölötté és magunkat szelíd türelemmel megvédeni ellene. Ha néha sebet ejt rajtunk, visszavonjuk az ő ösztönzésére mondott szavainkat és rosszálljuk az ő befolyása alatt végbevitt cselekedeteinket és meggyógyultunk...”⁷ Meggyógyultunk, de csak bizonyos időre, míg újabb gyöngeség nem jelentkezik, mert „sohasem fogunk meggyógyulni, minthogy még nem vagyunk a mennyei paradicsomban.”⁸ „Bármekkora is legyen jóakaratum, mégis egész életünkön keresztül türelmesen bele kell törődnünk abba, hogy emberi természetünk van és nem angyali”⁹, és egy híres aszkéta szerint el kell szánni magunkat arra, hogy úgy éljünk, mint akik lelkileg gyógyíthatatlanok vagyunk.¹⁰

3. A tökéletességben való előrehaladás lassú és esésekkel van összekötve

Szalézi Szent Ferenc a lelki tökéletesség útját megkezdő lelkekbe különösen gyöngeségük gyakorlati ismeretét szokta belevésni. Tulajdonképpen ezek szoktak gyakorlatlanságuk miatt leginkább csodálkozni hibáik és azok káros következményei fölött. „A bűnbeesésnél zavarba jönni és elcsüggedni – mondja kitűnően az előbb idézett író – annyi, mint nem ismerni önmagát.”¹¹

Hallgassuk csak, mily éles elmével és mily kedvesen figyelmezteti és oktatja szent tanítónk az ilyen lelkeket:

⁶ 16. tanítás: az ellenszenv.

⁷ Blaise: 333. levél.

⁸ 20. tanítás: a lelki önhittség.

⁹ Blaise. 428. levél.

¹⁰ „Szeretném, ha remeteségemben néhány szegény lelket magamhoz fogadhatnék, kik fel akarnak hagyni hibáikkal és mégis mindig bennük élnek. E kórházat elnevezném a gyógyíthatatlanok kórházának. Párisban a testileg gyógyíthatatlanok számára van kórház, nálam a lelkileg gyógyíthatatlanoknak legyen.” (M. De Bernières. Souvigny, Le Chrétien interieur, V. könyv. 11. fejezet)

¹¹ M. De Bernières.

„Ön azt mondja, hogy még nagyon érzékeny a sértéseknél. De kedves leányom, mit jelentsen az a „még”? Talán már sok lelki hibáról leszokott?”¹²

„Nem lehet egyhamar annyira úrnője a lelkének, hogy az első alkalommal teljesen uralkodjon fölötte. Elégedjen meg azzal, hogy néha-néha kis győzelmet arat főszenvedélyén.”¹³

„Tökéletlenségünk elkísér egészen a sírig. Nem tudunk úgy élni, hogy meg ne érintsük a földet. Persze nem kell ráfeküdnünk és rajta csúsznunk, de éppen úgy arra sem kell gondolni, hogy róla elrepüljünk, mert mi kis csirkék vagyunk, kiknek még nincsen szárnyuk.”¹⁴

„A tökéletességre törekvő lelkek hiú vágyai és igényei nyilak, amelyek (a zsolttáros szerint) egész napon át röpködnek (Zsolt 90,5). Vannak olyan lelkek, akiknek az a vágyuk, hogy egykettőre legalábbis Szent Terézék és Sziénai vagy Génuai Szent Katalinok legyenek. Ez helyes, de mondja meg nekem, mennyi idő alatt gondolja ezt elérhetőnek? – Három hónap alatt, válaszolja ön, sőt hamarabb is, ha lehet. – Jól toldotta meg ezzel: „ha lehet” – mert különben könnyen csalódhatna.”¹⁵

4. A lelki bajok, akárcsak a testiek, gyorsan jönnek, és lassan távoznak

„Szent Pál egy pillanat alatt tökéletesen megtisztult, miként Génuai Szent Katalin, Szent Pelágia és némely mások; ámde a megtisztulásnak ez a módja éppen oly csodálatos és rendkívüli a kegyelem rendjében, mint a halottak föltámasztása a természetben, miért is ilyent kívánni nem kell. Úgy a testnek, mint a léleknek rendes tisztulása lassan és fokozatosan, munkával és kitartással történik. A Jákob létráján látható angyaloknak van ugyan szárnyuk, de mégsem repülnek, hanem rendszeren fokról fokra járnak föl és alá. A lélek, amely a bűnből jámborságra emelkedik, a hajnalhasadáshoz hasonlítható, amely ha feltűnik, nem úzi el rögtön a sötétséget, hanem lassankint. Közmondás tartja, hogy mindig az a gyógyulás a legbiztosabb, amely lassan megy végbe. A lelki bajok, akárcsak a testiek, lóháton és vágatva jönnek, de gyalog és lassú léptekkel távoznak.”¹⁶

„Tehát türelmeseknek kell lennünk és ne gondoljunk arra, hogy egy nap alatt kigyógyulunk rossz szokásainkból, amelyeket azért vettünk fel, mert kevés gondot fordítottunk lelki egészségünkre.”¹⁷

Jóságos szentünk mindig ezzel fejezi be tanítását:

„Semmiképpen sem kell csodálkozni, ha gyengeségből kifolyólag gyakran hibába esünk.”¹⁸

5. Két szükséges dolog, hogy botlás nélkül megerősödjünk Istenben

Szentünk egy léleknek sem, még a tökéletességben előrehaladott léleknek sem ismerte el azon jogát, hogy hibáján csodálkozzék, és éppen a legbuzgóbb apácákhoz intézte a következő nézeteit: „Talán olyan nagy csoda az, hogy néha megbotlunk?”¹⁹

„Gyertyaszentelő Boldogasszony, Szűz Mária megtisztulása ünnepének nincs nyolcada. Legyen bennünk két egyforma erős elhatározás. Az első: nézzük folyton, mint növekszik a gaz

¹² Levél egy leányhoz. 847.

¹³ Levél egy nőhöz.

¹⁴ Levél egy leányhoz. 847.

¹⁵ Szentbeszéd nagyböjt I. vasárnapjára.

¹⁶ Philothea I. rész. 5. fejezet.

¹⁷ Blaise. 795. l.

¹⁸ Levél egy nőhöz.

¹⁹ 3. tanítás: a határozottság.

kertünkben. A második: legyen bátorságunk, hogy kitépni hagyjuk, sőt magunk is kitépjük. Mert önszeretetünk nem hal meg, míg élünk, és ő termeli e semmirevaló gyümölcsöket.”²⁰

„Láttam szegény N. nővér zokogását és arra gondoltam, hogy gyerekes érzékenységünk a következő hibából származik: elfelejtjük a szentek életelvét, kik arra figyelmeztetnek, hogy tökéletességünkben való előrehaladásunkat mindennap újból kell megkezdenünk. Ha jól rágondolunk erre, nem fogunk csodálkozni, mikor hibát találunk magunkban, és mikor ki kell azt gyomlálnunk.”²¹

„Őn kérdezi ... miképpen tudná lelkét úgy megszilárdítani Istenben, hogy semmi sem vonná és szakítaná el tőle. Két dolog szükséges ehhez: *meghalni és üdvözülni*. Ugyanis ezután többé nem lesz elszakadás, és az ön lelke elválaszthatatlanul össze lesz kötve és egyesülni fog Istennel.”²²

6. Nem a legkevésbé tökéletlen, hanem a legbátrabb lelkek a legszentebbek

Bőséges vigasztalást nyújtanak e jó tanácsok azon lelkek számára, kik komolyan vágyódnak fenntartás nélkül Istennek szolgálni, és kiket hivatásuk bensőséges kapcsolattal fűz Istenhez. Ezek könnyen azt hiszik, hogy hűtlenségük kevésbé menthető, mint másoké, és éppen ezért esésük nagyobb csodálkozásra ad okot. A lelki vezetőknek nem ez a véleményük. Grou atya azt mondja: „A botlások gyakran a gyors futásból és túlságos buzgóságunkból származnak, amely nem hagy elég időt arra, hogy bizonyos elővigyázatossági szabályokra ügyeljünk. A félnék és aggódó lelkek mindig látni akarják, hová lépnek, minden pillanatban másfelé fordulnak, hogy kikerüljék a veszélyes helyeket, és nagyon félnék, hogy bemocskolják magukat. Ezért nem is haladnak olyan gyorsan előre, mint mások, és a halál majdnem mindig útjuk közepén lepi meg őket. Nem azok a legszentebbek, akik legkevésbé hibáznak, hanem akiknek legtöbb bátorságuk, nagylelkűségük, legtöbb szeretetük van, kik nem ijednek meg attól, ha megbotlanak vagy elesnek, és kissé bemocskolják magukat; a fő, hogy előre jussanak.”²³

Aranyszájú Szent János ugyanezt mondja más alakban. „Ha a katona kitart az ütközetben és talán megsebesül, vagy éppen kissé meghátrál néha, azért nem lesz senki sem olyan kegyetlen és a hadászatban olyan járatlan, hogy ezt bűnül rója fel neki. Csak azok nem sebesülnek meg sohasem, akik nem is harcolnak sohasem. Ellenben akik hévvel rohannak az ellenségre, azok kapnak rendszeren sérülést.”²⁴

7. A botlás, ha mindjárt súlyos is, ne döbbsen meg minket

Lehet-e ezen fejezetben levő megfontolásokat a halálos bűnökre is alkalmazni? Ajánlhatjuk-e a súlyosan vétkező lelkeknek is, hogy ne csodálkozzanak azon vétkeiken, amelyek megfosztották őket Isten barátságától? Meg meri-e tenni Szalézi Szent Ferenc, hogy amit a nagylelkű szíveknek mondott, ugyanazt az ilyen lelkekhez is intézze? Halljuk csak: „Kedves Theotimusom, a menny eliszonyodik és kapui a rémülettől megremegnek, a békesség angyalai megdöbbennek az emberi szív szárnalmas nyomorúságán, mely ezt a *mindenek* fölött szeretetreméltó jóságot hitvány dolgokért el tudja hagyni. Láttad-e már azt a csodálatos jelenséget, amely mindenki előtt ismeretes és az okát adni senki sem tudja, hogyha csapra ütjük

²⁰ 9. tanítás: a szerénység.

²¹ Blaise. 332. I. Levél Chantal Szent Franciskához.

²² 9. tanítás: a szerénység.

²³ Manuel des âmes intérieures.

²⁴ Ad Theod. laps. I. n. 1.

a borral telt hordót, egy csepp bor sem folyik ki belőle, hacsak a felső dugóját ki nem ütjük, hogy levegőt kapjon? Ellenben szépen folyik akkor, midőn a hordó nincs tele. Lelkünk bőven részesül az égi szeretetben földi életünk folyamán, de vele még sincs annyira tele, hogy, ha a kísértés rést üt rajta, a lélekből el nem távozhata. De ha majd fönn a mennyben az isteni szépség gyönyörűsége egész értelmünket kielégíti: akkor a szent szeretet eléri teljességét és nem áhítozik semmi másra. Ott, ha valami mégis eljut szívünkig, sohasem lesz képes azt magával ragadni és az isteni szeretet egyetlen cseppjét sem fogja abból kiszorítani. Az értelmet nem lehet többé becsapni, vagy meglepni, mert a végtelen igazság megismerésében megingathatatlan.”²⁵

Hallottuk tehát, a bűnbeesés, ha mindjárt halálos is az, csak a mennyben kelthet csodálkozást, mert ott az ilyesmi lehetetlen. De itt a földön nem szabad többé ezen meglepődni, amint hogy nem lepődünk meg azon sem, ha a bort kifolyt látjuk a nyitott edényből.

8. Bűnbeesésünk után nem fogunk sokat csodálkozni, hanem gyorsan fölkelünk

Ó, melleleg mondva mennyi elnézéssel lennénk testvéreink iránt, ha alaposan elmélkednénk e gondolatokról! Mennyire azonosak lennénk a kimondhatatlan türelmességű Úr Jézussal, ki mielőtt fölruházta apostolait a bűnbocsátás hatalmával, meghagyta nekik, hogy ne csak hétszer, hanem hetvenszer hétszer bocsássonak meg!

Természetesen ezen elnézésünk, amellyel saját magunk és mások hibái iránt viseltetünk, nem *mehet annyira*, hogy közömbös szemmel nézzük a hibákat. Mert más az, ha nem csodálkozunk hibáinkon, és más az, ha nem utáljuk azokat és nem tesszük jóvá. A földműves nem csodálkozik azon, ha gízgázt lát földjén, de emiatt talán nem lesz elég szorgalmas a kigyomlálásban? Azért miután szentünk nem tesz kivételt semmiféle bűnnel, mikor ezt mondja:²⁶ „Ha vétket követ el, ne csodálkozzon azon!” – és miután arra figyelmeztet, hogy „ha igazán tudnók, mik vagyunk, akkor ahelyett, hogy elámulnánk, midőn a földön fekszünk, sokkal inkább azon csodálkoznánk, hogy hogyan tudunk még állva maradni?”²⁷ Gyorsan hozzá is teszi, hogy „ne maradjunk fekvé és ne csússzunk ott, ahol elestünk”, valamint ajánlja: „ha az erős zivatar néha kissé erős hatással van gyomrunkra és szédülést okoz, ne csodálkozzunk azon, hanem ha tehetjük, rögtön vegyünk erős lélegzetet és bátorítsuk fel magunkat, hogy máskor jobban fogunk cselekedni.”²⁸

„Emelje fel szívét szelíden, ha elesik, alázza meg magát teljesen Isten előtt nyomorúságának tudatában és semmiképpen se csodálkozzon vétken, mert nincs azon mit csodálni, hogy a gyarlóság nyomorult. Mindazonáltal teljes erejéből utálja Isten megbántását és nagy bátorsággal, Isten irgalmába vetett bizalommal lépjen az erények elhagyott útjára.”²⁹

Ez utolsó idézet eléggé kioktat, hogy hibáink után csodálkozás helyett mi hassa át lelkünket. Nem más, mint gyarlóságunk tudata, az alázatosság első lépcsője. Könyvünk második részében bőven fogunk majd erről tárgyalni. Miután megállapodtunk abban, hogy hibáink láttára nem szabad csodálkoznunk, ezután be fogjuk bizonyítani, hogy még *kevésbé* szabad miattuk zavarba jönnünk.

²⁵ Theotimus. IV. rész. 1. fej.

²⁶ Blaise. 740.

²⁷ Blaise. 53. l.

²⁸ Blaise. 761. l. A szent levele nővérehez.

²⁹ Philothea. 3. rész. 9. fej.

II. fejezet. Hibáink láttára ne jöjjünk zavarba

1. A helyes és helytelen szomorúság ismertetőjelei

„Az Isten szerint való szomorúság állhatatos megtérést szerez az üdvösségre – mondja Szent Pál –, a világ szomorúsága pedig halált szerez.” (2Kor 7,10) A szomorúság tehát lehet jó vagy rossz, aszerint, hogy milyen állapotot vált ki belőlünk. A valóságban több rosszat hoz, mint jót, mert csak két jó gyümölcse van: az irgalmasság és bűnbánat, és hat rossz gyümölcsöt terem, és ezek: az aggodalom, restség, méltatlankodás, féltékenység, irigység és türelmetlenség. Ezért mondja a bölcs: „A szomorúság sokakat megöl és az embernek nincs semmi haszna belőle.” (Sir 30,25), mert a két jó patak mellett, amelyek a szomorúság forrásából folydogálnak, még hat másik, nagyon rossz patak folydogál.³⁰

A gonosz lélek tehát minden erejével azon van, hogy ilyen helytelen szomorúságot előidézzon. Hogy minél jobban sikerüljön a lelket elcsüggeszteni és kétségbe ejtenie, eleinte megelégszik azzal, hogy zavarba hozza. Nem is nehéz neki a következő ürügyekkel szomorúságra hangolni: Nem kell-e amiatt szomorkodni, hogy megsértettük a legnagyobb fölséget, meggyaláztuk a végtelen jóságot, megsebesítettük a leggyengédebb atyának szívét? Igen, úgy van – válaszolná Szalézi Szent Ferenc –, kell is amiatt szomorkodni, de igaz bűnbánattal, és nem búskomor fájdalommal, bosszúsággal és haraggal. Mert az igazi bánat, mint az Istentől sugalmazott többi összes érzelem, nyugodt. „A szélvészben nincs az Úr.” (1Kir 19,11) Ahol nyugtalanság és zavar támad, ott a helyes szomorúság félrevonul a helytelen szomorúság elé.

„A helytelen szomorúság – mondja szentünk – megzavarja a lelket, nyugtalanságba kergeti, szertelen félelmet kelt benne, megutáltatja vele az imádságot, megnehezíti és elnyomja az értelmet, megfosztja a lelket a megfontolástól, határozottságtól, helyes ítélőképességtől, bátorságtól, és elveszi minden erejét. Röviden ez olyan, mint a kemény tél, amely megfosztja a földet szépségétől és megdermeszti az állatokat. Ez is elveszi a lélek kedvességét és valamennyi képességére nézve úgyszólván bénává és tehetetlenné teszi.”³¹

2. A vétek miatt zavarba jött lélek ismertetőjelei

E jelekben hány lélek fogja fölismerni nyugtalanságát, amely őt vétke után elfogta és benne pusztítást vitt végbe! Buzgósággal indult neki és elszántan követte a Mester nyomdokait a kötelesség útján és a Kálvária sziklás ösvényein! – De jön az esés és itt a zavarodottság! – A lélek mégis fölemelkedik; a bánat és a szentségi feloldozás mindent helyrehoz! – De hiába! Magába tekint, és aggodalommal vizsgálja lelkét, számlálgatja majdnem behegedt sebeit, ijedten mérlegeli őket és mialatt bosszúsággal és türelmetlenül gyógyítgatni akarja, éppen elmérgesíti őket, mert „semmi sem tudja jobban megőrizni hibáinkat, mint éppen a türelmetlen buzgóság kigyomlálásukban.”³² És ezen idő alatt a lélek nem szalad többé, hanem mindig lassabban megy, csak úgy vonszolja magát, elégedetlen önmagával, sőt majdnem az Istennel is, bizalom nélkül imádkozik, a szentségek használatában nincs más lelki állapota, mint csak félelme, és ez így tart, míg csak egyszer valami különös alkalom, kivételes buzgósággal végzett gyónás, vagy lelkigyakorlat egy időre vissza nem adja a léleknek előbbi buzgóságát. De ha e megújulás után továbbra is megmarad a nyugtalanság hatása alatt, akkor az újabb hibák, vagy

³⁰ Philothea. IV. r. 12. f.

³¹ Philothea. u. o.

³² Blaise. 173. l.

egyszerűen a régi bűnök emléke megkétszerezik búskomorságát, a futást ismét lassú járás fogja követni, és Isten őrizzen attól, hogy a túlságos tépelődés és lassúság lelki fásultságra vezessen, amely úgyszólván gyógyíthatatlan.

Mi történt hát veled, szegény lélek, hogy ennyire jutottál és megakasztottad igyekezetedet? Jól haladtál előre, ki tartóztatott hát fel? – kérdezi tőled Szent Pál apostol. Ha az első botlásnál nem lettél volna nyugtalan, hanem szép lassacskán rendbehoztad volna szívedet, a második botlásnál nem estél volna el.

3. Az olyan lelkeknek, kik hibákba esnek, türelemre van szükségük

Szentünk eme tanácsait azért osztogatja oly sokszor, mert másoknak is nyújtani óhajtja „a kívánatos békét, amely szívének legdrágább, leghűségesebb és állandó vendége.”³³ Ezért ajánlja sürgetőleg a léleknek a *nyugodtságot, a türelmet elsősorban saját magával.*

„Ne jöjjünk zavarba tökéletlenségeink miatt!”³⁴

„Óvja meg magát a sietségtől és nyugtalanságtól, mert semmi sem tud ezeknél jobban megakadályozni a tökéletesség útján.”³⁵

„Miért maradnak a madarak és a többi állatok a hálókbán fogva? Azért, mert ha bekerültek, zavarodottan vergődnek és forgolódnak, hogy gyorsan kijussanak, és emiatt még inkább belegabalyodnak és megakadályozzák a kijutást? ... Ha mi is beleestünk néhány tökéletlenség hálójába, hasonlóképpen mi sem fogunk nyugtalansággal kijutni belőle, ellenkezőleg mindinkább belegabalyodunk.”³⁶

„Türelemmel kell elviselni tökéletesedésünk hosszúságát és tegyük meg mindig jó szívvel azt, amit előrehaladásunk érdekében megtehetünk.”³⁷

„Várjuk meg tehát türelmesen előrehaladásunkat és ahelyett, hogy nyugtalankodnánk a múltban elkövetett hanyagságunk miatt, igyekezzünk buzgalommal többet cselekedni a jövőben.”³⁸

„Ne nyugtalankodjunk azon, hogy az erénygyakorlatban novíciusoknak érezzük magunkat, mert igenis a lelki élet kolostorában mindenki novíciusnak tartsa magát, hiszen az egész élet próbaidő. Világosan be kell látnunk, hogy nem csupán novíciusok vagyunk, hanem még feddésre és kolostorból való kizárásra is méltók vagyunk, és semmiképpen sem tarthatjuk magunkat fogadalmasoknak. Mert e rendnek szabálya szerint nem az ünnepélyes fogadalomletétel teszi a novíciust fogadalmassá, hanem a fogadalom teljesítése. És a fogadalom mindaddig nincs tökéletesen megtartva, míg csak valamit tennünk kell annak teljesítésére. Márpedig Isten szolgálatának kötelezettsége és a szeretetében való előrehaladás új és új teljesítményeket kíván tőlünk mindvégig, egészen a halálig.

De mikor én látom – mondhatná valaki –, hogy saját hibámból kifolyólag esem vissza, miért nem kellene szomorkodni és nyugtalankodni emiatt?

Erről már beszéltem a „Jámbor életre vezetés” című munkámban, de szívesen megismétlem, mert hiszen sohasem lehet eléggé hangsúlyozni. Igenis szomorkodnunk kellene az elkövetett bűnök miatt, de csakis erős, állhatatos, nyugodt bűnbánattal. Nem lehet ez a bűnbánat nyugtalan és kétségbeesett.”³⁹

³³ P. La Rivière: Szalézi Szent Ferenc élete.

³⁴ Philothea. I. r. 5. f.

³⁵ Blaise. 57. l. Levél Chantal Szent Franciskához.

³⁶ Lelki munkálatok.

³⁷ 10. tanítás.

³⁸ Theot. IX. r. 7. f.

³⁹ Theot. u. o.

4. Nyugodtság a bűnbeesés után

Az említett idézetekből, de főképpen a most következőkből láthatjuk, mennyire ajánlja a szent tanító a nyugodtságot, a türelmet önmagunkkal, és ezt nemcsak az igaz és ártatlan lelkeknek ajánlja, hanem még inkább azoknak, kik szerencsétlenül bűnbe estek.

„Ha megtörtént, hogy türelmetlen volt, ne jöjjön amiatt zavarba, hanem térjen vissza mindjárt a szelídséghez.”⁴⁰

„Ön sokat elmélkedik önszeretetének megnyilatkozásairól. Ezek kétségkívül gyakoriak, de sohasem veszedelmesek, míg nyugodtan azt mondja: Nem! és nem bosszankodik alkalmatlankodásukon és nem csodálkozik nagy számukon. Menjen csak szépen előre, ne kíváncsozzon túlságosan lelki nyugalom után és annál inkább meg fogja kapni.”⁴¹

„Minden iránt legyen türelmes, de főképpen önmaga iránt, azaz ne nyugtalanodjék tökéletlenségei miatt, inkább legyen bátor és vetközzön ki belőlük. Nagyon örülök, hogy mindennap újból fog hozzá a lelki tisztogatáshoz. A lelki életet nem lehet jobban befejezni, mint ha mindig újból megkezdjük, és sohasem gondolunk arra, hogy eleget tettünk.”⁴²

„A testet meg lehet zabolázni, de azért olyan tökéletesen mégsem, hogy néha föl ne lázadjon. Figyelmességünket gyakran megzavarja a szórakozottság és egyéb más dolog. De kell-e emiatt nyugtalanodni, zavarba jönni, szomorkodni? Éppenséggel nem.”⁴³

5. Nyugodt és bátor szomorúsággal szomorkodjunk hibáink miatt

„Ne mérgelődjön, és ne csodálkozzék azon, ha lelkében látja ama tökéletlenségeket, melyeket nekem fölsorolt! Kérem, ne tegye ezt! Igaz, hogy javulásunk érdekében el kell ítélni és meg kell vetni ezeket a hibákat, de nem kell azért haragos szomorúsággal búsulni. A mi szomorúságunk legyen bátor és nyugodt, amely higgadt és szilárd elhatározást vált ki belőlünk a javulásra.”⁴⁴

„Meneküljünk el az ellenségtől csendesen, minden zavarodottság nélkül, mert különben eleshetünk a menekülésnél és az ellenségnek időt adunk arra, hogy megöljön minket... Még bűnbánatunk is békés, nyugodt legyen. A bűnbánó Izaiás így szólt: „*Íme békességemül lett legkeservebb keserűségem.*” (Iz 38,17)”⁴⁵

„Egyedül a bűn kelthet bennünk nemtetszést és haragot, de ezen nemtetszésünkhöz is járuljon szent öröm és vigasztalódás.”⁴⁶

„Aki csak Istené, az nem szomorkodik semmi máson, csak Isten megbántásán, és ezen szomorúsága mély, de nyugodt és békés alázatosságba és megadásba megy át és azután az isteni jóságban szelíden és teljesen bízva minden búsulás és bosszúság nélkül ismét fölkel.”⁴⁷

„Összegezve a mondottakat, ne mérgelődjön, vagy legalábbis ne zavarodjon meg, ha zavarba jött; ne izguljon, ha felizgult, ne nyugtalanodjon, ha e kellemetlen szenvedélyek nyugtalanítják, hanem hozza ismét rendbe szívét és adja át nyugodtan Üdvözítőnk kezébe.⁴⁸ ... Amennyire csak teheti, hajlítsa szívét türelemre önmaga iránt, ha gyarlónak is érzi magát!”⁴⁹

⁴⁰ Levél nővéréhez, De Cornillon asszonyhoz.

⁴¹ Levél egy főnöknőhöz. 756.

⁴² Blaise. Levél egy nőhöz. 182.

⁴³ Blaise. Levél egy leányzóhoz. 11.

⁴⁴ Blaise. 90. Levél Berulart asszonyhoz.

⁴⁵ Blaise. 53. Levél egy apátnőhöz.

⁴⁶ Blaise. 732. Levél egy apácához.

⁴⁷ Blaise. 480. Levél egy leányhoz.

⁴⁸ Levél egy nőhöz. 833.

⁴⁹ Blaise. 186. l.

„Valahányszor türelmetlen a szíve, egyszerűen csak fogja meg az uja hegyével, és ne ragadja meg tele marokkal, vagyis ne bánjon vele nyersen... Türelmesnek kell lennie maga iránt, szívét meg kell simogatni, hogy felbuzduljon, és ha föl van tűzelve, úgy kell vele bánni, mint a felkantározott lóval: erősen magához kell szorítani, nehogy érzelmei után fusson.”⁵⁰

„Legyen arra gondja, hogy ne essen zavarba, ha valami hibát követett el, hanem gyorsan alázza meg magát Isten előtt. Ez az alázatosság legyen szelíd és szeretetteljes, öntsön szívébe bizalmat, és jusson hamar a jóságos Istenhez és legyen meggyőződve arról, hogy Isten segítségére lesz a javulásban. Bármilyen hibába is esett, kérjen Urunktól nyugodt szelídséggel bocsánatot és mondja meg neki: Ön nagyon meg van győződve arról, hogy az Úr magát szereti és meg is fog bocsátani. Tegye meg ezt mindig egyszerűen és szelíden.”⁵¹

6. A hamis alázatosság rossz hatása

Hogy eredményesebben harcoljunk a káros nyugtalanság ellen, Szalézi Szent Ferenc igyekszik fölfödözni a nyugtalanság rendes okozóját, amelynek persze más oka is lehet. Rendes okai: az önszeretet és az önmagakeresés. Már Szent Terézmondotta: „A lélek igaz alázatosságában gonosznak ismeri magát és bánkódik is miatta, azonban e bánathoz nem férkőzik zavar és nyugtalanság. E bánat nem borít a lélekre lelki sötétséget és szárazságot, ellenkezőleg, vigasztal. A lélek egyrészt szomorkodik, hogy megbántotta a jó Istent, másrészt megnyugszik, midőn az Isten irgalmasságában bízik. Van annyi lelki világossága és ereje, hogy magát szégyenli és Istent dicséri, ki ennyire megtűri őt. Azonban az ördögtől sugallt hamis alázatosságban nincs semmi jóra vezető világosság. Ebben úgy látszik, mintha Isten mindent tűzzel-vassal pusztítana. Ez az alázatosság a gonosz lélek találmánya és egyike a legkárosabb, legravasabb, legtitkosabb találmányainak, amelyet tőle ismerek.”⁵²

Íme miért olyan általános a vétek utáni nyugtalanság? Egy szentéletű pap mondja: „Gyarlóságunk miatt megalázkodni helyes cselekedet, de kevesen értik meg. Miattuk nyugtalankodni és bosszankodni olyan dolog, amit mindenki ismer, de helytelen dolog, mert az effajta nyugtalanságot és bosszankodást legtöbbször az önszeretet okozza.”⁵³

Szellemesen mondja Ozanam Frigyes: „A büszkeségnek két fajtája van: az egyik megelégedett önmagával és ez a legáltalánosabb és legkevésbé ártalmas; a másik elégedetlen önmagával szemben, mert sokat vár magától és e várakozásában csalódik. Ez a második fajta büszkeség sokkal rosszabb és veszedelmesebb.”

7. A nyugtalanság és zavar főleg az önszeretettől származik

Jóságos szentünk az alázatosság álarcába rejtőzködött önszeretet minden cselfogását üldözi. Ismeri a lélek túlbuzgóságát, amely nem arra vezet, hogy magát kigyógyítsa, hanem hogy megtudja, vajon kigyógyult-e már? Ismeri titkos bosszúságát, amelynél fogva sohasem akar békében lenni lelkiismeretével és kényelmesebbnek tartja azt, hogy mint javíthatatlant, sorsára bízva magát; ismeri a komorságot, amelyben a lélek csak panaszkodik. Ismeri és tudja, hogy a lélek állandóan és kizárólag önmagát és hibáit szemléli és szükségszerűen panaszkodik nem annyira Isten, mint inkább az emberek előtt, hogy megsajnálják és kedvezzenek neki. A bajokat

⁵⁰ Année sainte de la Visitation. Tome XI. p. 5.

⁵¹ Lelki intelmek C.-A. nővérhez. – Szalézi Szent Ferenc egyik hűséges leánya mondá a következőket: „Ha egy hibát elkövettünk, ne csináljunk abból kettőt, midőn miatta nyugtalankodunk. Egy hiba is elég.”

⁵² Nagy Szent Teréz önéletrajza. 30. f.

⁵³ J.-J. Allemand.

mind ismeri a bölcs egyházdoktor és arra tanít bennünket, hogy e bajok mind egy lelkiatya vezetése mellett képződnek és e lelkiatya: az önszeretet.⁵⁴

„Egyike a legjobb szelídségi gyakorlatoknak az, ha önmagunk iránt vagyunk szelídek. Ez abban áll, hogy önmagunkon, tökéletlenségeinken sohasem bosszankodunk. Mert habár a józan ész követeli, hogy ha vétet követünk el, megutáljuk és megbánjuk, mindazonáltal vigyáznunk kell, hogy bánatunk bosszúsággá, haraggá, keserűséggé ne fajuljon. E tekintetben sokan nagyon hibáznak, midőn haragudnak magukra azért, mert haragudtak, bosszankodnak, mert bosszankodtak, mérgelődnek, mert mérgelődtek. Ebből azt gondolhatnók, hogy a második, a későbbi harag az első ellen van és azt megszüntetni akarná, valójában pedig kaput és ajtót nyit, hogy az első kínálkozó alkalommal új harag térjen be. Egyébként az ilyen önmaga iránt táplált harag és bosszúság bizonyos kevélységre vall, és az önszeretettől származik, mely csak azért berzenkedik, mert oly tökéletlennek látja magát.”⁵⁵

8. A türelmetlenséget és zavart önmagunk nagyrabecsülése is okozza

„Hibáink miatt nem kell szomorúan és nyugtalanul zavarba jönnünk. A zavar önszeretetünkől származik, minthogy fájlaljuk, hogy nem vagyunk tökéletesek, de persze nem Isten iránt való szeretetből fájlaljuk, hanem csakis önszeretetünkől.”⁵⁶

„Milyen jól esik nekünk siránkozni hibáink fölött és ez mennyire kielégíti önszeretetünket!”⁵⁷

„Mi túlságosan nagy aggodalommal viseltetünk magunk iránt, és ez az oka annak, hogy elveszítjük lelki nyugalmunkat, és ez hozza meg a furcsa és változó hangulatokat. Mert mihelyt valami utunkat keresztezi, mihelyt az önlegyőzés tekintetében egy kis mulasztást vettünk észre, vagy ha valami kis hibát követünk el, ha mindjárt igazán csekélyet is, rögtön azt gondoljuk, hogy minden elveszett.”⁵⁸

„Tehát az önszeretet nyugtalanságunk egyik forrása. A másik forrás önmagunk nagyrabecsülése. Vagyis ha valami tökéletlenséget, vagy bűnt követünk el, csodálkozunk, zavarba jövünk és türelmetlenkedünk. Miért mindez? Mert azt hisszük, hogy jók, határozottak és erőslelkűek vagyunk és következésképp, ha nem látunk jót magunkban és földre bukunk, elámulunk, zavarba jövünk, bosszankodunk és nyugtalankodunk. Ha jól tudnók, mik vagyunk, nem azon csodálkoznánk, hogy földre estünk, hanem azon, hogy miképpen tudunk állva maradni? Nyugtalanságunknak másik forrása ismét az, hogy csak vigasztalásokat szeretünk és megdöbbenünk, ha fölismerjük és érezzük nyomorúságunkat, semmiségünket és gyengeségünket.”⁵⁹

„Vigyázzon, és ne jöjjön zavarba, midőn valami hibába esett, és ne is keseregjen emiatt, mert mindez csak büszkeségből származik.”⁶⁰

9. A bűn után szelíden és könyörületesen javítsuk meg szívünket

Szentünk ezen vezérelvet állítja fel az önszeretet mesterkedése és meddő aggodalmaskodása ellen. A gyenge emberi szív iránt nagy szánalmat érez és azért pártját fogja

⁵⁴ 14. tanítás.

⁵⁵ Philothea. III. r. 9. f.

⁵⁶ 2. tanítás: a bizalom.

⁵⁷ 14. tanítás: az önítélés.

⁵⁸ 3. tanítás: a határozottság.

⁵⁹ Blaise. 53. l.

⁶⁰ Lelki intelmek.

neki és azt akarja, hogy a durva bánásmód helyett, mellyel csak zavarba hozzuk, a következőképpen bánjunk vele:

„Ne kínozza szívét, ha mindjárt kissé helytelen útra is tévedt, hanem szelíden dorgálja meg és vezesse vissza a helyes útra.”⁶¹

„Kedves leányom, ha hibákba estünk, vizsgáljuk meg azonnal szívünket és kérdezzük meg tőle, van-e élénk és erős szándéka, hogy Istennek szolgáljon? Remélem, igennel fog válaszolni és inkább elszenvedne ezer halált, mintsem hogy e szándékától megváljon. Kérdezzük meg azután: Miért botlottál meg hát most? Miért vagy olyan lusta? – És ő azt fogja válaszolni: – Meg voltam lepve, magam sem tudom hogyan, de most olyan nehézkes vagyok.

Ó, kedves leányom, meg kell neki bocsátani, mert nem hűtlenségből hibázott, hanem gyengeségből. Tehát szelíden és nyugodtan meg kell javítani és nem szabad többé megharagítani és nyugtalanítani.”⁶²

„Már reggel teremtsen lelkébe nyugodt hangulatot és legyen gondja arra, hogy egész napon át gyakran figyelmeztesse rá és tartsa így hatalmában. Ha aztán valami bosszantó dolgot tesz önnek, ne ijedjen meg és ne keseredjen el miatta, hanem ismervén őt, alázza meg magát szelíden Isten előtt és iparkodják lelkét ismét kedvessé tenni. Mondja lelkének: Nosza rajta, habár ballépést tettünk, menjünk csak szépen előre és vigyázzunk magunkra. És valahányszor el fog esni, így cselekedjék.”⁶³

10. Lelkünk szelíd és meggyőző javítása

„Gyűlölünk kell tehát hibáinkat, de ez a gyűlölet legyen csendes, nyugodt és erős. Mert, valamint a bíró akkor bünteti igazságosan a gonosztevőket, mikor józanul, okosan és hidegvérrel hozza végzéseit, és nem mikor szenvedélyes hévvel jár el, mivel ha szenvedélyesen ítélkezik a vétkek fölött, nem azok minősége, hanem saját fölhevült állapota szerint büntet, úgy mi is sokkal jobban büntetjük meg magunkat a csendes és tartós bánattal, mint az indulatos és keserű szemrehányásokkal, mert ezek nem vétkeink súlya, hanem indulataink szerint ítélnek...”

„Hidd el nekem, Philothea, hogy valamint a rossz gyermek megjavítására az atyának szelíd és szeretetteljes feddése sokkal hathatósabb, mint a harag és heveskedés, hasonlóképpen, ha mi is csendesen és nyugodtan utasítjuk rendre hibázó szívünket és inkább részvételt, mint szenvedélyes haraggal vagyunk iránta és így buzdítjuk a javulásra – sokkal mélyebb és behatóbb bánattal fog szívünk eltelni, mint ha keserű és heves szemrehányásokkal illetnők. Ha én példának okáért föltettem volna magamban, hogy nem leszek hiú és mégis beleesnék e bűnbe, nem dorgálnám szívemet a következőképpen: Te nyomorult és utálatos szív, hogy mertél annyi jóföltétel után ismét hiúságra vetemedni? Halj meg szégyenedben, ne emeld többé szemeidet az égre, te gonosz, vakmerő, Istenedhez hűtlen szív! stb. ... Én inkább higgadtan és szánakozva így szólnék hozzá: Ó, szegény szívem, hát megint beleestünk a gödörbe, melyet annyiszor fogadtunk, hogy elkerülünk? Jer! álljunk föl és hagyjuk el egyszer s mindenkorra. Kérjük Isten irgalmát és reméljük, hogy megsegít, hogy jövőre állhatatosabbak legyünk. Térjünk vissza az alázatosság útjára! Legyünk bátrak és vigyázatosak! Isten megsegít, és mi állhatatosak maradunk! – Ilyen szelíd dorgálás után megfogadnám, hogy ezt a hibát nem követem el többé és evégett alkalmaznám a megfelelő kegyelemeszközöket, mindenekelőtt pedig követném lelkivezetőm tanácsát.

Ha pedig valaki azt találná, hogy szelíd intelem az ő szívére nem hat, alkalmazhat erősebb dorgálást és keményebb szemrehányást, hogy jobban megszegyenítse szívét; de a kemény dorgálást is szelíd intelemmel fejezze be, hogy a mély keserűséget Istenbe vetett édes és szent

⁶¹ Blaise. 261. l.

⁶² Blaise. 800. l.

⁶³ Blaise. 151. l.

bizalommal változtassa ama nagy bűnbánó példája szerint, ki bánattól megtört lelkét így bátorította: »*Miért vagy szomorú, én lelkem, és miért háborgatsz engem? Bizzál az Istenben, mert még hálát fogok adni neki; ő orcám szabadítója és én Istenem!*« (42. zsoltár)⁶⁴

11. Ha nem nyugtalankodunk, könnyebben szabadulhatunk meg a bűntől

Fölösleges megjegyezni, hogy mindezen szeretetteljes és biztos tanácsokban nincs egy szó sem arról, hogy nyugtassuk meg és altassuk el a lelket bűnében. Hogyan lehet egy kígyóval a keblen aludni? Főképpen, ha az ember súlyos bűnben van, nem kell-e megborzadnia a halál gondolatára, amely azonnal örökkétartóvá teheti lelkiismeret-furdalásunkat és büntetésünket? Nem kell-e minél gyorsabban kiszabadulni azon ellenség kezéből, aki ölelésével minden percben magával ránthat az örök szerencsétlenség mélységébe? És ha csupán bocsánatos bűnök terhelnek minket, hogyan tudjuk ezeket az Isten előtt utálatos foltokat is elviselni lelkünkön, hogyan tudunk ilyen terhet hordozni, amely lassan és könnyedén lefelé húz a lejtőn a halálos bűnig?

Szeretetreméltó tanítónk meg akarja könnyíteni bűntől való elszakadásunkat, azért megóv minket a nyugtalanságtól. Ő tudja, hogy felhevüléssel és bosszankodással semmi jót sem művelhetünk. Mint gyakorlott orvos tudja, hogy a súlyos amputációnál kedvesen kell bánni a beteggel és nem nyersen, és az operáció annál biztosabban és gyorsabban sikerül, minél higgadtabban végezzük. És azért akar a lélekbe mindenekelőtt állandó békét teremteni.

12. Miképpen viselkedett Szalézi Szent Ferenc bocsánatos bűneinek elkövetése után?

Amit szentünk másoknak ajánlott, azt egyébként maga is gyakorolta, ha hibába esett. E fejezetet legjobban azzal zárjuk be, ha idézzük vele egykorú életrajzíróját: „Egyik napon, midőn szerencsém volt vele lelki ügyekről beszélni, azt mondtam, hogy a bocsánatos bűnök, ámbár kicsinyek, mégis bizonyos zavart és nyugtalanságot okoznak a szívben; de alighogy belekezdtem a beszédbe, azt válaszolta: Bocsásson meg, de a bocsánatos bűnöknek nem szabad bennünket zavarba ejteni, sem pedig nyugtalanítani, hanem meg kell őket bánnunk. Mert a nyugtalanság az önszeretetből származik, amely bosszankodik, hogy a hiba megnehezíti erénygyakorlatunkat és miatta mindig újból kell megkezdeni; a bánat ellenben az isteni kegyelem műve, amely fájdalommal tölt el, mert Teremtőnk isteni tetszését megsértettük.

Íme milyen volt az ő bűnbánata napközben elkövetett bűnei miatt? Az ilyen esetekben irgalomért szokott esedezni az édes Megváltóhoz elkövetett bűneiért és legkevésbé sem keseredett el, vagy mérgelődött. Amint a görög költészetben levő monda szerint Antheus Herkulussal harcolván valahányszor földre esett, rögtön ismét talpra állt és új és nagyobb erővel folytatta a küzdelmet; hasonlóképpen ez a nagy lelki ember is állandó harcban volt szenvedélyeivel, és, ha esetleg hibát követett el, bátran fölkelt, nyugodtan és békésen tovább folytatta útját és semmiképpen sem bosszankodott, és nem kedvetlenedett el.”⁶⁵

⁶⁴ Philothea III. r. 9. f.

⁶⁵ P. La Rivière: Szalézi Szent Ferenc élete. III. 9.

III. fejezet. Hibáink láttára ne csüggedjünk el

1. Sohasem szabad reményünket veszteni, mert a remény megóvja lelkünket az élet veszedelmeitől

Egy buzgó pap lelkigyakorlatot végzett P. Roothan vezetése alatt. A lelkigyakorlat közben hirtelen Rómába hívták a kiváló jezsuitát és ott nemsokára azután a társaság általános főnökévé választották meg. Már elbúcsúzott rendi testvéreitől és útra készen volt, midőn hirtelen visszalépett, bement a lelkigyakorlatot végzőnek szobájába és ezeket mondotta neki: „Tisztelendő Uram, majdnem elfelejtettem egy igen fontos jó tanácsot: Bármilyen történjen, sohasem csüggedjen el, soha!”

Ó, arany igazság! Hány léleknek kellene ezt mondani! Aranyszájú Szent János nem győzte ismételni: „Ne essen kétségbe! Ezt fogom mondani minden beszédemben, minden találkozásunknál, és ha rám hallgat, meg fog gyógyulni. – Üdvösségünknek két ellensége van: önhittség az ártatlanságban, és kétségbeesés a bűnökben, de az utóbbi veszedelmesebb.”⁶⁶

– Valóban „*a reménység által üdvözülünk.*” (Róm 8,24) Ezen erény olyan, mint az erős lánca, mely az égből száll le és hozzá fűzi lelkünket. Ha erősen beléje kapaszkodunk, lassankint fölhúzza a fenséges magasságba és megóvja a jelen élet veszedelmeitől. De az a lélek, kit legyőzött a kishitúsége, és elhagyta ezt a horgonyt, rögtön leesik és elpusztul, elnyeli a gonosz örvénye.

„Hamis ellenségünk előtt ez nem ismeretlen. Mihelyt észreveszi, hogy hibáink nyomasztólag hatnak lelkünkre, reánk veti magát és kétségbeeső gondolatokat dob szívünkbe, amelyek ólomként nehezedenek ránk. Ha engedünk nekik, lefelé húznak és eleresztjük a védőláncot és a mélységes örvénybe zuhanunk.”⁶⁷

2. A gonosz lélek kettős taktikája a lelkekkel

Ez utóbbi szavakat sajnos a tapasztalat nagyon is bizonyítja. A jóvá nem tett bűnök mérhetetlen sokasága, amelyek az Egyháznak botrányul szolgáltak, valamint azon bűnök jórésze, amelyeket csak a béke angyalai ismernek és siratnak, az elcsüggedésből származnak. Enélkül, a bizalomteljes bánattal semmi sem veszett volna el. De a hiba után gyakran meglepődés támad, és a kétségbeesés szelleme belopódzik a zavarba jött lélekbe, ezer és ezer okot hoz fel, amelyek mindennél inkább képesek elcsüggeszteni, és végezetül sikerül is neki Káin lesújtó gondolatát szívébe vetni: „*Nagyobb az én gonoszágom, hogyszem bocsánatot érdemeljek.*” (Ter 4,13)

Ettől kezdve Szent Pál megjegyzése szerint a sötétség fejedelme a lélek ura; ő vezeti, ő taszítja és dobja oda, ahová akarja: „*Munkálkodik a hitetlenség fiaiban.*” (Ef 2,2) Két igen ördögi állapotot teremt beléje: a bűn által Istentől eltávolítja és a kishitúség által félelemmel tölti el Isten iránt. És ne gondoljuk azt, hogy ez a kísértés csak a súlyos hibák után támad. A hazugság szelleme az erényes lélek ellen legcsekélyebb botlása után gyakran sokkal veszedelmesebb módon használja ravaszul elrejtett fegyverét. Ha mindjárt nem is sikerült neki a teljes kétségbeesés örvényébe taszítani, legalább megállítja az erény útján való előrehaladásban, kihozza nyugalmaiból, megláztatja erejének hatalmas feszültségét, és a lélek gyorsan engedni fog buzgalmából és végül búskomorságba és lanyhaságba esik. Minden

⁶⁶ Homil. de Poenit.

⁶⁷ Ad. Theod. laps. II.

terhére lesz, „semmi gondot sem fordít hibáinak megjavítására és így valóságos lanyhaságba esik,“⁶⁸ amelynek pusztításait már alig lehet helyrehozni.

3. Hogyan esik a lélek hibája után csüggedésbe? Boldog De la Colombière Kolos atya figyelmeztetése

Hibáink és különösen naponkénti hibáink könnyű eszközt nyújtanak az ördögnek, hogy ezen célját elérje. Nagyon helyesen jegyzi meg Gay atya,⁶⁹ hogy az ördög főképpen a reménység ellen harcol és ebben a küzdelemben változik át leginkább a világosság angyalává. Nem is nehéz neki e szerepét játszania, csak szembeállítja megszámlálhatatlan hűtlenségünket a kegyelem szakadatlan sugalmazásával, hálátlanságunkat az isteni jótéteményekkel, mulasztásainkat jó föltételeinkkel. – Nem cselekszik-e Isten igazságosan – kiáltja a lélek kihozva sodrából –, ha végül elfárad és kiapasztja segítő forrását, amellyel csak visszaéltem? Méltán hagy el engemet. Én már ezek után fölhagyok vállalkozással, hisz meg-megisméltlódó hibáim azt bizonyítják, hogy nincs elég erőm hozzá. Túlságosan bíztam Istenben és magamban. Minek öröljem föl magamat a meddő kísérletezésekkel, minek törjem magamat nap nap után, mikor sohasem juthatok szentségre? A tapasztalat világosan megmutatta, hogy ez a magas cél gyenge természetemnek elérhetetlen.

*„Meddig forgassak új-új terveket,
Hogy nappal új gondomra legyenek?
Meddig engeded, hogy fölébem
Fölmagasodjék ellenségem?” (Zsolt 12,3)*
Sík. S. ford.

Ó, csüggedő lélek, ellenségedet nem vétkeid örvendeztetik meg, hanem ami ezeket követi, a te kishitúséged és az isteni irgalom iránt való bizalmatlanságod. „Ez a legnagyobb szerencsétlenség, ami a teremtményt érheti – mondja boldog De la Colombière atya. – Ha ezen baj ellen meg tudjuk magunkat védeni, akkor nincs semmi olyasmi, ami javunkra ne válna, és amiből ne lehetne könnyűszerrel nagy hasznot húzni ... Az ön minden elkövetett gonoszsága semmi ahhoz képest, amit elkövet, midőn reményét föladja. Reméljen tehát mindvégig, ezt parancsolom önnek ama hatalmamnál fogva, melyet önmagára nézve nekem átadott. Ha e tekintetben engedelmeskedik nekem, biztosítom, hogy át fog alakulni!”⁷⁰

4. Az Egyház célszerűen cselekedett, midőn csüggedő korunk elé főképpen Szalézi Szent Ferencet, a fölbátorító egyháztanítót állította

Ha valamikor e tanácsok célszerűek voltak, akkor napjainkban kiváltképpen azok.

„Csüggedés és csüggedők idejében élünk”⁷¹ – és ez a baj, amely a politikai és szociális életben annyi nemes jellemet elernyeszt és jószándékot meghiúsít, még több pusztítást visz végbe a lelkekben, még az olyan lelkekben is, akik hön vágyódnak Üdvözítőnk tetszésére. Szent Ágoston mondja: „Az isteni bölcsesség csodálatos ügyességgel tudja az embereknek állapotukhoz és szükségletükhöz mért megfelelő orvosságot nyújtani.”⁷²

⁶⁸ Boldog De la Colombière atya 97. lev.

⁶⁹ Mgr. Gay: A keresztény lélek élete és érényei.

⁷⁰ 35. és 5. levél.

⁷¹ Mgr. Mermillod.

⁷² Szent Ágoston: De sermone Domini in monte lib. I.

Midőn a XVII. században a janzenisták elcsüggesztő tanítása elterjedt, az isteni bölcsesség sugalmazta a katolikus tudósokat beszédjükben és írásukban, és ő koszorúzta meg Szalézi Szent Ferencet, a valóban fölbátorító tanítót, egyháztanítói címmel századunknak legcsüggedőbb korában. Mert kedves szentünk írásaiban igazán minden fölemel és lelkesít. Amint Szent Bernát fölhívta tanítványait, hogy kutassák keresztül-kasul a Szentírást és szent hagyományt, nem fognak egy szemernyit sem találni, ami az Istenanyát szeretetlennek mutatná, úgy mi is fölhívhatnók Szalézi Szent Ferenc olvasóit, kutassák végig iratait, és nem fődöznek föl bennük semmi olyant, ami a legnagyobb bűnöst is arra vezetné, hogy csak egy pillanatig is elcsüggedjen.

5. Miképpen kell legyőzhetetlen bátorságra szert tenni, hogy soha el ne lankadjunk?

A kiváló Faber atya mondja: „Szalézi Szent Ferencnek az a legkedvesebb tanítása, amelyben Istentől sugalmazva megadja nekünk a szempontot, hogy mi szerint kell helyesen megítélni hibáinkat.”⁷³

Ő teljesen megvéd bennünket attól, hogy valaha is elveszítsük kedvünket bármely hiba után. „Ó, Istenem! inkább meg kell halnunk, mintsem hogy Urunkat tudva és akarva megbántsuk; de ha elesünk, mindent inkább veszítünk el, csak bátorságunkat, reményünket és jóra való törekvésünket ne.”⁷⁴

„Ha valamiben hibázott, alázza meg magát, és kezdje előlről a munkát! – Ön azt mondja, hogy nem tud eléggé leszokni tökéletlenségeiről. Tudja jól, gyakran szoktam mondogatni magának, hogy az Isten iránt való hűséget és alázatosságot egyenlőképpen szeresse gyakorolni. A hűséget, amennyiben mindannyiszor megújítja elhatározását az isteni Jóság szolgálatára, valahányszor felhagy vele; az alázatosságot, amennyiben beismeri hitványságát és aljasságát, amidőn megsérti Őt.”⁷⁵

„Hogy Isten hű szolgálója lehessen, szeresse felebarátját, legyen lelkében magasztos, és legyőzhetetlen elhatározás, hogy Isten akaratát követni fogja, mély alázatossággal és egyszerűséggel bízzék Istenben és ahányszor elesik, ugyanannyiszor keljen fel, viselje el önmagának gonoszságát és másoknak tökéletlenségeit!”⁷⁶

„A gyengeség nem olyan nagy baj, ha kitaró bátorság lépésről lépésre támogatja, ajánlom, gyakorolja ezt ön is.”⁷⁷

„Semmiképpen sem kell kedvét veszítenie, hanem nyugodt bátorsággal ragadja meg az alkalmat és viselje lelkének gondját, hogy kigyógyuljon bajából, amit az ütközet hevében szerezhetett.” „Nem szükséges, hogy tökéletlenségeink tessenek nekünk, a szent apostollal együtt ugyancsak mondhatjuk: „ó, én szerencsétlen, ki szabadít ki engem a halálnak testéből”, de azért nem kell miattuk megdöbbennünk, sem bátorságunkat elveszítenünk. Legyünk engedelmesekek, alázatosak és önmagunk iránt bizalmatlanok, és ne csüggedjünk el, se ne keseregjünk, még kevésbé legyünk bizalmatlanok a szerető Isten iránt, mert ha Ő nem is szereti tökéletlenségeinket és bocsánatos bűneinket, de annál jobban szeret minket. Amint a gyermek gyengesége és betegsége nem tetszik az édesanyának és mégis szereti, mégpedig gyengéden és telve részvétellel, úgy a jó Isten sem szereti tökéletlenségeinket és bocsánatos bűneinket, de gyengéden szeret minket. Azért jól mondja Dávid Urunknak: – „*Légy irgalmas, Uram, mert gyenge vagyok!*” – „Kedves leányaim, nagylelkűeknek kell lennünk és legyen elég

⁷³ A lélek előrehaladása. 20. f.

⁷⁴ Blaise. 771. l.

⁷⁵ Blaise. 837. l.

⁷⁶ Blaise. 820. l.

⁷⁷ Blaise. 235. l.

bátorságunk, hogy megvessük hajlamainkat, furcsa szeszélyeinket és kedélyállapotunkat, küzdjünk ezek ellen híven minden alkalommal. És ha itt-ott mégis megesik, hogy hibázunk, ne álljunk meg emiatt, hanem bátorodjunk fel, hogy a következő alkalommal hüebbek legyünk; menjünk tovább és haladjunk előre üdvösségünk és önmegtartóztatásunk útján.”⁷⁸

„Legyőzhetetlen bátorsággal kell rendelkezünk, hogy el ne csüggedjünk, mert mindig lehet valami jót tenni és rosszról letenni ... Nem látja, hogy megy azoknak, akik vívni tanulnak? Mily gyakran hibáznak. Ugyanúgy járnak azok is, kik lovagolni tanulnak; mindazonáltal nem érzik magukat legyőzötteknek, mert más dolog az, néha elterülni, és más teljesen legyőzve lenni.”⁷⁹

„Az önmagunk iránt való bizalmatlanság jó dolog, de csak addig, amíg alapul szolgál az Isten iránt tartozó bizalomnak. Ha ellenben ez a bizalmatlanság önt kishitűsre, nyugtalanságra, bosszúságra és búskomorságra vezet, akkor arra kérem, vesse el magától, mint a kísértések kísértését és sohase engedje meg lelkének, hogy a nyugtalansággal és levertséggel szóba álljon, ha mindjárt érzi is magában, hogy feléje hajlik ... ha mindjárt az alázatosságnak megvesztegető ruházatába is öltözködik.”⁸⁰

Mindeme idézetekből világosan látjuk, hogyan győzi le Szalézi Szent Ferenc a csüggedést, midőn egyenesen az eredő okait támadja meg. Miért lesz valaki csüggeteg? Mert vagy túlságosan gyengének látja magát, vagy félreismeri az isteni irgalmasságot, de leggyakrabban egyszerre e két ok miatt. Ez mellesleg mondva különös jelenség, de általános. A bűnös elbukott, mert gyengeségét kicsinynek tartotta, és Isten irgalmasságát kellett volna nagyobbak. Az esés után a két felfogás fordított értelemben újra föltámad. Gyengeségének tudata szertelen nagy mérvet ölt, és lelkére a szomorúság és zavarodottság lesújtó leplét borítja, az Isten pedig, akit az imént könnyelműen megbántott, mert vakmerően bízott bocsánatában, most úgy tűnik föl előtte, mint egy kérlelhetetlen bosszúálló. A bűnös lélek fél tőle és szégyenli magát előtte, és ha nem küzd e két veszedelmes kísértés ellen, akkor gyáván le fog tenni minden kísérletről javulása érdekében, és ahelyett, hogy a bűn karmaiból kimenekülne, ellenállás nélkül karjaiba veti magát. Ez az elcsüggedés az akarat kapitulációja, a határozottság teljes ellentéte, amelynek végzetes következménye igen gyakran: a végső töredelmetlenség.

6. Az isteni Szív készsége és bőkezű a bocsánatban

Szent tanítónk az elcsüggedés e két okozóját, az előbb említett két lelki hangulatot igyekszik a velük ellentétes erényekkel kiölni. A szentségre törekvő lélekkel meg akarja értetni, hogy hosszú és fáradtságos útra vállalkozik, és az utazás nehézségeivel gyengeségünk nincs megfelelő arányban, de ugyanakkor arra is oktatja őt, hogy mindent megtehet abban, ki megerősíti őt az esés után éppúgy, mint az esés előtt; és figyelmét Istenre irányítja, kinek szíve készsége és bőkezű a bocsánatban és karja fenntartani tudja.

„A magánynak megvan a maga kísértése, úgyszintén a világnak a maga zűrzavarja. Mindenütt erőslelkűeknek kell lennünk, mert mindenütt számíthatunk mennyei segítségre, ha Istenben bízunk és alázattal és szelídséggel esedezünk atyai támogatásáért.”⁸¹

„Újítsa meg mindazon jóföltételeit, melyeket megjavulása előtt tett és jóllehet tapasztalta, hogy minden elhatározása ellenére is megmaradt tökéletlenségeiben, nem szabad azért felhagyni megjavulási szándékával és Isten segítségébe vetett bizalmával. Ön teljes életében

⁷⁸ 14. tanítás: az önítélet.

⁷⁹ 20. tanítás: a lelki önhietség.

⁸⁰ Blaise. 706. l.

⁸¹ Blaise. 761. l. Levél nővéréhez.

tökéletlen fog maradni és mindig lesz valami javítani valója. Ezért tudnia kell, hogy ebben a gyakorlatban nem szabad ellankadni.”⁸²

„Rajta hát! éljen békében! ... Ha közömbös dolgokban elveszítjük lelki nyugalmunkat, vagy önszeretetünk és szenvedélyeink hirtelen kitörnek, amennyire csak tehetjük, tárjuk föl szívünket Isten előtt és bizalmas és alázatos lélekkel mondjuk: „*Könyörülj rajtam, Uram, mert erőltlen vagyok*” (Zsolt 6,3). Békességben és nyugodtan keljünk föl, vegyük föl közömbösségünk elvesztett fonálát és folytassuk tovább munkánkat. Nem kell eltépni a húrt és félretenni a lantot, midőn hamis akkordot ad, hanem meg kell hallgatni és vizsgálni, hogy hol van a hiba és amint a jó hangzás kívánja, kifeszítjük vagy tágítjuk a húrt.”⁸³

„Ámde a tökéletesség hegye nagyon magasnak tetszik, hogy jutok én arra föl? – mondod talán. Csak bátorság, kedves Philothea! A kis méhecskék, mielőtt szárnyaik ki nem fejlődtek, nem röpködhetnek a halmok- és hegyekre, hogy a virágokból mézet gyűjtsenek és ilyenkor nimfáknak szokták hívni őket; de ha az öregek által gyűjtött mézzel táplálkoznak, lassan kifejlődnek a nimfáknak szárnyai és úgy megerősödnek, hogy azután anyjukkal együtt ők is kirepülhetnek a környékre mézet gyűjteni. Valóban mi is az ájtatosságban eleinte apró méhecskék vagyunk, és a keresztény tökéletességnek magaslatára, ha akarunk sem tudunk felszállni. De ha jó föltételeink és jámbor buzgóságunk folytán lassanként kifejlődünk, nekünk is megnőnek szárnyaink és reméljük, hogy egyszer mi is lelki méhek leszünk, és mint ilyenek magasra fogunk szállni. Addig is táplálkozzunk az üdvös tanítások mézével, melyet a régi ájtatos emberek számunkra készítettek, és kérjük Istent (a zsoltárossal), adjon nekünk szárnyakat és tollakat, mint a galambnak, hogy átrepülvén e földi életet a jövővé örökkévalóságban megnyugodhassunk.”⁸⁴

„Sohasem leszünk egészen készen, készséges szívvel mindig újra és újra kell kezdeni a munkát. »*Mikor elvégzi az ember, akkor kezdi el*« – mondja a Szentírás (Sir 18,6). Amit eddig tettünk, az jó, de amit most elkezdünk, még jobb és midőn azt befejeztük és ismét más dologba kezdünk, az még jobb lesz és azután megint másikba, mindaddig, míg el nem hagyjuk a földet, hogy egy másik életet kezdjünk, melynek nem lesz vége, mert nálánál már semmi jobbat nem találhatunk. Gondolja meg tisztelendő anya, kell-e azért keseregni, hogy dolgunk akad lelkünkkel; nem kell-e inkább felbuzdulnunk, hogy mindig előbbre jussunk, minthogy sohasem szabad megállni; nem kell-e inkább erősen elhatároznunk, hogy hibáinkat a kétélű karddal lenyesegetjük, míg a lélek és elme, az idegek és inak szét nem válnak.”⁸⁵ (Zsid 4,12)

7. Az életküzdelemben mindig az a győztes, aki harcrakész

„Ó, Istenem, a te nagy irgalmaddal és a mi pusztá vágyunkkal még nem tudunk tökéletességre jutni, hanem arcunk verítékére és erős munkánkra is szükségünk van! – De én oly tökéletlen vagyok – mondja ön. – Nagyon is elhiszem, ne is gondolja, hogy hibák nélkül élni tud; ez mindaddig lehetetlen, míg a földön élünk. De az már elégséges dolog, hogy ön nem szereti őket és így szívében nem élnek, azaz nem akarja szándékosan elkövetni azokat és nem akar bennük maradni. Ha ez megvan, akkor legyen békében és ne nyugtalankodjon a hón óhajtott tökéletesség miatt! Nagyon is elég, ha halálig ilyen lelkületű lesz. Ne legyen tehát olyan félnék, haladjon bátran előre! Ha a *hit fegyverzetével* föl van fegyverezve, semmi sem árthat önnek.”⁸⁶

⁸² Blaise. 784. 1. Levél egy apácához.

⁸³ Blaise. 213. 1. Levél de Herce úrnőhöz.

⁸⁴ Philothea. IV. r. 2. f.

⁸⁵ Blaise. 332. 1. Levél Chantal Szent Franciskához.

⁸⁶ Szentbeszéd Nagyböjt I. vasárnapjára.

„E vállalkozásban (a lélek megtisztításában) tehát bátorságra és türelemre van szükségünk, Philothea. Ó, mily siralmas dolog, hogy sok lélek, miután egy kissé gyakorolta magát az ájtatosságban és azt veszi észre, hogy mégis különféle fogyatkozásoknak van alávetve, nyugtalankodni kezd, zavarba jön és elcsügged és kevésben múlik, hogy mindent abba nem hagy, és vissza nem tér előbbi életmódjához! ... Némelykor ugyan alázatosságunk gyakorlására sebet is kell kapnunk a lelki küzdelemben, de azért legyőzve nem vagyunk, amíg lelki életünket és bátorságunkat el nem veszítettük. Ámde tökéletlenségek és bocsánatos bűnök nem foszthatnak meg bennünket a lelki élettől, mert ez csak a halálos bűn által vész el. Tehát csak az a fődolog, hogy bátorságunkat el ne veszítsük. *„Szabadíts meg, Uram, minden csüggedéstől és kislelkűségtől!”* – mondá Dávid. Nagy szerencsénk, hogy e küzdelemben mindig győzhetünk, hacsak harcolni akarunk.”⁸⁷

8. A hiba, ha mindjárt súlyos is, nem lehet akadály a jámborságban való előrehaladásnál

Mindenesetre tudnunk kell azt, hogy Szalézi Szent Ferenc e különböző tanításaiban oly személyekhez beszél, akik többé-kevésbé már előrehaladtak a tökéletesség útján, és azon hibák, amelyekről azt tanítja, hogy miattuk ne veszítsék el kedvüket, rendszerint csak bocsánatos bűnök vagy tökéletlenségek. Mindazonáltal nem zárja ki e kedves buzdításaiból a bűnösebb lelkeket. Mindannyiukhoz, ha mélyen is estek, ugyanezen alapon mondja:

„Kedves lelkem, tápláljon szívében szeretetteljes bizalmat Isten iránt, és minél inkább körül van véve tökéletlenségekkel és gyarlósággal, annál inkább erősítse meg lelkét a reménységgel.”⁸⁸

„Legyen mély alázatossága, mert ez az erények erénye, de nagylelkű és békés legyen ez az alázatosság.”

„Ön azt szeretné, ha sem nem hibázna, sem nem volnának tökéletlenségei; én is szeretném, mert akkor a paradicsomban lennénk. De ez a nyugtalanság, amely önt elfogja, mivel egész életén át nem veszi észre a tökéletesség ismertető jeleit, azt a látszatot kelti önben, mintha igazán megbánná hibáit, pedig ez nem az igazi bánat, mert nyugtalanít. Gyűlölje tehát hibáit, mert hibák, de szeresse is azokat, mert megmutatják az ön semmisségét és hitványságát, és mert az erénygyakorlatnak, tökéletességnek és Isten irgalmának tárgyát képezik.”⁸⁹

„Valóban így kell (a hiba után szívünkhöz) szólni: Szívem, barátom, az Isten nevében légy bátor, menjünk tovább, vigyázzunk magunkra, és bizzunk a jó Isten segítségében!”⁹⁰

„Ha halálos bűnökbe estünk, de nem maradtunk bennük fetrengve és nem szendergünk el a gonoszságban, még e bűnök sem akadályoznak meg a jámborságban való előrehaladásban, mert bár halálos vétünkkel elvesztettük jámborságunkat, mindazonáltal a legelső igaz bánattal visszaszerezzük elvesztett jámborságunkat... Tehát sohase veszítse el bátorságát, hanem szent alázatossággal lássa be gyengeségét, kérjen bocsánatot és könyörögiön égi segítségért.”⁹¹

⁸⁷ Philoth. I. r. 5. f. Ezen utolsó mondat de Maistre gróf szavaira emlékeztet: „Egy csatát sem lehet elveszteni, csak azt, amit elvesztettnek tartunk.”

⁸⁸ Blaise. 812. l.

⁸⁹ Camus: Esprit du Saint. XIII. 167.

⁹⁰ Blaise. 267. l.

⁹¹ Blaise. 839. l.

9. Az egyideig, vagy talán hosszú ideig tartó bűnös állapot sem okozhat kislelkűséget

Fontoljuk meg az utolsó idézet első szavait. Míg a halálos bűnök a gonoszságba való szendergésbe nem ringatnak minket, azaz nem változnak szokássá, addig a bánat után nemcsak, hogy nem hagynak hátra nyomot, hanem még nem is akadályozzák meg, hogy a jámborság útján előbbi helyünket mindjárt elfoglaljuk. Igaz, hogy a bűnnel rövid szünet állott be s kétségkívül visszaesés történt, de a feloldozás vagy a tökéletes bánat kiegyenlíti a kárt és betölti a hézagot.

„De – azt mondhatná valaki – mi lenne akkor, ha az ember sokáig maradna a gonoszságban, sokáig fetrengene a halálos bűnben? – No és aztán! Világos, hogy ezen esetben a beállott szünet tovább tartana, és a kár nagyobb lenne, de nem lenne helyrehozhatatlan. A bocsánattal felújulnak a megelőző érdemek, amint a Szentírás is mondja: *„Az ő igazságában, melyet cselekedett, élni fog”* (Ez 18,22). Talán nagyobb erőfeszítésre van szükség, hogy e szerencsétlen idő alatt felvett bűnös szokások rossz hatásait megszüntessük, azonban, ha Istenbe vetett bizodalunk oly nagy, mint a bűnös szendergésünkkel okozott lelki szükségletünk, akkor a Szentírás szavai szerint *„könnyű az Isten szemei előtt hamar fölgazdagítani a szegényt. Bizzál tehát Istenben és maradj helyeden!”* (Sir 11,22–23) Ezért jön szentünk e következtetésre: „Semmi esetre sem szabad bizalmatlanságba esni, mert bár nyomorultak vagyunk, de az Isten irgalmassága végtelenül nagyobb azoknál, kik őt szeretni akarják, és reményüket beléje helyezik.”⁹²

10. A gyengeségünk miatt támadt félelmet az Istenbe vetett rendíthetetlen bizalommal mérsékelni kell

E gondolatok inkább könyvünk második részéhez tartoznak, amelyben vigasztaló szentünk hibáink láttára megkétszerezni törekszik Isten irgalmasságába helyezett bizalmunkat, azonban az itt következőkkel jobban megvilágítjuk az ottani dolgokat. Ezen idézetek és megfontolások a bármi okból támadt kétségbeesésnek eléggé útját állják és bebizonyítják, hogy a gyengeségünk láttára támadt félelmet mindig mérsékelni és uralni kell az Istenbe vetett rendíthetetlen bizalommal. Szentünk különösen fölhívja figyelmünket, hogy mennyire szükséges és hogyan lehet e két lelki állapotot – a félelmet és bizalmat – egymással összekapcsolni. „Állandóan harcolni kell a félelem és remény között, de úgy, hogy a remény mindig erősebb legyen, mert hiszen mindenható az, aki minket segít.”⁹³

„*Tartsatok bűnbánatot!* – mondá Szent János, hordjátok le a büszkeség hegyeit és töltsétek meg a völgyeket, a lanyhaság és kislelkűség árkait. A völgyek, melyeket a dicsó szent be akar tölteni, nem mások, mint a félelem, amely ha túlságosan nagy, gyávaságra visz. Töltsétek meg a völgyeket, azaz, töltsétek meg szíveiteket bizalommal, és reménységgel, mert az üdvösség közel vagy. Nagy hibáink láttára bizonyos ijedség és megdöbbenés, bizonyos rémület és félelem támad bennünk, amelyek a szívet lesújtják, és gyakran csüggedést okoznak. Íme ezek a völgyek, ezeket kell betölteni, hogy Üdvözítőnk útját előkészítsük.”⁹⁴

⁹² Blaise. 173. l.

⁹³ Blaise. 717. l.

⁹⁴ Szentbeszéd Advent IV. vasárnapjára.

11. Aki a Boldogságos Szűz Máriához folyamodik, annak nem kell kétségbeesni

Szent Thais egyik napon Szent Pafnuciuszhoz fordult és kérdezte: „Ó, jaj, Atyám, mit kell cselekednem? Szerencsétlen életemre való visszaemlékezés elémít engem.” Ő ugyanis nagy bűnös volt és bűnei miatt telve volt félelemmel. A jóságos szent azt válaszolta neki: „Féljen, de reméljen is! Féljen, nehogy büszke és gögös legyen, de reméljen is, nehogy kétségbeesés és kislelkűség fogja el. A félelemnek és reménynek nem szabad egymástól elválasztva lenni, mert amint a félelem remény nélkül nem félelem, hanem kétségbeesés, úgy a remény félelem nélkül elbizakodottság. Ha tehát lelkiismeretünk súlyos hibáink és vétkeink miatt ijedelmet támaszt és ezáltal völgyeket váj bennünk, töltsük be ezeket az istenfélelemmel egybekapcsolt bizalommal.”⁹⁵

Szalézi Szent Ferenc halála után történt egy eset, melyben a szent jámbor lelkek kérésére a gonosz lelkektől vallomást csikart ki, amely a legbűnösebb lelkeket is fölbátoríthatja, és ez azt mutatja, mintha Szalézi Szent Ferenc még halála után is folytatni akarta volna a harcot a kétségbeesés ellen. Egy öt év óta ördögtől megszállott chablaisi fiatalembert a genfi püspök sírjához vezettek, mialatt éppen boldoggá avatása folyt. Az ördögtől való megszabadulás több napot váratott magára, és ezalatt Szalézi Károly Ágost és Tiszteletreméltó De Chaugy anyja a szent sírjánál többször gyötörték a gonosz lelket ördögűzéssel. Egy ilyen alkalommal, a⁹⁶ szemtanú *elmondja*, hogy miképpen ordított többször dühösen és megzavarodva az ördög: Ah! miért kell nekem kimenni? és De Chaugy anyja szokott hévvel könyörögni kezdett: „Ó, Istennek szent Anyja, könyörögj érettünk! Mária, Jézusnak Anyja, segíts meg minket!” E szavaknál a pokol szelleme megkétszerezte rémületes üvöltését és azt kiáltotta:

„Mária, óh, Mária! Ah! nekem nincs Máriám. Én! ... Én nem mondom ki e nevet, mert megremegtet engem! Óh, ha nekem is lenne egy Máriám, amint nektek van, nem lennék az, ami vagyok! ... De nekem nincs Máriám!” Erre mindannyian könnyekre fakadtak. „Óh – folytatta az ördög –, ha csak egy pillanatom volna mindazon időből, amit ti elfecséreltek, igen, csak egy pillanatom volna és egy Máriám, nem lennék többé ördög.”

Valóban „*mi, akik élünk*” (Zsolt 113,18), nekünk rendelkezésünkre áll a jelen pillanat, hogy Istenhez térjünk, nekünk van Máriánk, kitől kegyelmet *nyerhetünk*. Ki eshet tehát kétségbe?

⁹⁵ Szentbeszéd Advent IV. vasárnapjára.

⁹⁶ E. – C. de la Taur nővér. L. Pouvoir de saint François de Sales. 290. o.

II. rész

I. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy gonoszságunk tudatában megalázkodjunk

1. Isten megengedi, hogy a rosszból hasznot húzzunk

Nélkülözhetetlenül szükséges és ugyanakkor igen üdvös állapot az, hogy hibáink után el ne csüggedjünk, sőt még ne is csodálkozzunk. Ez azonban a hibáink jórafordítása művészetének negatív oldala. Most lássunk hozzá és vizsgáljuk meg a dolog pozitív oldalát és tanuljuk meg Szalézi Szent Ferenc iskolájában, hogy miképpen szolgálhatnak vétkeink lelki előrehaladásunkra, ha magunk is akarjuk, anélkül, hogy rútságukat és gonoszságukat szem előtt nem tévesztenők.

Természetesen ez az előrehaladás nem származik magából a vétkünkből, hanem Isten irgalmasságából és Krisztus Urunk kegyelméből, aki gonoszságainkat az ő jóságának és gyarlóságunkat üdvösségünknek szolgálatába állítja. A trágya romlás, rothadás, de, amint Szent Bernát megjegyzi, „a földműves és a kertész fölhasználja, hogy szebb és bőségesebb gyümölcsöt teremjen a föld. Isten is fölhasználja hibáinkat, hogy lelkünkben az erények sok gyümölcsöt kitermelje, és az ő jósága, mely mindig használni akar, az isteni rend szépsége és rendetlen akaratunk és cselekedeteink tökéletesítése érdekében gyakran javunkra is fordítja azokat”.⁹⁷

Ez a haszon annál jelentékenyebb, minél inkább harcolunk ádáz küzdelemmel és utálattal hibáink ellen, és minél inkább bízunk Istenben és alkalmazkodunk az ő terveihez, ki hibáinkat a mi javunkra megengedte.

Nekünk Megváltónk üdvözítő terveihez kell alkalmazkodnunk, amint azokat Anyaszentegyházunk ismerteti, nekünk a sátán ellen saját fegyvereivel kell harcolnunk, az ő fortélyait ellene kell fordítanunk, és orvosságot kell találnunk sebeinkben, melyeket rajtunk ejtett. Ha eszerint járunk el, oly szerencsések leszünk, hogy reánk állanak majd Aranyszájú Szent János szavai: „Az ördög gyakran nagy hasznunkra van, csak tudnunk kell, miképpen lehet őt hasznunkra fordítani. A tőle eredő haszon megbecsülhetetlen lesz.”⁹⁸

Szent Ágoston három szóba foglalja össze ezen hasznot. „*Minden javukra szolgál azoknak, kik Istent szeretik* – mondja Szent Pállal és folytatja –, igen, minden, még vétjük is, mert azokból alázatosabban, óvatosabban és buzgóbban kelnek föl.”⁹⁹ Szalézi Szent Ferencnek is ez a gondolata, midőn így ír: „Ó, drága tökéletlenségek, melyek megismertetnek minket nyomorunkkal és gyakoroltatnak minket az alázatosságban, önmegvetésben, türelemben és buzgalomban.”¹⁰⁰

2. Használjuk fel vétkeinket az alázatosságban való előrehaladásra

Beszéljünk először a három eredmény elsejéről, az alázatosságról, mert Szent Ágoston után ezt teszi meg elsőnek a genfi szent püspök is. „Asszonyom, amit most írok, azt a Szentlélek

⁹⁷ Epist. 82. ad Oger.

⁹⁸ Az antióchiai néphez int. beszéd.

⁹⁹ De corrupt. et grat. cap. I.

¹⁰⁰ Blaise. 811. l.

sugalmazta nekem, kérem tartsa meg kedves leányom! Hogy jámborságában megerősödjön, csak arra van szüksége, hogy szilárd és tökéletes alapelveket vessen elméjébe!

Az első alapelv, amit önben meggyökerezve látni szeretnék, Szent Pál apostol mondása: „*Minden javukra szolgál azoknak, kik Istent szeretik.*” (Róm 8,28) És valóban, minthogy Isten a rosszból hasznot tud és akar meríteni, kikkel akarja ezt megcselekedni, ha nem azokkal, kik minden fönntartás nélkül neki adták magukat. Igen, még a vétkek is (amelyektől óvjon meg a jó Isten) jóra változhatnak az isteni gondviselés által azoknál, kik neki adták magukat. Dávid sohasem lett volna olyan mélyen alázatos, ha nem vétkezett volna.¹⁰¹

„Hibáinkat gyűlölni kell, de nyugodt, csendes gyűlölettel és nem bosszúsán és haraggal. Láttukra türelmeseknek kell lennünk és szent alázatosságunk hasznát kell belőlük meríteni. Ha ezt nem teszi meg, tökéletlenségei, amelyeket alaposan szemügyre vesz, még inkább megzavarják önt és ezáltal továbbra is megmaradnak, és semmi sem menti meg önt attól, hogy a nyugtalanság romlásba ne vigye.”¹⁰²

3. Az alázatosság minden erény alapja, és a büszkeség minden bűn eredete

Ha a tökéletességre törekvő lelkeknek e földön kínjaik vannak, akkor kétszeres kínnal töltheti el őket az a gondolat, hogy mennyire szükséges az alázatosság és mennyi nehézséggel jár annak a megszerzése. Egy részről „ez az erény olyannyira szükséges az embernek halandó életében, hiszen minden erénynek alapja és támasztéka”,¹⁰³ „a lelki javaknak anyja, gyökere, táplálója és foglalata”.¹⁰⁴ Másrészt látjuk, hogy mialatt ez erénynek gyarló lelkünk megromlott földjén önmagától ki kellene hajtania és virágoznia, azalatt a büszkeség „minden véték ősforrása”,¹⁰⁵ mélyebb gyökeret vert, és szüntelenül megfojtani akarja.

Semmi sem képes a büszkeség ördögének erejét, ravaszágát és sokféle mesterfogását leírni. Valóságos velünk született kígyó ez, amely magába fonna és mérgével befecskendezni szeretné legszentebb és legközömbösebb cselekedeteinket, legtitkosabb gondolatainkat és legjobb szándékainkat. „Gyakran magából erényeinkből táplálkozik és Istentől kapott legbecesebb ajándékainkat saját hasznára elkobozni szeretné, hogy belőlük töltekezzen.”¹⁰⁶ Ha elszunnyadni látszik, azért teszi azt, hogy kényelmesebben és jobban szétterpeszkedjen a mi becsapódott lelkünkön. Ha mutogatja magát, és engedi, hogy megüssük, ezt is azért teszi, hogy diadalmasan örvendezzünk a neki osztott ütések fölött.

Végül Szalézi Szent Ferenc szerint „a büszkeség az emberek között általános baj, miért is sohasem lehet eléggé hangoztatni és az embernek szívébe véssni, hogy mennyire szükséges az alázatosság oly szent és szeretetreméltó erényét állhatatosan gyakorolni.”¹⁰⁷

4. Hibáink, mint az ablakok, megvilágítják gyarlóságunkat

Az ennyire nélkülözhetetlen erény ellenségével szemben sohasem lehetünk eléggé felvértezve, és ha nem is adatott meg nekünk az a kegyelem, hogy ez életben megöljük, legalább buzgón használjuk fel az összes eszközöket meggyengítésére és támadásainak visszaverésére. A leghatásosabb eszközt éppen hibáink szolgáltatják. Amint egy közönséges

¹⁰¹ Blaise. 614. l.

¹⁰² Blaise. 167. és 173.

¹⁰³ Szentbeszéd. Advent. III. vas.

¹⁰⁴ Aranyszájú Szent János.

¹⁰⁵ Sir 10,15.

¹⁰⁶ Szent Tamás. Catena aurea. in 2-am ad Cor.

¹⁰⁷ Szentbeszéd. Gyertyaszentelőre.

állat elszáradt álkapcsa Sámson kezében öldöklő szerszámul szolgált a filiszteusok ellen, úgy a mi vétkeink is, bármilyen ocsmányok legyenek, mindenható buzogánnyá változhatnak a büszkeség ellen és alkalmul szolgálhatnak üdvösségünkre és tökéletességünkre.

Valóban, ha a büszkeség a mi állítólagos jó tulajdonságaink nagyrabecsülése és rendetlen szeretete, akkor az „alázatosság hitványságunk igaz ismerete és szándékos elismerése”¹⁰⁸ – mondja jószágos szentünk. Mi vezethetne minket jobban e helyes ismeretre, ha nem hibáink szemlélete? Ezek, P. Alvarez szellemes megjegyzése szerint, mind valóban olyanok, mint az ablakok, amelyeken keresztül bőszes világosság árad gyarlóságunkra.¹⁰⁹ Hatásosabbak, mint az élet súlya alatt és az emberektől szerzett megaláztatásaink. Ezek teljes bizonyosságot derítenek lelkünk legtitkosabb erőinek semmiségére. „Semmiségünk tudata – mondja Szalézi Szent Ferenc – ne zavarjon meg minket, hanem csillapítson le, alázzon meg és mérsékeljen. Az önszeretet cselekszi azt bennünk, hogy türelmetlenkedünk, midőn hitványaknak és gonoszaknak látjuk magunkat.

„De én olyan szerencsétlen vagyok, és annyira telve vagyok tökéletlenségekkel! – Igazán elismeri azt? Áldja a jó Istent, hogy ezt az ismeretet megadta, és ne panaszkodjék annyira! Nagyon is szerencsés, mivel belátta, hogy ön nem más, mint nyomorúság.”¹¹⁰

„Meg kell vallani az igazságot: mi szegény sorsú emberek vagyunk, és nemigen tudunk jót cselekedni.”¹¹¹

„Mondhatom, hogy hűséges fog maradni, ha alázatos. – De leszek-e én alázatos? – Igen, ha akarja. – De én akarom. – Akkor az is. – De én nagyon érzem, hogy nem vagyok az. – Annál jobb, mert ezáltal még biztosabban az!”¹¹²

„Külső és belső dolgainkban megnyilvánuló tökéletlenségeink az alázatosság tárgyai, az alázatosság pedig létrehozza és táplálja a nagylelkűséget.”¹¹³

Hogy tudjon az ember önmagában bízni, és magáról valamit elhinni, mikor érzi, hogy a kísértés első szelénél elbukik, mikor látja, hogy erős elhatározásai gyengülnek és eltűnnek, „mint a csöpü pozdorjája... és mint a szikra”? (Iz 1,31) Ó, mennyit veszít a büszkeség erejéből az olyan léleknél, akit az esés valódi gyarlóságára emlékeztet, és mennyivel könnyebben lesz az alázatosságból meggyökerezett igazság. Ekkor nem fogja hallani e kiáltó szót: „*Igazat ítéltetek!*” (Zsolt 57,2) „*Megmértél a mérlegben és hiányosnak találtattál.*” (Dán 5,27) „*Sokra számoltok, és íme kevés lett belőle.*” (Ag 1,9)

5. A háromféle vessző, melyet a jó Pásztor bárányaival szemben használ

Az egyháztanítók szerint az Isten szándéka a következő, midőn bűneinket megengedi. „A jó Pásztor – mondja az olasz egyházsónokok fejedelme, Segneri – háromféle vesszőt használ bárányainál: az egyik a javító vessző, és ezt képezik a viszontagságok; a másik a megpróbáló vessző, és ezt képezik a kísértések; és a harmadik a fenyegető vessző, és ez a bűnök megengedése. Mind a három az embert arra kényszeríti, hogy elismerje semmiségét és megalázza magát, de főképpen az utóbbi eszközzel sikerül ezt elérni. Ugyanis itt a vétkeiben a maga teljes valóságában látja nyomorúságát és elmondhatja Jeremiás prófétával:

„*Én vagyok a férfiú, ki láttam ínségemet az ő (Isten) haragjának vesszejében*” (Siral 3,1). Ez a vessző oly üdvösséges, hogy Isten még legjobb barátaival szemben is habozás nélkül

¹⁰⁸ Philoth. III. r. 6. f.

¹⁰⁹ „Elesik, és úgy nyitnak meg szemei.” (Szám 24,4)

¹¹⁰ 3. tanítás: a határozottság.

¹¹¹ Blaise. 811. l.

¹¹² Blaise. 740. l.

¹¹³ Blaise. 449. l.

használja. Mivel az ő erényességük olyan erős, mint a szirt, és alázatosságuk hajótörést szenvedhet rajta, azért megengedi az Úr, hogy néha hibákba essenek, vagy régi rossz hajlamaik hirtelen felüssék fejüket, hogy aztán ezek révén meggyőződjenek gyarlóságukról és ne számítsanak saját erejükre.¹¹⁴

„Urunk – mondja szentünk – megengedi, hogy ilyen kis eseteknél megakadjunk és magunkat megalázzuk és belássuk, hogy ha néhány nagy kísértést legyőztünk, az nem a mi erőnknek köszönhető, hanem az isteni Jóság közreműködésének.”¹¹⁵

„Legyen türelmes! ... Ha Isten megbotlani engedi, azt azért cselekszi, hogy magát meggyőzze arról, hogy ha ő nem tartaná magát, ön mélyre esnék.”¹¹⁶

6. Az alázatosság tökéletlenségeink türelmes elviseléséből táplálkozik

„Isten egyeseket rögtön meggyógyított és előbbi betegségükből semmi nyomot sem hagyott hátra, amint ez Magdolna esetében is megtörtént, aki a romlottság szennycsatornájából egy pillanat alatt a tökéletesség tiszta forrásvizévé változott, és e perctől fogva soha nyugtalan nem volt. De ugyanaz a jó Isten több kedves szolgájánál azt is megengedte, hogy megtérése után bizonyos ideig még benne maradjanak rossz hajlamai, és pedig saját hasznára. Bizonyoság rá Szent Péter, aki első meghívása óta többször is hibába esett és egy alkalommal Krisztustagadásával súlyosan és szerencsétlenül elbukott.

Salamon mondja,¹¹⁷ hogy igen dölyfös eset az, ha a szolgáló egyszerre úrnő lesz. Hasonlóképpen az olyan lélek, ki sokáig szolgált szenvedélyeinek, szintén azon veszélybe kerül, hogy dölyfös és hiú lesz, ha hirtelen egy pillanat alatt tökéletes úrnője lesz szenvedélyeinek. Lassan, lépésről lépésre kell megszerezni ezen uralmat, amelynek birtoklása a szenteknél több évtizedet vett igénybe.”¹¹⁸

„Maradjon békében és viselje el türelemmel kicsiny gyarlóságait! Ön teljesen Istennek adta át magát, ő pedig helyesen vezeti majd magát. Hogy önt nem szabadítja meg gyorsan tökéletlenségeitől, ez azért van, hogy annál jobban megszabaduljon tőlük, és ön hosszabb ideig gyakorolja az alázatosságot, és ezáltal mélyen meggyökerezzen e kedves erényben.”¹¹⁹

„Ön tudja, hányszor mondtam magának, hogy az Isten iránti hűséget és az alázatosságot egyaránt örömmel kell gyakorolnia; a hűséget, amennyiben följújtja magában jó szándékait, vagyis valahányszor megszegi azokat, újra az isteni Jóságnak akar szolgálni, és résen lesz, hogy többé meg ne szegje őket; az alázatosságot, amennyiben midőn áthágja jóföltételeit, elismeri hitványságát és nyomorult voltát.”¹²⁰

„Azoknak, kik Isten tiszta szeretetére törekednek, nagyobb szükségük van maguk iránti türelemre, mint mások iránt. El kell viselnünk tökéletlenségeinket, hogy tökéletességre szert tegyünk. Azt mondom: türelemmel viseljük el, és nem azt, hogy szeressük, és kedvezzünk nekik. Az alázatosság ezen elviselésből táplálkozik.”¹²¹

¹¹⁴ „Elesik és úgy nyitattak meg szemei...” (Szám 24,4)

¹¹⁵ Blaise. Levél egy apácához.

¹¹⁶ Levél egy úrnőhöz. 1602. ápr. 8.

¹¹⁷ Péld 30,23.

¹¹⁸ Blaise. 825. l.

¹¹⁹ Blaise. 870. l.

¹²⁰ Blaise. 313. l.

¹²¹ Blaise. 811. l.

7. Bizonyos bűnök a büszkeség kigyógyítására szolgálnak

Jól jegyezzük meg ezt. Szentünk tanítása, mint más tanítóké is, nem vonatkozik szorosan csak a kisebb hibákra. Szent Izidor és Szent Tamás állítják, hogy Isten a büszkeség büntetésében néha súlyosabb eséseket, szégyenletes bűnöket is megenged. E vétkek nem olyan súlyosak, mint a büszkeség, mondják ők. Az isteni irgalmasság felhasználja ezeket, hogy velük megijessze, megrázza és visszavezesse a büszke lelket a helyes ösvényre, „hogya ezáltal megalázva és megszégyenülve büszkeségéből kivetkőzzék.” Hasonlóképpen – folytatják – az ügyes orvos is komolyabb betegség gyógyítása céljából kínosabb szenvedést okozhat betegeinek, de ez a szenvedés távolról sem oly veszedelmes, mint maga a baj. Veillot Lajos, a híres modern újságíró kitűnően ír e tárgyról. „Az emberi gyarlóság számára kegyelem az, hogy megcsúszik akkor, midőn erőteljes lépteivel a büszkeség pusztító ormára lépne.” Aranyszájú Szent János hasonlóan elmélkedik: „Isten néha megengedi, hogy nemes és nagy lelkeket bűnök érjenek. Hiú szándékok csúsztak be szívükbe. Az Úr hibák által meg akarja őket fosztani dicsőségüktől és népszerűségüktől, amelyért minden veszéllyel dacoltak, megmutatja, hogy a dicsőség hervatag, akárcsak a mező virága, és arra az elhatározásra vezeti őket, hogy fönttartás nélkül neki szenteljék magukat, és arra a meggyőződésre indítja, hogy ez az egyedüli célja minden cselekedetüknek.”¹²²

8. Többet ér a bűn alázatossággal, mint az ártatlanság büszkeséggel

A konstantinápolyi püspök Aranyszájú Szent János fölemlít egyes híres bűnbánókat, kiket az Isten jótéteményeiről való elmélkedés és apró hibáik emlékezete bűnbánattal töltött el, és azután folytatja: „Számunkra ezen orvosságok elégtelenek. A mi büszkeségünk letörésére más eszköz kell, mégpedig melyik? Vétkeink sokasága és gonosz lelkiismeretünk, amelyek sok gyalázatba süllyesztettek és mindamellet még ezek is kevélységre indíthatnak.”¹²³

Több más egyházatya is ugyanezt hangoztatja. Szent Ágoston bátran megmondja: „Isten szívesebben néz az alázatossággal kísért rossz cselekedetekre, mint a büszkeségtől megfertőzött jó dolgokra.”¹²⁴ Mileviti Szent Optát írja: „Többet érnek a bűnök alázatossággal, mint az ártatlanság büszkeséggel.”¹²⁵

Nysszai Szent Gergely írja: „A jócselekedetekkel megrakott kocsi büszkeségtől húzva a pokolba megy, és a vétkekkel megtelt kocsi alázatosságtól húzva a paradicsomba megy.”

Nagy Szent Gergely írja: „Gyakran megesis, hogy az, aki látja, mennyire befödözik őt a bűnök Isten előtt, mégis gazdagon föl van díszítve az alázatosság ruhájával.”

Szent Bernát a mondottakat befejezi a szüzesség és alázatosság nagyszerű védőbeszédével. „Midőn a bűnös a Bárány nyomát alázatos érülettel követi, biztosabb úton jár, mint az az ember, aki szüzességében büszkén halad. Az előbbit ugyanis az alázatosság meg fogja tisztítani szennyfoltjától, ellenben az utóbbinak tisztaságát a büszkeség be fogja majd szennyezni.”¹²⁶

Ugyanez az egyháztanító másutt, a 24. zsoltár 8. versének magyarázatánál ezeket mondja: „*Jóságos és igazságos az Úr, azért fog adni törvényt az útban tévedezőknek.*” (Zsolt 24,8) „Azok a tévedezők, akik eltávolodtak az igazságtól. De Isten azért nem hagyja el őket: megnyitja előttük az alázatosság útját, amelyen visszatérnek az igazság ismeretére.”¹²⁷

¹²² Exhortat. I. ad Stagyr. n. 9.

¹²³ De compunct. lib. II. n. 9.

¹²⁴ Homil. de Public. et Pharis. 4.

¹²⁵ Lib. f. II. comtra Donat.

¹²⁶ Homil. I. super Missus.

¹²⁷ De gradibus humilitatis.

9. A büszkeség veszedelmes volta, és a tökéletlenség jótéteményei

A számos idézet miatt meg fognak bocsátani. Maga a tárgy ugyanis oly fontos és oly kényes, hogy továbbra is szükségünk van nagy tekintélyekre támaszkodni. Tárgyalásunkhoz a túlzásnak legcsekélyebb árnyéka sem fog férközni, ha alaposan elmélkedünk a Szent Tamás Summájában csodálatosan bebizonyított következő tételről: „A büszkeség természeténél fogva az összes vétkek között a leggonoszabb; súlyosabb, mint a hitetlenség, a kétségbeesés, emberölés, a bujaság stb.” (quest. 162. art. 6.) Az okát, az angyali doktor szerint, az Istentől való elfordulásban kell keresni. A többi bűnökben tudatlanságból, gyengeségből vagy valami jó dolog utáni vágy miatt távolodik el a lélek Istentől. Azonban a büszkeség egyedül azért fordul el Istentől, mert nem akarja magát neki és törvényeinek alávetni. Ezért mondja Boetius, hogy mialatt minden bűn menekül Istentől, a büszkeség szembeszáll vele. Ugyancsak ezért mondja Szent Jakab: „*Isten a kevélyeknek ellenáll.*” (Jak 4,6) Míg tehát a többi bűnöknél az Istentől és parancsaitól való elfordulás a gonoszság következménye, addig a büszkeségnél maga a bűn természete, amelynek sajátos cselekedete éppen az Isten megvetése. És valamint az a dolog, ami önmagában él, mindig fölülmúlja azt, ami más oknál fogva él, hasonlóképpen következik, hogy a büszkeség természeténél fogva minden vétkek között legsúlyosabb, mert az Istentől való elfordulásban, mint sajátlagos gonoszságban túlszárnyalja valamennyit.

„Ha nem tudunk sok erényre szert tenni – mondogatta Chantal Szent Franciska –, legalább legyünk alázatosak!” Ó, mily szerencse, hogy midőn igazán megismerjük, hogy erényeink hiányoznak, lelki szegénységünk és semmiségünk ismeretére fölépíthetjük a minden erények anyját (az alázatosságot). Nem kell-e jóságos szentünkkel fölkiáltanunk: „Ó, drága tökéletlenségek, amelyek megismertetnek minket nyomorúságunkkal és az alázatosság gyakorlatára vezetnek!” Miért nem alkalmazzuk az „o felix culpa!” „ó, szerencsés bűn!” kifejezést minden bűnünkre?

Egy szentéletű vizitációs nővér írja: „Nem fog-e örvendezni az árvíz fölött, ha meg is siratja pusztításait, de ha az ön földjére kitűnő köveket hajtott, amelyek éppen arra alkalmasak, hogy az ön által építendő palota alapzatául szolgáljanak? Igen, az alázatosságot a lelki épület alapzatának nevezzük, mert a zsoltáros szerint (126. zsoltár) Isten, ki egyedül illetékes a házépítésben, csakis igen mélyre akar építeni, és ezt a mélységet mi vájjuk ki helyes önismeretünkkel.”¹²⁸

10. A vétkeinkre való emlékezés hathatós orvosság a büszkeség ellen

Honnét lehet ezt az üdvös önismeretet biztosabban megszerezni? Mivel lehet ezt az üreget még mélyebbre kivájni? Csakis hibáinkkal. Ezek egyenként lerombolják és ledöntik beképzelt erőink kártyavárállványait, és semmiségünk mélységében habozás nélkül belátjuk, hogy egyedül az isteni irgalmasság tart fenn és támogat bennünket. Ó, mily drága ez a fölfedezés! Az Úr Isten ezt várta. Ő látja szolgálóinak alázatosságát, és amennyire ellenáll a kevélyeknek, úgy adja a kegyelmet az alázatosoknak. Ez a kegyelem, Szent Ágoston mondása szerint, a legmélyebb völgyekbe szeret aláfolydogálni, és minket megalázkodásunk mértéke szerint eláraszt, és megismert semmiségünk mélyébe az igaz szentség alapjait helyezi, és így biztosabb oltalmul szolgál a büszkeség támadásai ellen.

¹²⁸ Cortelot: A vizitációs rend szent éve. Nov. 14. Az életrajzírók szerint ez az apáca annyira át volt hatva nyomorúságának, gonoszságának és lelki szükségleteinek tudatától, hogy soha semmi nem tudta őt büszkeségre kísértetni. A gonosz ellenség jól tudta, mennyire meg volt alapozva e lélek az önismerettel és önmegvetéssel.

Ha azután ezen új épületbe a hiúság be akarna térni, egyetlen szó is elűzi: Peccavi, vétkeztem;¹²⁹ ez az én művem és minden más Istentől van. Erre ad példát Szalézi Szent Ferenc egyik híres utóda a genfi püspöki székből. „Elkövetett bűneim emlékezetére – írja – egy titkos könyvet készítettem magamnak és e címet adtam neki: *Orvosság a büszkeség ellen*. És olvasgatni fogom lapjait, és azok majd kilehelik semmiségem illatát és megmérgezik büszkeségem férgét.”¹³⁰ Minél közelebb emel fel magához Isten, amint ezt Szent Pállal cselekedte, kit a harmadik évig ragadt, annál inkább követem az apostolt; meg fogom találni régi hűtlenségeim emlékében az égi kegyesség ellensúlyát, amely fönn fog tartani igaz önmegvetésben. Így követni fogom a Szentlélek tanácsát: „*A jó napokban ne feledkezzél meg a rosszakról!*” (Sir 11,27)

Szent Gertrúd életrajzában olvashatjuk, hogy Isten több lelki gyengeséget engedett meg neki, és ezek alázatosságának oltalmára voltak. Isten szolgálója emiatt szomorkodott, és egy jámbor nő a szent kérésének engedve bizonyos ideig imádkozott érte, midőn egy napon így szólt hozzá Üdvözítőnk: „Ezen hibák, amelyek miatt kedvencem panaszkodik, nagyon is hasznára vannak neki. Én mindennap a kegyelmek bőségét öntöm lelkébe, mégpedig azért, hogy emberi gyengeségét megvédjem a hiúság támadásai ellen, és ezt akképpen cselekszem, hogy hiúságát szeme elől elrejtsem apró hibáinak felhője alá. A trágya megtermékenyíti a földet; hasonlóképpen a lélek gyengeségének tudata kifakasztja a háladatosságot, és valahányszor hibái miatt megalázkodik, kegyelmet adok neki, hogy azokat kiirtsa. Hibáit lassan erényekké változtatom, és egyik napon majd csodálkozni fog a lélek, hogy árnyéktalan világosságban jár.”¹³¹

11. Megbocsátott bűneink emlékének másik gyümölcse: az Isten iránti hála

Az Isten iránt való hála a másik gyümölcs, amelyet bűneink szemlélete belőlünk kitermel. Az alázatosság lényegében véve igazság, és ugyanakkor, midőn leleplezi előttünk „a semmiséget, amelyből lettünk”, jobban bemutatja a bennünk levő jót, amely Istentől, mint első okból származik.¹³² Tehát minél jobban megvilágítja lelkünk gonoszságát, annál inkább fölragyogtatja előttünk az isteni jótétemények nagyságát és sokféleségét, és következésképpen annál könnyebben fölbreszti bennünk a háladatosságot „*a minden javak Alkotója iránt*”. (Jak 1,17)

Ez éppenséggel nem kis haszon, amit hibáinkból meríthetünk. A hálátlanság a büszkeség leánya, „általánosan elterjedt vétek, amely az összes többi vétekre szétárad, és végtelenül súlyosbítja azokat.”¹³³ Perzselő szél az, amely kiszárítja a kegyelem forrásait.¹³⁴ Nem is lehet győzedelmesebben küzdeni ellene, mint ha megfontoljuk elkövetett hűtlenségeinket és velük szemben a jó Isten kitartó irgalmasságát.

„Valóban semmi sem tud minket annyira megalázni Isten irgalmassága előtt, mint jótéteményeinek sokasága; semmi sem tud annyira megalázni igazságossága előtt, mint gonosz cselekedeteink nagy száma. Fontoljuk meg, mit tett ő értünk és mit tettünk mi ő ellene, és amint megfontoljuk egyenként bűneinket, úgy vegyük tekintetbe egyenként az isteni kegyelmeket is. Ne féljünk attól, hogy Istennek velünk gyakorolt jótéteményeinek gondolata fölpöffeszt, csak gondoljunk arra az igazságra, hogy ami bennünk jó, az nem a mienk. Vajon az öszvérek megszűnnek-e otromba lusta és kellemetlen szagú állatok lenni azért, hogy a

¹²⁹ Ezt szokta gyakorolni Tiszteletreméltó J. Allemand.

¹³⁰ Mgr. Rey.

¹³¹ P. Gros. S. J.: Szent Gertrúd szíve.

¹³² Szalézi Szent Ferenc. Szentbeszéd virágvasárnapra.

¹³³ Philoth. I. r. 12. f.

¹³⁴ Szent Bernát.

fejedelmek értékes és jóillatú holmijait hordozzák? Mink van, amit nem úgy kaptunk, ha pedig úgy kaptuk, mit dicsekszünk vele, mintha nem úgy kaptuk volna? Ellenkezőleg: a vett kegyelmek élénk megfontolása kell, hogy alázatosakká tegyen minket, mert a jótétemények megismerése hálás elismerésre indít a jótevő iránt. Ha pedig az Istentől nyert jótétemények megfontolása közben holmi hiúság akarna szívünkbe lopódzni, ez ellen csalhatatlan gyógyszer találunk, midőn gyorsan megfontoljuk hálátlanságunkat, tökéletlenségeinket és gyarlóságunkat. Ha meggondoljuk, mit tettünk, midőn Isten nem volt velünk, könnyen belátjuk, hogy ez, amit jelenlétében művelünk, nem a mi ügyességünk, sem a mi munkánk. Élvezni fogjuk ugyan a jót, és örülünk neki, de a dicsőséget Istennek tulajdonítjuk, mert ő az egyedüli alkotója.”¹³⁵

„Tartsák emlékezetükben hibáikat és hűtlenségeiket, hogy miattuk megalázzák magukat, és megjavuljanak, úgyszintén emlékezzenek az Istentől kapott jótéteményekre, hogy hálásak legyenek iránta.”¹³⁶

„Mondja szívének: Rajta, szívem, ne légy többé hűtlen, hálátlan és engedetlen az ilyen nagy Jótévő iránt! Miért ne vetném alá lelkemet ezentúl Istennek, ki annyi csodát és kegyelmet művelt velem?”¹³⁷

12. A hibáink emlékezetéből fakadt alázatosságnak ismét másik gyümölcse: felebarátaink gyengeségeinek elnézése

Végezetül Szalézi Szent Ferenc azt akarja, hogy hibáink fénye, amely megvilágítja gyengeségünket, az alázatosság által mások gyengeségeinek elnézésére vezessen.

„Az alázatosság műveli bennünk azt, hogy mikor mások hibáira emlékezünk, nem bosszankodunk azon, hogy mi tökéletlenek vagyunk, mert miért lennénk mi tökéletesebbek, mint mások. Éppen úgy nem ingerülünk föl mások hibái miatt, ha a mieinkre emlékezünk, mert miért találnánk abban valamit, hogy másnak hibái vannak, mikor nekünk is bőven kijut belőlük?”¹³⁸

Aranyszájú Szent János az ő megszokott energiájával bővebben foglalkozik ezen eredménnyel, melyet az isteni terv szerint hibáink hoznak létre. Bebizonyítja, hogy az angyalokra azért nem bízta a papi hatalmat, mert félt, hogy vétkezhetetlenségük miatt szigorúságra ragadtatnák magukat és nem bánnának kellő megértéssel a bűnösökkel. Ellenben az ember, ki saját tapasztalatából ismeri az emberi gyarlóságot, természetesen szánalommal van eltelve, mikor ezt másokban is fölismeri. Íme, azért engedte meg Isten egykor és most is, hogy Egyházában hatalmának részesei hibázzanak, és botlásuk emlékezete irgalmasabbá tegye őket testvéreik iránt. Tételét két példával is megerősíti az ó- és újszövetségből. Az újszövetségben bemutatja a heves és rettenthetetlen Szent Pétert. Ő nem érti, hogy lehet Mesterében megbotránkozni és miatta szégyenkezni; háromszor is megesküszik, hogy hű marad állhatatosan és azután szerencsétlenül megtagadja őt, nem a kínokkal és halállal való fenyegetésre, hanem egy szolgálónak szavára. Azután fölemlíti Illés prófétát, kinek lángoló buzgalma hadseregeket is letiport és egész népet megszabadított az éhínségtől, de nemsokára megijed és megrémül egy nőnek, Jezabelnek haragjától. Fejtegetését e szavakkal fejezi be a szent: „Isten megengedte, hogy Péter, az Egyház oszlopa, a hit kapuja, mindeneknek tanítója elessék, hogy megtanuljon irgalmasan bánni másokkal. Megengedte, hogy Illés is hibázzék, hogy a szeretet köpenyével befödözze magát, és irgalmas legyen, mint Ura, Istene.”¹³⁹

¹³⁵ Philoth. III. r. 5. f.

¹³⁶ Első szentbeszéd Mindenszentekre.

¹³⁷ Philoth. I. r. 11. f.

¹³⁸ Blaise. 53. l.

¹³⁹ Szentbeszéd Szent Péter és Illésről.

Szent Bernát az egyik példabeszéd magyarázatánál a következőket mondja: „Aki egészséges, az nem érzi át másnak a baját; aki jóllakott, az nem tudja, mit szenved az éhező. A szenvedők és éhezők annál mélyebb részvétellel vannak egymás bajai iránt, minél hasonlóbb szenvedésen és éhségen mentek keresztül ... Hogy mások baját könyörületessel szívvel átérezzük, először magunk baját kell átélnünk, és azután megtalálhatjuk felebarátunk lelkét a mi lelkünkben és megtudhatjuk, hogyan segítsünk rajta.”¹⁴⁰

Gyakoroljuk ezt a tanítást! Ameddig a bűntől távol szilárdan állunk, nem tudjuk menteni, és megérteni mások bűneit, ellenkezőleg megbotránkozunk, fölingerlődünk, sőt gyakran az álbuzgóságba rejtőzködött titkos büszkeség kifakadásra visz minket. Azonban midőn hasonló hiba minket is földre sújt, mily gyorsan elfoglalja az együttérzés szigorúságunk helyét, és mennyire megértjük Szent Ágoston szavait: „Nincs oly vétke az embernek, amivel be ne szennyezhetném magamat”, és milyen szépen mondja a Krisztus Követése: „Mindnyájan gyarlók vagyunk, de mindenki között magadat tartsd a leggyarlóbbnak!” (Kempis. I. 2.)

¹⁴⁰ De gradibus humilitatis. c. III.

II. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy szeressük hitványságunkat

1. Hitványságunk tudata és kedvelése nagy kegyelem

„Az alázatosság tetőpontja – mondja Szalézi Szent Ferenc – nem abban áll, hogy hitványságunkat készséggel elismerjük, hanem szeretjük is és örülünk neki, nem ugyan gyávaságból és nagylelkűség hiányából, hanem, hogy Isten szent fölségét annál dicsőítőbben magasztaljuk, és felebarátunkat magunknál sokkal többre becsüljük.”¹⁴¹

„Az alázatosság – mondja maga részéről Pazzii Szent Magdolna – nem más, mint semmiségünk folytonos tudata, és állandó örvendezés mindannak, ami önmegvetésünket előmozdítja.” Ez az a „tetőpont”, amelyre hibáinknak föl kell bennünket emelni és föl is tudnak. Hibáink fényt vetnek hitványságunkra, és ezáltal megismerjük, de ne csak megismerjük, hanem meg is szeressük. „Mi mindannyian tartuk csak magunkat hibára hajló embereknek – mondja szeretetreméltó tanítónk – és nem szabad megütköznünk, ha valamiféle hibát fedezünk föl magunkban. Ugyanis, ha bizonyos ideig hiba nélkül élünk, utána más idő következhetik, amikor csakis botlunk és több súlyos hibát is elkövetünk. Ezeket föl kell használnunk, hogy elismerjük hitványságunkat.”¹⁴²

„Ha lehetséges volna az, hogy Isten előtt egyformán kedvesek lennénk a tökéletesség állapotában, vagy anélkül, akkor azt kellene kívánnunk, hogy tökéletlenségben legyünk, mert ezáltal inkább ápoljuk bennünk a szent alázatosságot.”¹⁴³

„Hitványságunk tudata és kedvelése – mondja De Bernières – egyike Isten legnagyobb kegyelmeinek, amiket velünk gyakorolt, mert általa pusztulásunkból éppen úgy enged üdvöt méríteni, mint ahogy bántalmainkból képes magának dicsőséget szerezni. A kegyelemtől ekképpen megvilágosított lélek örömmel ül nyomorúságainak szemétdombján, föl van övezve és díszítve hibáiból szerzett megaláztatásaival, miként Jób föl volt övezve fájdalmaival – és hibáinak, gyarlóságainak sokaságában örömét találja, minthogy általuk tisztelheti és magasztalhatja az isteni Jóságot. Ha a lélek bűne miatt gonosz lett, megaláztatása mégis drága kincs, amely gazdaggá teszi. Csakhogy ez legtöbb ember előtt el van rejtve, nem ismerik nagy szerencséjét. Szegények ők, és szegénységükben mégis kincsük van, de jaj! még sincs meg nekik e kincs, mert nem tudják magukban föltalálni.”¹⁴⁴

E kincset következőképpen értékeli egy vizitációs apáca: „Földi életünk nagy részét hibák alkotják. E földön hitványságunk szeretete vezessen minket. Ha nem megyünk e fonál nyomában, mély lyukba eshetünk. Ha hitványságunkat nem szeretjük és miatta fölizgulunk és nyugtalanokodunk, akkor a gonosz lélek szelleme vezet minket. Hibáink oly hasznosak, hogy ha semmi sem tudná akaraterőnk hiányát pótolni, a hibákból szerzett haszon pótolhatja és elősegíti előhaladásunkat ... Az élet a hibák sorozata, mindegyik után rögtön fel kell kelnünk, félbe kell szakítanunk és mondanunk: „Nem teszem többé!” Ez a cselekvésmód felvilágosít, megerősít és fölbátorít. Midőn így helyrehoztuk hibáinkat, már nem árthatnak, és alázatossággal visszaszerezhetjük azt, amit gyarlósággal elvesztettünk.”¹⁴⁵

¹⁴¹ Philoth. III. r. 6. f.

¹⁴² 10. tanítás: Az engedelmisség.

¹⁴³ 18. tanítás: A szentségek.

¹⁴⁴ De Bernières. Le Chrétien intérieur.

¹⁴⁵ Chappuis Mária nővér, a troyesi vizitációs zárda 1875-ben szentség hírében meghalt főnöknője.

2. Hitványságunk szeretete igaz szeretet

Igazság az, hogy gyarlók vagyunk, és ha Isten ajándékaitól eltekintünk, nem mondhatunk mást magunkénak, mint semmiségünket és vétünkét. Örülnünk kell, hogy ezt elismerhetjük, és hogy testvéreink is minden botrány nélkül elismerik, akárcsak a tudós is örül, ha felfedezett egy tudományos igazságot és azt be is bizonyíthatja és elfogadtathatja társaival. Az ellenkező érzület szemben találna magát az engedelmességgel és alázatossággal és a királyi próféta következő feddését érdemelné: „*Miért szeretitek a hiúságot és kerestek a hazugságot?*” (Zsolt 4,3) „Ezek a hibák jót akarnak velem” – mondá egy szent látva hibáit. „Eh! mit is érdemel a leprás, ha nem rongyokat?” Szalézi Szent Ferenc egyik vizitációs leánya követte szent atyjának tanítását és így kiáltott fel: „Ha lehetséges volna az, hogy hibáinkkal nem bántanók meg a jó Istent, én állandóan hibázni szeretnék, hogy folytonosan megalázva és lesújtva legyek.”¹⁴⁶

3. Szeressük a megaláztatásokat, hogy közelebb jussunk a megtestesült Igéhez

A genfi szent püspök mondja: „Nemcsak az igazság iránt való tekintetből viseljük el megalégedetten a keresztény alázatosságot, vagyis, hogy semmik vagyunk és semminek tartanak minket, hanem azonkívül főképpen a megtestesült Ige megaláztatása miatt.”¹⁴⁷ Midőn ez az isteni Bárány imádandó ártatlanságára fölvette a bűnnek ruháját, bukott természetünk állapotából mindent át akart venni, kivéve a vétkezés lehetőségét.¹⁴⁸ Az evangélium elmondja nekünk, mily mély volt megaláztatása, ahová szándékosan alá akart szállni, mekkora gyalázatokkal akart eltelve lenni.

Évszázadokig tartó elmélkedéssel sem tudnók felfogni azt a szomjúságot, ami isteni Szívét eltöltötte a megaláztatások után, és amely őt hajtotta, hogy örömmel menjen a legkegyetlenebb gyalázatok elé, mintha kész ünnepi lakomára menne, melyet számára „a bűnösök menedékének” rendeznek. Ő, az igazán keresztény lélek szükségét érzi annak, hogy részt vegyen szeretett Üdvözítője oldalán a gyalázatok eme lakomáján. A bűnös lélek nem tűrheti meg azt, hogy ő, az ártatlan egyedül igyon a megaláztatások kelyhéből, azért szintén ki akarja venni részét belőle és, hogy oda nyomhatja ajkát, ahová Istene és Üdvözítője is nyomta, oly boldogsággal tölti el, amely a legkeserűbb epét gyönyörűsége itallá változtatja.

4. A megaláztatások szeretete biztos eszköz az alázatosság megszerzésére

A megaláztatások Szent Bernát szerint az a nélkülözhetetlen út, amelyen alázatosságra jutunk és következőleg azon léleknek, amely meggyőződött ezen erény szükségességéről, szeretnie és keresnie kell a megaláztatásokat, miként az utas, ki élénken kívánczik útjának végére jutni, azt az utat követi, mely oda vezet. Ezért, amint a következő fejezetben látni fogjuk, hitványságunk szeretetreméltó valami, mert az isteni Szív bőséges irgalmasságát hívja le ránk.

Mindeme tekintetben bűneinket fölhasználhatjuk arra, hogy velük hitványságunk szeretetét tápláljuk. Ha így járunk el, látni fogjuk, hogy ezek megalázó erejüknél fogva teljesen kielégítő egyensúlyba hozzák lelkünket, hogy helyesen ítélkezzünk zavarodottságunkban, amelyet belső vagy külső megérdemelt megszegyenüléseink okoztak. Urunk a megaláztatást elfogadta és

¹⁴⁶ De Mayen M. – A. nővér. A vizitációs rend szent éve. Márc. 16.

¹⁴⁷ Blaise. 130. l.

¹⁴⁸ Zsid 4,15.

mohón kereste, mint a bűnösök váltságdíját, és mi valódi bűnös voltunkat tekintve, mint valami megdönthetetlen nyereséget becsüljük nagyra.

Minden hibánk arra segít, hogy önbecsülésünkben és önző követelődésünkben leszálljunk az „utolsó helyre”, ami minket illet, de sajnos legyőzhetetlen büszkeségünk még ott is az elé helyez minket, aki „*mindenki között az utolsó, az emberek gyalázata és a nép megvetése.*” (Iz 53; 21. zsoltár)

5. Azon lélek, amely hasznot tud meríteni a megaláztatásokból, felülmúlhatja az olyan lelket, amely kevésbé hibázik

Hibáink igen nagy hasznunkra válnak, ha általuk megszeretjük hitványságunkat, mert kedves szentünk, ki az alázatosságot a szentség fokmérőjének tartja, kétségtelenül megengedi, hogy a vétkeket ekképpen felhasználó lélek túlszárnyalhatja a kevésbé hibázó lelket.

„Megtörténhetik, hogy az a nővér, kit gyakran lát botlani és sok hibát elkövetni, erényesebb és kedvesebb Isten előtt az olyan nővérnél, kinek egy tucat erénye van. Mert az első hibáinak ellenére nagy bátorságot mutat, hogy nem hagyja magát megzavartatni, és nem nyugtalankodik azon, hogy mennyire ki van téve az esésnek. Alázatossága, amit eséséből merített, és hitványságának szeretete megóvják ettől. Ellenben a második nővér erényei természetéből fakadtak, és szerencsésen sikerült őket megszerezni, és ezek kevesebb gyakorlatot és munkát igényelnek és ennél fogva kisebb bátorságot és alázatosságot, mint a másíknál, kit gyakrabban lát az ember hibázni. Szent Péter az apostolok fejévé lett kiszemelve, pedig sok hibát követett el, még akkor is, miután a Szentlelket megkapta. De mivel e hibák ellenére nagy bátorsága volt és nem csodálkozott rajtuk, őt tette meg Urunk helytartójává, őt kegyelte a többi fölött, és az apostolok között senki sem gondolt arra, hogy azt mondja: ő nem érdemelte meg, hogy Szent János és a többi apostolok fölé emeljék és kedvezzenek neki.”¹⁴⁹

Chantal Szent Franciska gyakran szerette hangoztatni szent atyjának eme tanításait. „Kedves kis nővérem – írta F.-A. de la Croix de Fesigny nővérnék – csüggedései nem mások, mint kísértések. Mert mondja csak nekem, micsoda hasznot lehet azokból meríteni, és mi vezetni önt azokra? Gondolja, hogy nekünk hatalmunkban áll, hogy mindig figyelmesek legyünk Istennel szemben, és nem hibázhatunk? Akkor valóban angyaloknak kellene lennünk. Kérem tehát, alkalmazkodjon e nyomorúságos élet viszonyaihoz minden aggodás és zavar nélkül. És ha hűtlenséget követett el, kislelkűség nélkül alázza meg magát. Ez a megaláztatás, és hitványságának nyugodt és békés szeretete kedvesebb lesz Isten előtt, mint szörszálhasogató hűsége.”¹⁵⁰

6. Ha nem vagyunk bizonyosak, hogy hibáztunk, csak alázzuk meg magunkat, és igen nagy érdemeket szerzünk

Szent tanítónk úgy látszik nagyon fél attól, hogy nem használjuk ki eléggé az alkalmakat önmegvetésünk gyakorlására, és ezért még akkor is alkalmat akar nekünk nyújtani erre, mikor hibáink bizonytalanok. Ez esetben azt ajánlja, hogy a büszkeségre nézve igen kedvezőtlen, de nagyon is érdemszerző, és az alázatosságot nagyon elősegítő eljárásmodot kövessük.

„Általános szabályként mondom – írja –, hogy mikor nem tudjuk megállapítani, vajon bizonyos alkalommal helyesen teljesítettük-e kötelességünket, és kételkedünk, vajon megbántottuk-e Istent, alázzuk csak meg magunkat, és kérjük az Istent, hogy bocsásson meg, és esedezzünk hozzá több világosságért más alkalomra, azután felejtjük el a megtörtént dolgot és

¹⁴⁹ 4. tanítás: A szívességről.

¹⁵⁰ A vizitációs rend szent éve. Márc. 3.

térjünk a rendes útra. Kétségtelen ugyanis, hogy ha kíváncsian és nyugtalanul keressük és kutatjuk, hogy jól cselekedtünk-e, önszeretetből cselekszünk, amely arra ösztönöz, hogy jóknak tudjuk magunkat ott, ahol az Isten iránt való szeretet azt mondja: „Haszontalan és gyáva voltál, alázd meg magadat, támaszkodj Isten irgalmára és kérj tőle szüntelen bocsánatot, és ünnepélyes hűségnyilatkozatod után haladj tovább lelkiéleted útján!”¹⁵¹

Krisztus követése szerzőjének is ez a gondolata: „Uram, többet ér nekem bőséges irgalmad a bocsánat elnyerésére, mint az én vélt igazságom annak mentségére, ami lelkiismeretemben el van rejtve.”¹⁵²

7. A külső megaláztatás nagy hasznára van a belső megaláztatásnak

Nem csupán lelkiismeretünk belső titkos ítélőszéke előtt rántják le hibáink a leplet hitványságunkról, nemcsak itt nyílik alkalom azt megszeretni, és magunkat jobban megaláztatni, hanem gyakran felebarátunk is tanúja eséseinknek, és látja gyengeségünket és gyarlóságunkat a maga nyíltságában, és ekkor járul a külső megaláztatás a belsőhöz. Az egyiket és másikat is el kell fogadnunk és szeretnünk, és kétszeres lelki hasznunkra fognak válni. Így cselekedett egy nemes és jámbor személy, kit már többször idéztünk. Azt írja egyik barátjának: „Ismeri legutóbbi haragomat, tanúja volt neki ... Igen nagy vigasztalásomra szolgál, hogy e hibám barátaim jelentétében történt és belőle megtudják, hogy mi vagyok. Egyrészt nagyon fájt, hogy Istent megbántottam, és kegyelmeihez hűtlen voltam, de másrészt örömeimet találtam megaláztatásomban és készséggel elfogadtam. Mások szemében lealacsonyodni nagy szerencse és igen édes dolog azoknak, kik jóvá akarják tenni az Istennel szemben elkövetett igazságtalanságot. Ha szilárdan meg vagyunk győződve arról, hogy tisztára semmik vagyunk, és nagyon gyengék, ez oly haszon, amelyet hibáinkból kell méríteni. Milyen hasznos az nekem, hogy gyarlóságom ismeretes lesz mások előtt, és ezáltal mindeme igazságok ismeretére jutok! Valóban igazságos, hogy én csak semmiség, gyengeség, romlás vagyok, mégpedig jobban, mint ahogy megértettem. Ez igazságot szeretem, és azért alámélyítem magamat semmiségembe és készséges örömmel szeretem és imádom az isteni Gondviselést, amely ezt kinyilatkoztatta nekem. Tudom és beismerem gyarlóságomat, és örülök annak, hogy mindenki tudja és eszerint bánik velem.”¹⁵³

8. Az alázatosság gyakorlásában megvédjük az igazság és szeretet jogait

A Philothea szerzőjének magasztos elveit nem lehet eléggé gyakorolni. Kedves szentünk, az őt jellemző bölcs mérséklet szellemében, gondot fordít arra, hogy megvédje az igazság jogát, midőn lebeszél a hibáink színleléséről, amelyet azon ürügy alatt teszünk, hogy megaláztatásban részesüljünk (kivéve az egészen különös sugalmazást, amelyet néhány szent kapott), azután megvédi a szeretet jogát is, midőn ajánlja, hogy tegyük jóvá a botrányt és sértést, amit hibáink felebarátunknak okozhattak. „Ha haragomban, felháborodásomban sértő szavakra fakadtam és velük Istent és felebarátomat megbántottam, töredelmesen megbánom, és mindenáron azon leszek, hogy hibáimat ismét jóvá tegyem, de nem mulasztom el, hogy az ebből eredő megaláztatást készséggel magamra ne vegyem; és ha az egyiket a másiktól el lehetne választani, a bűnt rögtön elutasítanám, a megaláztatást pedig alázattal megtartanám.”¹⁵⁴

¹⁵¹ Blaise. 808. l.

¹⁵² Kempis. III. k. 46. f.

¹⁵³ De Bernières.

¹⁵⁴ Philoth. III. r. 6. f.

„Ha ostobaságot követek el, megaláztatás ér engemet, úgy is van rendjén. Valamiért megsértődöm és nagy haragra gerjedek, azután bánom, hogy Istent megsértettem, és örülök, hogy emiatt hitványnak, gonosznak és nyomorultnak tartanak engemet.

Mindazonáltal, kedves leányom, jól jegyezze meg, amit mondani akarok: Habár a bűnből származó megaláztatást szeretjük, azért nem szabad föl hagyni a baj orvoslásával. Én minden eszközt megragadnék, csak hogy megóvjam arcomat valami fekélytől, de ha már megvan a baj, az ebből származó megaláztatást szeretni fogom. A bűn dolgában még jobban meg kell tartani a szabályt. Például ebben és ebben a dologban rendetlen voltam, nagyon bánom az esetet, bár szívem mélyéből magamhoz ölelem a belőle folyó megaláztatást, és ha az egyiket el lehetne választani a másiktól, örömmel megtartanám a megvetést, a bajt és bűnt pedig elvetném.”¹⁵⁵

Ha aztán igyekezetünkkel jóvá tehetjük a felebarátunkon ejtett *sérelmet* és a botrányt, és ezáltal ismét megszerezhetjük irántunk érzett teljes tiszteletüket, és épp oly véleménnyel lennének rólunk, mint hibánk elkövetése előtt, ez esetben arra vagyunk kötelezve, hogy „távolítsuk el szemük elől megaláztatásunkat, és rejtjük el és zárjuk be szívünkbe.”¹⁵⁶

9. Az előljárók is meríthetnek hasznot a megaláztatásokból

Szentünk nem akarja, hogy ameddig a felebaráti szeretet és a jó példaadás kötelezettsége megengedi, megvonjuk magunktól a külső megaláztatás áldásait. „Ami hibáinkat illeti, szeretném, ha semmi gondot sem fordítanánk arra, hogy elrejtjük őket, mert, hogy nem látja őket a világ, azért nem lesznek jobbak. A nővérek nem fogják elhinni, hogy magának semmi hibája sincs. Az ön tökéletlenségei veszedelmesebbek lehetnének, ha elrejtve vannak, mintha felfödözve lennének, és magára szégyent hoznának, úgy, amint ez megtörténik azokkal, akik könnyedén veszik azt, hogy a világ megismeri hibáikat. Tehát nem kell megdöbenni és kedvünket veszteni, ha nővéreink előtt hibákat követtünk el, hanem ellenkezőleg örülnünk kell, hogy olyanoknak ismernek meg minket, amilyenek vagyunk.”¹⁵⁷

Szalézi Szent Ferenc, a vizitációs rend alapítója azt szeretné, hogy ha valaki tisztséget visel és következésképp nagyobb gonddal kellene örködni jó hírneve fölött alattvalói előtt, még ez esetben is, bár szükséges elővigyázattal, de gyűjtsön mindenütt, ahol csak található, megvettést:

„Ön azt kérdezi tőlem ... vajon a főnöknő vagy igazgatónő tartozik-e nemtetszését kifejezni, ha nővérei figyelik hibáit, és mit mondjon arra, ha az egyik nővér azzal vádolja magát előtte, hogy szeretetlent gondolt felőle, mert egyik figyelmeztetését felhevülve végezte?

Mit cselekedjen ez esetben? Azt mondom: alázza meg magát és szeresse a megaláztatást, de ha a nővér emiatt bosszankodik, nem tartozik úgy tenni, mintha a dolog semmi sem lenne, hanem megparancsolja, hogy a nővér hagyja abba beszédjét, és csak a belső megalázkodást gyakorolja. Ugyanis nagyon kell vigyáznunk arra, hogy önszeretetünk meg ne hiúsítsa azon alkalmakat, midőn látjuk tökéletlen voltunkat és megalázhatjuk magunkat. Bár külsőleg nem alázza meg magát a nővér előtt, attól tartva, hogy az a szegény nővér amúgy is haragos lévén, emiatt még jobban fog bosszankodni, de a belső, szívbeli megalázkodást nem fogja elmulasztani. Ellenben, ha a nővér minden bosszankodás nélkül vádolja magát e gondolatáról, akkor azt gondolom, hogy a főnöknő nyugodtan ismerje el, hogy valóban felhevülve cselekedett. Mert, ha az ítélet hibás volt, helyes, ha alázattal beismerjük és így különös gonddal mindig megragadjuk a belőle származó megaláztatást.

Lásson hozzá, és a megaláztatások szeretete sohase hagyja el szívét, mert erre mindenkoron nagy szükségünk van előrehaladásunk szempontjából, annál is inkább, mivel szenvedélyeink

¹⁵⁵ Blaise. 100. l.

¹⁵⁶ Philoth. III. r. 6. f.

¹⁵⁷ Blaise. 237. l.

fel-felújulnak, néha még akkor is, mikor már hosszabb ideig jámborságban éltünk és nagy előrehaladást tettünk a tökéletességben.

A nővérek ne csodálkozzanak, ha főnöknőjük hibákat követ el, hiszen Szent Péter az Anyaszentegyház főpásztora és az egész keresztény világ feje volt, és mégis eléggé hibázott, mégpedig oly hibát követett el, hogy Szent Pál szerint feddést érdemelt. De a főnöknő se nyugtalankodjék, ha észreveszik hibáit, hanem alázattal és szelídséggel viselje el, miként Szent Péter is elfogadta Szent Pál figyelmeztetését, bár előljárója volt. Az ember nem tudja, mit csodáljon jobban, Szent Pál bátorságát, amellyel Szent Pétert megdorgálta, vagy Szent Péter alázatosságát, amellyel Szent Pál intését fogadta, hiszen oly dologban kapta, amelyről azt hitte, hogy helyesen cselekszik és a legjobb szándék vezérelte.”¹⁵⁸

10. Örvendjünk a megvettetésnek és cselekedjünk úgy, mint Jézus Krisztus apostolai

Midőn Pazzii Szent Mária Magdolna egyik nap látta, hogy jelöltnője kedvező véleménnyel van róla, zokogva kezdte neki elmondani hibáit és kísértéseit, és miután bemutatta magát, mint a nők legbűnösebbjét, így folytatta: „Ezt azért mondtam el magának, leányom, hogy lássa, milyen újoncmesternőre akadt. Ha Isten nem zárt volna be e kolostorba, akkor életfogytiglan tartó börtönben töltöttem volna napjaimat, vagy a hóhér pallosa alatt fejeztem volna be életemet. Imádkozzon hát érettem, eszközölje ki számomra azt a kegyelmet, hogy Isten egykoron megadja meg nem érdemelt kegyességéből üdvösségemet.”

Időre és helyre nézve közelebb állott hozzánk Szalézi Szent Ferenc egyik méltó leánya, kit zárdájának főnöknőjévé tett, és ez bizalmasan a következőket mondotta nővérenek: „Örülök annak, hogy előjárói hivatalom táplálja bennem a szent alázatosságot, mert gyertyatartóra helyezve jobban nyilvánosságra kerülnek számos hibáim, mint a cella elrejtettségében.”¹⁵⁹

Annál inkább óhajtja a genfi püspök, hogy mikor valaki alattvaló lehet, buzgósággal ölelje magához a külső megaláztatásokat, és könyörtelenül korholja az e tekintetben érzékeny lelkeket. „Megvetett vagyok, és emiatt haragszom: éppen így csinálnak a pávák és a majmok. – Megvetett vagyok, és örülök neki: így cselekedtek az apostolok.”¹⁶⁰

„Tudja, hogy mit kell csinálni, mikor megkorholnak és megaláznak minket? El kell fogadnunk ezt a megaláztatást, mint a szeretet almáját és cirógatva, csókolgatva szívünkbe kell rejtelnünk.”¹⁶¹

11. A bűnös lélek annál kedvesebb Isten előtt, minél hitványabbnak tartja magát

Hiszem, hogy Szalézi Szent Ferenc iskolájában teljesen megtanulhattuk, hogyan képes szent alázatosságunk hibáinkból hasznot meríteni. Ha hibáink megismertették és megszerettették velünk megaláztatásunkat, nézzük csak tovább, hogyan képesek minket a tőlük vájt mélységből a legszükségesebb erények dicső magasságába fölemelni, és hogyan lehetnek a semmisége tudatában lévő lélek új dicsőségének forrásává? Jób könyve (11,17) és Szent Bernát gondolata szerint: „bűnös lelkünk Isten előtt annál kevésbé látszik gonosznak, minél gonoszabbnak tűnik föl a mi szemünk előtt, midőn vétkeire emlékezünk.”¹⁶²

¹⁵⁸ 16. tanítás: Az ellenszenv.

¹⁵⁹ Pommeroy M.–Mélánia anya.

¹⁶⁰ Blaise. 715. l.

¹⁶¹ 11. tanítás: Az engedelmisség.

¹⁶² In Cant Sermo. X. n. 5.

Merítsünk így hasznot hibáinkból, és Fénelon szerint jobban javunkra szolgálnak, midőn megaláznak minket magunk előtt, mint ahogy megvigasztalnak jócselekedeteink. „A hibák mindig csak hibák, de midőn megszegyenítenek minket és visszavezetnek Istenhez, ezáltal nagy jót tesznek velünk.”

Vannak bizonyos anyagok, melyek látszólag bemocskolják a ruhákat és mindazonáltal a foltok kitisztítására szolgálnak. Éppen így fölhasználják az igazak bűneiket, habár utálják azokat. Általuk megtisztítják lelküket a büszkeségtől, amely legnagyobb vétjük.¹⁶³

Erre mondja Szent Bernát: „Így van az, hogy az igaz kiesik Isten kezéből, és megtörténik vele az a különös csoda, hogy elkövetett vétke közreműködik megigazulásában... Vagy nem az Isten keze fogja az elesettet, midőn az alázatosság támogatja?”¹⁶⁴

Tanuljunk meg ily módon felhasználni hibáinkat, és pedig mihelyt elkövettük és bűnbánattal eltöröltük!¹⁶⁵ Kivétel nélkül használjuk fel őket, ha mindjárt emlékeztük el is szomorít. Vannak igen rossz szagú növények, amelyek ha kiszáradnak, a végén kellemes illatot árasztanak szét. Ugyanilyenek legyenek szegény életünk vétkei is. A vizitációs rend egyik szent leánya gondosan őrzött egy kis papírzacskót. Halála után megtalálták cellájában e fölírással: *Ez azért van, hogy megaláztatásom drága illatával betöltsen szívemet.* Ebbe a zacskóba tette mindazt a megalázót, amit neki mondtak és írtak, a főhibáit, amelyekre figyelmeztették, amelyeket gyónásaiban lelkiatyja nagyon komolyan lelkére kötött és mindazon hibáit, amelyekért dorgálást kapott.¹⁶⁶

Nem kellene-e nekünk is ilyen zacskót csinálni? Ó, jaj! ha visszatekintünk életünkre, megtaláljuk megszámlálhatatlan hibáinknak gonosz növényeit és velük megtölthetjük zacskónkat. Használjuk fel őket hasonló módon és ismételjük Boldog De la Colombière Kolos atya csodálatos szavait: „Ó, boldog nyomorúságaim, amelyeknek tudata megszegyenít Isten előtt és megaláz az emberek előtt! Oly szükségesek vagytok számomra, hogy nem cserélnék el titeket mások érdemeivel és erényeivel. Szívesebben akarok olyan lenni, hogy meg kelljen aláznom magamat. Ellentmondok minden kegyelemnek, amely megfoszthat ezen előnytől, és hogy semmiképp el ne veszítsem, kész vagyok arra, hogy meg legyek fosztva minden egyébtől.”

¹⁶³ P. Gaud: Értekezés a keresztyény reményről.

¹⁶⁴ In Ps. 90. Sermo 2, n. 2.

¹⁶⁵ „Töredelmébe bizonyos tetszésnek kell vegyülnie, amit abban talál, hogy szegény és gyarló és, hogy meg van semmisítve és meg van fosztva minden érdem- és erénytől.” (Boldog De La Colombière 131. lev.)

¹⁶⁶ A vizitációs rend szent éve. Jan. 12. De la Grave F-G. nővér élete.

III. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy az Isten irgalmasságába vetett bizalmunkban gyarapodjunk

1. A bűn problémáját megoldja az isteni irgalmasság

Megaláztatásunk már azért is megérdemli szeretetünket, mert arra ösztönöz, hogy tiszteljük az igazságot, és megkönnyíti a testté lett Ige megaláztatásainak követését. De még kedvesebb lesz előttünk, ha megfontoljuk, milyen kapcsolatban van Isten végtelen irgalmasságával.

Már könyvünk első részének harmadik fejezetében megértettük – Szalézi Szent Ferenc vezetése mellett –, hogy hibáink miatt sohasem kell reményünket veszteni és kedvünket szegni, hanem a miattuk érzett bánatfájdalmat kísérje az isteni Jóságba vetett rendíthetetlen bizalom. A most következő megfontolások megmutatják, hogy vétkeink és hibáink ahelyett, hogy kisebbítenék ezt a bizalmat, ellenkezőleg a leghatásosabban gyarapítják.

Szentünk idézetei főleg e tekintetben oly számosak és világosak, hogy semmiféle magyarázatra nem szorulnak. Mi csak ismertetésükre szorítkozunk. Nem lesz azonban haszon nélkül, ha előbb más forrásokból is merítünk néhány megfontolást, hogy láthassuk e vigasztaló tanítás összetételét és teológiai bizonyítékait.

Először halljuk az egyik neves író és már említett kortársnak fejtegetéseit, miképpen magyarázza meg Aquinói Szent Tamás tanításának szellemében ragyogó módszerével a hibáink fölhasználásának művészetében levő alapelvet minden oldalról.

Mgr. Gay a következőket mondja Szent János e kitételére: „*Isten a szeretet.*” (1Jn 4,8) Igen, Isten szeret minket: szeret minket, mert Ő a szeretet! Létezni és szeretni, és most miután már létezőnk, minket szeretni, számára egy és ugyanaz a dolog, egy és ugyanaz a szükségesség. Ennélfogva nem kötelességünk-e mindnyájunknak remélni? Lehetséges, hogy reményünk túlhaladja a rendes mértéket? ... És lehetséges még a bizalmatlanság is és menthető az? ...

Valaki mondhatja: De itt a vétek! Ó, sajnos nagyon is igaz, hogy a vétek mindenütt ott van, és ahol megjelenik, ott problémát okoz, bonyodalmat teremt bennünk, akadályt állít utunkba. Azonban probléma csak számunkra lehet, bonyodalom csak bennünk lehet, és akadály csak előttünk lehet – ellenben Isten előtt vannak-e nehézségek? Meg lehet-e akadályozni az ő útját, állíthatók-e korlátok eléje? Ha ő akarja, megáll, de egyedül csak azért, mert akarja; és ahová csak menni kíván, megy. A vétek Istenre hat, amennyiben megsérti, de sohasem hat rá úgy, hogy őt megváltoztatja. Megváltoztatja cselekedeteit, de nem változtatja meg lényegét, legkevésbé változtatja meg öröktől fogva irányunkban levő érzületét, vagyis szeretetét. Amint a semmiség előtt jósága szeretetté változott, akképpen a bűn előtt szeretete irgalomra fordul, és ezzel minden meg van mondva. Igen, ez az egyedüli változás, de csak egy föltétel alatt: *ha a bűnös remél.* És bizonyos tekintetben senkinek sincs akkora jogcíme erre az Istenbe vetett bizalomra, mint a bűnösnek. Kétségkívül az isteni szentség akkora iszonyattal viseltetik a bűn iránt, hogy kényszeríti igazságát, hogy rettenetes kínnal büntesse ezt. De ugyanebből a szentségből származik irgalmassága, hasonlíthatatlanul jobban megindul bűnös állapotunkon, mint bármely más szerencsétlenségen, ami minket érhet. Mert valójában a vétek, ha a megérdemelt büntetés szempontjából tekintjük, nem más, mint Isten elvesztése, tehát a legnagyobb baj és a teljes nyomorúság. És mi felé irányul a legnagyobb szánalom, ha nem a legnagyobb nyomorúság felé? Ez az oka annak, amiért az isteni irgalmasság itt jobban buzgólkodik, mint másutt, hogy a bűnös bánatot és bizalmat ébresszen fel magában, és ezáltal bocsánatot nyerjen és megmeneküljön. Ebből látható, hogy Istenben még a harag tüze is új és élénk forrása a szánalomnak és jóságnak, és következőleg mindnyájunk számára új bizalom alapja.

2. Piusz bíboros magára az Istenre alkalmazza a hegyi beszéd ötödik boldogságát

Miután világosan bebizonyítottuk, hogy az isteni irgalmasság nem más, mint az isteni jóság, vagyis maga az isteni lényeg, amely teremtményeinek nyomorúságával összeköttetésben van, könnyen beláthatjuk, hogy mindegyik hibánk, ha akarjuk, új meg új alkalmul szolgálhat ezen isteni tulajdonságnak, hogy kinyilatkoztassa és megdicsőítse magát. Amint a bárány könnyebbséget szerez anyjának, midőn magához veszi az emlőjében fölhalmozódott jótékony tejet, úgy mi is, ha bizalommal és bánattal közelébe visszük az isteni Szívhez hibáinkat, nagy örömet szerzünk neki, úgy, hogy anyai irgalmasságának túlaradó bőségében részesít minket.

Halljuk csak a XIX. század egyik legnagyobb püspökszónokának fenséges szavait: „*Boldogok az irgalmasok! ... Állíthatjuk, hogy e mondással Istennek emberré lett Fia kinyilatkoztatta előttünk az ő és Atyja boldogságát, ki a mennyekben van. Mert ha az irgalmasság, úgy, amint az egyszerű halandó azt gyakorolhatja, a boldogságnak alapja és forrása, mit mondjunk az olyan irgalmasságról, amilyent Isten, és egyedül Isten képes gyakorolni? Micsoda kitörő boldogságot szerez és táplál szüntelenül az Istennek Szívében? Boldogok az irgalmasok: tehát mindenki fölött boldog az, kit egyedül nevezhetünk jónak: „egy a jó, Isten”.* (Mt 19,17) Ő, akinek irgalmassága és jósága épp úgy határtalan, mint örökkévalósága. „*Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökkévaló az ő irgalmassága*” (135. zsoltár). A szigorúság semmiképpen sem tartozik Isten természetéhez. Midőn Isten igazságot gyakorolva haragszik, oly munkát végez, amely idegen előtte. „*Haragudni fog... hogy dolgát végezze, az ő idegenszerű dolgát, hogy dolgát cselekedje, az ő szokatlan dolgát.*” (Iz 28,21) Balkezében tartja a vesszőt és hamar kifárad e kéz használatában. „*Idegenszerű dolog ez.*” Jobbkeze azonban Szívének kedves eszköze, és vele szeretetének munkáit végzi... Elvakult és javíthatatlan bűnöst egy szempillantás alatt megtört bűnbánóvá tud változtatni. „*Ez a változás a fölségesnek jobbjá által vagy.*” (Zsolt 76,11)¹⁶⁷

3. Hogyan kell még hibáink sokaságának is reményünket erősíteni abban, hogy bocsánatot nyerünk?

Az irgalmasságot csakis a nyomorúsággal szemben lehet gyakorolni. Van-e rettenetesebb nyomorúság, mint a bűn? Van-e ennél szánalomraméltóbb tárgya a végtelen irgalomnak? Hibáinknak súlya lesújt és az isteni harag kétségbeesett áldozataivá tesz bennünket, de rajtunk áll, hogy Isten előtt értékesítsük, midőn alkalmul nyújtjuk oda neki, hogy velük egyik isteni tulajdonságát kinyilvánítsa, amely kedvesebb, mint igazságossága, és ez jósága és szeretete. Csakis rajtunk áll, hogy Szívéhez forduljunk és Dáviddal mondjuk: „*Uram, te meg fogsz nekem bocsánati és el fogod törölni vétkeimet*”, hogy megdicsőítsd legkedvesebb tökéletességedet, az irgalmasságot; „jóságod miatt, Uram”; és mivel annál inkább megdicsőíted, minél számosabbak eltörölendő bűneim, azért vétkeim sokasága még inkább növeli reményeimet abban, hogy megbocsátasz: „*Uram kegyelmezz bűnömnek, mert sok az.*” (Zsolt 24,11)

Régi, de sajnos kevésbé ismert író mondja:¹⁶⁸ „A jó Isten a mi Mesterünk, ki arra tanít minket, hogy ne hagyjuk magunkat a gonosztól legyőzteni, hanem győzzük le a gonoszt a jó által (Róm 12,21), ne fizessünk rosszat rosszért, sem szidalmat szidalomért (1Pt 3,9), hanem halmozzuk el ellenségeinket jó cselekedetekkel, és így tüzes szentet gyűjtünk fejükre (Róm 12,20). Az bizonyos, hogy „*a tanítvány nem nagyobb mesterénél, sem a szolga uránál*” (Mt 10,24). Ha tehát látjuk, hogy az Isteni Mester tanítványai mily tökéletesen gyakorolták

¹⁶⁷ Mgr. Piusz beszéde 1871. Mindenszentek napján.

¹⁶⁸ Szent Ferencről nevezett Tiszteletreméltó Sándor atya, sarutlan kármelita: Manuale pauperum, cap. 38.

tanítását, hogy nemcsak telve voltak jósággal és szelídséggel gonosz üldözőik és kegyetlen zsarnokaik iránt, hanem a rosszért jóval is fizettek nekik, sőt életüket is odaadták, hogy üdvözítsék őket – mit mondjunk hát akkor a Mesterről, akitől az igazak e magasztos tanítást kapták és gyakorolták?

Az összes tanítványok egyesített szeretete Krisztus szeretetéhez képest csupán egy vízcsepp az óceánhoz viszonyítva. Ha mármost a szeretet egy szikrája ily hatalmas volt náluk, mit művelhet akkor Isten mindent túlszárnyaló szeretetének mérhetetlen és végtelen tüztengere?”

„Ó, Jézus azt mondja nekünk – kiált föl Aranyszájú Szent János – „*Ha csak atyátok fiait köszöntitek, mivel cselekesztek többet? Nem azt mivelik-e a pogányok is?*” (Mt 5,47) Mi pedig azt mondjuk Istenről: „Ha csak az igazakat, az ő barátait hallgatja meg, csak azoknak megy segítségére, nem hibázik-e akkor valamiképpen jóságában?”

4. Midőn az isteni kegyesség elválasztja a bűnt a bűnöstől, megkíméli az utóbbit, és megsemmisíti az előbbit

Isten végtelen szentsége egyesül jóságával, hogy a bűnt gyűlöletével üldözze, és még inkább azért, hogy a bűnöst meg irgalmasságával üldözze. Segneri atya mondja: „Isten oly nagy iszonyattal viseltetik a bűn iránt, hogy a szívekből való kipusztításáért nemcsak a halálig alázza meg magát, midőn fölvette halandó testünket, hanem még most is dicsőségesen az égben annyira megalázza magát értünk, hogy esedezővé lesz: »*Elfáradtam a könyörgésben*«. De tudjátok, miért? Megfigyeltétek már a vadászt abban a pillanatban, midőn zsákmányára akar lőni? Nemde, mennyire kerüli a legkisebb zajt, mennyire lehajol, és ha kell, csúszik a földön? Miért? Mert el akarja találni és le akarja lőni a vadat. Éppen úgy ez a célja Urunk könyörgéseinek, türelmének, nyugalmának, csendességének, mialatt megbántjuk őt. Csak egy célja van: kipusztítani a vétket, mégpedig teljesen.”

Ha az Úr rögtön a pokolba vetne minden súlyosan vétkező lelket, a bűnöst elpusztítaná, de a bűnt sohasem irtaná ki. A büntetés által a bűn éppen örökké megmaradna. De éppen mivel az isteni harag közvetlenül a bűnt üldözi és csak közvetve a bűn miatt a bűnöst, azért Isten nagyszerű mesterfogást végez, és megalázza magát, midőn szeretettel eléje megy a bűnösnek, hogy elválassza a bűnt a bűnöstől, megsemmisítse az előbbit, és megmentse az utóbbit. Csak akkor határozza el magát a bűnös elkárhoztatására, ha az akaratával makacsul ragaszkodik a bűnhöz, és ennél fogva nem ölheti meg a bűnt a bűnösben, hanem a bűnöst kényszerül megölni a bűnben.

Ez az indítóok vezeti az isteni jóságot, midőn reánk vár, bűnbánatra hív, és magához visszafogad. Dávid jól ismerte Isten eme érzületét és sajátságos módon támaszkodik reá, midőn felkiált: „*Uram, kegyelmezz bűnömnek, mert sok az.*” (Zsolt 24,11) Az olyan lélek, ki nem ismerné ezen isteni érzületet, azt hihetné, hogy a próféta tévedett, és a „sok” jelzőt az isteni irgalmasságnak kellett volna adnia, és nem vétkeinek; és ellenkezőleg vétékét ki kellett volna mentenie, vagy mindenféle enyhítő körülményekkel kisebbitenie, hogy annál biztosabban kapjon bocsánatot. De Dávid jobban értesült erről. Ő tudta, hogy bűneinek sokasága az isteni Jóság számára indítóok, hogy örömebb eltörölje azokat, és azért fordult e szavakkal az isteni Jósághoz: „*mert sok az*”, hogy rávegye lelkének teljes megtisztítására. Így cselekszik a vincellér is, midőn szőlőjét a vaddisznótól elpusztítva látja. Mily borzasztó színben tünteti fel a vadász előtt az állat vadságát és erejét, hogy annál jobban fölkellesse a vad üldözésére és megölésére. „*Uram, kegyelmezz bűnömnek, mert sok az!*”¹⁶⁹

Ha Dávid a seregek Istenéhez ilyen kifejezésmóddal szólt, mennyivel nagyobb bizalommal intézhetjük mi szavunkat az Igéhez, ki a bűnösök üdvösségéért testté lett, és természetünket föl

¹⁶⁹ Cristiano instruito II. VII. n. 16.

akarta venni, „*hogy irgalmas legyen*” (Zsid 2,17), határozottan azért, hogy irgalmasságát bővebben kinyilatkoztassa, és nagylelkűbben szétáraszsa! Bossuet nem habozik kijelenteni, hogy Jézus Krisztus, mint Istennek Fia és maga a szentség lényege, habár örömmel látja lábainál a bűnöst, ki visszatért a helyes útra, mégis nagyobb szeretettel szereti az ártatlant, ki sohasem tagadta meg ... De midőn Üdvözítőnk lett, irántunk való szeretetből más érzületet vett föl. Mint Isten az elsőséget az igazaknak adja, de örvendjünk, keresztények – mint irgalmas Üdvözítő azért jött, hogy a bűnösöket keresse. Csak a bűnösöket nézi, mert a bűnösökért küldetett.¹⁷⁰ „Az ő hivatása az, hogy Üdvözítő legyen.”¹⁷¹ „Ő a szerencsétlenek Istene”¹⁷² folytatja tisztelendő Chappuis anya. Valahányszor alkalmat adunk neki arra, hogy hibánkat megbocsássa, mindannyiszor Üdvözítő címmel tiszteljük meg.

5. Nem az egészségeseknek, hanem a betegeknek van szükségük orvosra

Isten őrizzen attól, hogy valamit is mondjunk, ami túlzott dolog lenne, vagy ellentmondana az Egyház tanításának, de önkéntelenül is eszünkbe jut egy nagy püspök mondása, amivel a misszionáriusokat vigasztalta, kik panaszkodtak előtte, hogy hivatásuk gyakorlása közben mennyi gonoszsággal találkoznak. „Hát akkor miért kellenének maguk, jó atyáim, ha semmi bűn nem volna?” Ó, Jézus, örök Főpapunk és Üdvözítőnk, engedd, hogy neked is mondhassuk: mire való volt a te halandó életed, a hallatlan szenvedésed, miért vagy itt közöttünk Egyházad szentségeiben, ha nem volna mit megbocsátani? Mire való a te irgalmasságod, ha nem lennének nyomorultak?

Szent Gertrúd mondá: „Ha Jézus nem találja a lelkeket eléggé tisztáknak arra, hogy mint vőlegénynek eléje jöjjenek, betegségbe hagyja őket esni, hogy mint orvos ő jöjjön hozzájuk.” Azt az örömet és tiszteletet, amit a beteg orvosának szerez, midőn benne bízunk, és bajának szerencsés gyógyulását kezeibe teszi, ugyanazt a bűnös is meghozza az isteni Szamaritánusnak, midőn gyógyulásáért följajánlja neki hibáit. Ha Istent a bűn megsértette, az Üdvözítőt a bocsánat, amivel azt eltörli, megdicsőíti. Valóban, ha látjuk, mennyire kedvez a hozzá visszatérő bűnösöknek, úgy tűnik fel, mintha éppen ő köszönné meg azt, hogy alkalmat adtak neki vágyainak és kegyességének kielégítésére.

„Ha tehát, lelkem, betegnek érzed magadat – fejezi be az előbb említett író¹⁷³ – ne félj az orvoshoz menni! Ellenkezőleg, fordulj hozzá nagy bizalommal, hiszen temiattad jön hozzád, »mint a vőlegény kilép terméből, örömmel futja meg pályáját, mint a hős.« (Zsolt 18,6) Azért jött, hogy a bűn betegségéből megszabadítson, mert ő tudja, hogy »nem szükséges az orvos az egészségeseknek, hanem a betegeknek.« (Mt 9,12) – Ó, milyen szerencsétlen ostobák azon bűnösök, akik ugyanazon ok miatt futnak el az orvostól, ami miatt éppen legnagyobb bizalommal járulhatnának hozzá! Mily esztelen az, aki attól fél, hogy megsértett ellenséget talál abban, ki gyógyítani jött!”

„Az istentelen fut, ha nem is üldözi senki.” (Péld 28,1) Csodálatos, hogy valaki akkor is fut, ha senki sem üldözi. De még csodálatosabb az, hogy az istentelen fut, midőn nemcsak hogy senki sem üldözi, hanem az isteni Jóság éppen hívja őt, igen, utána megy, irgalmasságot mutat vele szemben, orvosságot akar nyújtani bajára és megígéri, hogy mindent megad neki, amit üdvössége érdekében kér.

¹⁷⁰ Első szentbeszéd. Szűz Mária szül. ünnepére.

¹⁷¹ Szentbeszéd Nagypéntekre.

¹⁷² Hasonló módon ír Szent Bernát: Az irgalmasság Atyja szükségképpen a szerencsétlenek Atyja (Első szentbeszéd Mindenszentekre.)

¹⁷³ Szent Ferencről nevezett Tiszteletreméltó Sándor atya.

6. Jézus Szívének kijelentései bizalomra ösztönzik a bűnöst

Mily édes és drága világosságot sugároznak e gondolatra a paray-le-moniáli jelenések és kinyilatkoztatások! Egy szentéletű szerzetes joggal mondhatta:¹⁷⁴ „Üdvözítőnk eljövetele óta a szegény bűnösök sajátos erénye a bizalom legyen.” Miután azonban Jézus Szíve kinyilatkoztatta magát a világnak, nem emelkedhetik-e a bizalom egészen a vakmerőség határáig? Nemde ugyanaz a Szív az, amely Longinus lándzsadöfését azzal viszonzta, hogy nemcsak bocsánatot adott neki, hanem szentséget, sőt a vértanúság kegyelmét is? Nemde ez az a Szív, amely a bűnösöket vérével táplálja, amelyet ők ömlesztnek ki belőle, miként a pelikán keblét is feltépik fiókái, hogy véreből táplálkozzanak?¹⁷⁵ Nemde, ez az a Szív, amely megsebesített, és megnyílt, hogy megmutassa a bűnösöknek a bocsánat forrását?¹⁷⁶ Nemde ez az a Szív, amely a szentségház csendjéből mindenkinek azt kiáltja: „*Jöjjetek hozzám mindannyian, kik fáradotok és terhelve vagytok, és én megenyhítelek titeket*”? (Mt 11,28) Nem epešti-e e Szívet olthatatlan szomjúság, hogy megbocsásson és gyógyítson? – Nem oltjuk-e szomjúságát azáltal, hogy hozzávisszük bűneinket, hogy megbocsássa azokat?

Megjegyzendő még, hogy éppen azon lelkek a legbuzgóbb apostolai a bűn utáni bizalomnak, és azok terjesztik legfőképpen a hibáink jórafordításának művészetét, akik Jézus Szívének édes titkaiba leginkább be vannak avatva. Szent Gertrúd élete gyönyörűséges vonásokat tartalmaz e tekintetben, és Alacoque Szent Margit is gyakran beszél e tárgyról. „Jézus Szíve – mondja – az irgalmasság trónja, ahol a legnyomorultabbak a legjobban lesznek fogadva, csak a szeretet mutassa be őket nyomorúságuk mélységében.”

„És ha hibázott, ne jöjjön emiatt zavarba, mert a zavar és nyugtalanság és elhamarkodottság eltávolítja lelkünket Istentől, és kiűzi Jézust szívünkéből. Inkább esedezzünk hozzá bocsánatért, és kérjük Szent Szívét, tegyen eleget érettünk, és vegyen vissza isteni fölségének kegyelmébe. Mondjuk azért teljes bizalommal Jézus szeretetreméltó Szívének: „Ó, egyetlen szerelmem, váltsd ki szegény szolgálodat, és tedd jóvá a bajt, amit az imént okoztam. Tedd meg a te dicsőségedre, felebarátom épülésére, és lelkem üdvösségére!” – Ilyen módon hibáink gyakran nagy hasznunkra vannak, hogy megaláznak és megmutatják, hogy mik vagyunk, és milyen üdvös, hogy el vagyunk rejtve semmisségünk mélységében.

Miután így megalázta magát, kezdjen el egészen újból hűségesen szolgálni, mert a Szent Szív szereti ezt a cselekvésmódot, minthogy a lelket békében tartja.”¹⁷⁷

7. Boldog De la Colombière atya bizalomra buzdítja a hibákkal megterhelt lelket

Alacoque Szent Margit vezetője, Boldog De la Colombière atya nem győzi eléggé hirdetni e gondolatot. Úgy véljük, jó lesz azon levelét közölni, melyet a vétkeinek súlya alatt roskadozó léleknek írt. Szalézi Szent Ferenc tanításának ennél hívebb összhangját és praktikusabb összefoglalását nehezen lehet másutt föltalálni:

„Ha az ön helyében lennék – írja a boldog –, úgy vigasztalnám magamat: Uram, íme itt egy lélek, ki azért van a földön, hogy csodálatos irgalmasságodat gyakoroljad és ragyogtasd az ég és föld színe előtt. Mások által dicsőítenek téged, hogy hűségükkel és állhatatosságukkal megmutatják, milyen nagy a te kegyelmed hatalma és milyen édes és nagylelkű vagy azokhoz, kik hozzád hűek. Ami engemet illet, én azáltal dicsőítelek téged, hogy megmutatom, milyen jó vagy a bűnösökhöz, és irgalmasságod mennyire fölülmúl minden gonoszságot, úgy, hogy

¹⁷⁴ P. Varin.

¹⁷⁵ Szent Epifán.

¹⁷⁶ Ferreri Szent Vince.

¹⁷⁷ Oeuvres complètes. II. 173.

semmi sem képes azt kimeríteni. Semmiféle visszaesés, bármilyen szégyenletes és bűnös legyen, nem viheti a bűnöst arra, hogy kételkedjen a bocsánatban. Ó, édes Megváltóm, én súlyosan megbántottalak, de még rettenetesebb sérelem érne téged akkor, ha azt gondolnám: te nem vagy olyan jó, hogy nekem megbocsáss. Hiába vet tört ellenem napról napra közös ellenségünk, bármi mást inkább elpusztíthat bennem, mint irgalmasságodba vetett bizalmamat. Ha mindjárt százszor is elesnék és gonoszságaim százszeres borzasztóbbak lennének, mint amilyenek valójában, még akkor is bíznék benned. – Ezután úgy gondolom, semmi sem esne nehezemre, csak jóvá tegyem hibáimat és a botrányt, amit okoztam... Utána ismét elkezdenék az előbbinél is nagyobb buzgalommal Istennek szolgálni, és oly nyugalommal, mintha sohasem bántottam volna meg.”¹⁷⁸

Tisztelendő Chappius de Sales anya, kit már említettünk könyvünkben, és aki saját vallomása szerint feladatává tette, hogy „Isten Szívét kikutatja”, bátran kijelenti: „Ha minden lélegzetnél hibába esnénk, de ugyancsak ismét Istenhez térnénk, neki adnók magunkat és újból jóra törekednénk, hibák nem ártanak nekünk. Az Úr nem annyira az esésekre néz, mint inkább a haszonra, amit belőlük merítettünk. Figyeli, vajon felhasználjuk-e azokat, és megalázkodunk-e előtte? Kicsinyek, alázatosak és szelídek leszünk-e? Ó, ez esetben nem ártanak nekünk, és nem gyöngítik Istennek jóakarátát irányunkban. A lélek számára nagy kegyelem az, ha elismeri hibáit. Ez az ismeret föltárja előtte Isten jóságát, és az isteni Üdvözítő érdemeinek értékét.”

¹⁷⁸ 89. levele.

IV. fejezet. Az előző fejezet folytatása

1. Nyomorúságunk az isteni irgalom trónusa

A hittudósok és szentek tanításából megértettük, hogy hibáink bizalomra gerjesztenek az isteni irgalom iránt.

Engedjük most az annecy-i szent tanítót, Szalézi Szent Ferencet beszélni:

„Drága leányom, ön azt kérdezi tőlem, hogy az olyan lélek, amely nyomorúságának tudatában van, járulhat-e nagy bizalommal Isten elé? Erre azt válaszolom, hogy az a lélek, amely nyomorúságának tudatában van, nemcsak hogy nagy bizalommal lehet Isten iránt, hanem, még tovább megyek, nem is lehet neki bizalma, ha nincs nyomorúságának tudatában; mert a nyomorúságok megismerése és elismerése vezet Istenhez. Így kezdték az összes szentek, mint például Jób, Dávid, és a többiek, imádságukat nyomorúságuk és méltatlanságuk bevallásával. Azért nagyon helyes belátnunk, mily szegények, hitványok, gonoszak és méltatlanok vagyunk arra, hogy Isten színe előtt megjelenjünk.

Bár a régiek híres mondása: Ismerd meg magadat! azt jelenti, hogy ismerjük meg a lélek nagyságát és jelességét, hogy a nemességéhez méltatlan dolgokkal ne alacsonyítsuk le és ne szentségtelenítsük meg, amellet az a jelentése is van neki, hogy ismerjük meg méltatlanságunkat, tökéletlenségünket, nyomorúságunkat, mert minél jobban megismerjük gonoszságunkat, annál jobban bízunk Isten jóságában és irgalmasságában. Az irgalmasság és nyomorúság között ugyanis bizonyos összefüggés van, úgy, hogy az előbbi ez utóbbi nélkül nem gyakorolható. Ha az Isten nem teremtette volna meg az embert, akkor is nagyon jó lett volna, de a valóságban nem lenne irgalmas, mert az irgalmasságot csakis a szerencsétlenekkel lehet gyakorolni.

Íme látja, minél inkább megismerjük, hogy nyomorultak vagyunk, annál több okunk van Istenben bízni, mert magunkban nincs semmi, amiben bízhatunk. Magunkkal szemben való bizalmatlanságunk tökéletlenségeink ismeretéből fakad. Nagyon helyes, ha bizalmatlanok vagyunk magunkhoz, mert azon hasznót nyújtja nekünk, hogy minden bizalmunkat Istenbe helyezzük és irgalmasságában reméljünk.

Elkövetett hibáink és hűtlenségeink mindenestre szégyennel és alázattal töltsenek el, midőn Urunk elé akarunk járulni, miképpen olvassuk is, hogy a nagy lelkek, mint Sziénai Szent Katalin és Nagy Szent Terézia, midőn hibáikba estek, nagy szégyent éreztek emiatt. Az is helyes dolog, hogyha megbántottuk Istent, alázatosságunkkal kissé magunkba szállunk és szégyenbe merülünk, mert ha megsértettük egyik barátunkat, szégyenkezzünk hozzá közeledni. De nem szabad emellett megmaradni, mert alázatosság, önmegvetés, és megszégyenülés közvetítő erények, és általuk lelkünknek Istennel való egyesülésére kell jutnunk. Keveset ér az, ha megalázkodunk és magunkból kivetkőzünk (ami az önmegszégyenülés által történik), hacsak nem azért történik mindig, hogy magunkat Istennek átadjuk, miként Szent Pál tanítja: „*Vetkőzzetek ki az ó-emberből és öltözzetek az újba!*” (Kol 3,9–10) Csakis azért hátrálunk meg egy kissé, hogy a bizalom és szeretet cselekedeteivel annál följebb emelkedjünk Istenhez. – Íme, ezért az első pont befejezésénél mondhatjuk, hogy nagyon jó a megszégyenülés, midőn nyomorúságunk és hibáink tudatában vagyunk és élünk, de itt nem kell megállni és kedvünket veszteni, hanem emeljük fel szívünket szent bizalommal Istenhez, hisz őbenne van bizalmunk alapja, és nem mibennünk. Mi állandóan változunk, ő azonban sohasem változik, mindig jó marad, és irgalmas, ha mi gyengék és tökéletlenek, vagy erősek és tökéletesek vagyunk.

Azt szoktam mondani, hogy nyomorúságunk Isten trónusa.¹⁷⁹ Tehát minél nagyobb a nyomorúságunk, annál nagyobbak kell lenni bizalmunknak.”¹⁸⁰

2. Tökéletlenségeink indítékul szolgálnak arra, hogy bízzunk az Isten szeretetében

„Csöppet se kételkedjék abban, hogy vajon Isten szeretettel néz-e magára, minthogy a világ leggonoszabb bűnöseire is szeretetteljesen tekint, ha kevéske kis igaz vágyuk van megtérni. Az ő szíve oly édes, oly kedves, oly leereszkedő, oly szerető a gyarló teremtményekhez, hacsak beismerik nyomorúságukat! Oly kegyes a nyomorultakhoz, oly jó a bűnbánókhoz! Ki ne szeretné ezt a királyi szívet, amely atyai és anyai szeretettel szeret minket? ...

Hibáinkban ne találjuk tetszésünket, hanem a nagy apostollal mondjuk: „*Ó, én szerencsétlen ember! Ki szabadít meg engem e halálnak testéből?*” (Róm 7,24) De ne is csodálkozzunk rajtuk, és ne is vegyék el kedvünket. Merítsünk belőlük Istennek tartozó alázatosságot, önbizalmatlanságot, nem pedig csüggedést, szívfájdalmat, még kevésbé bizalmatlanságot Isten szeretete iránt. Isten nem kedveli a mi tökéletlenségeinket és bocsánatos bűneinket, de mindezek ellenére is szeret minket, miként az anyának sem tetszik a gyermek gyengesége és betegsége, és mégis nemcsak, hogy szereti őt, hanem még gyöngéd és résztvevő szeretettel is van irányában. Éppen úgy Isten is, bár nem szereti hibáinkat és bocsánatos bűneinket, de gyöngéden szeret minket. Azért helyesen mondotta Dávid Urunknak: „*Könyörülj rajtam, Uram, mert erőtlenség vagyok!*” (Zsolt 6,3) Igen, drága leányom, ez elég ahhoz, hogy örömmel éljen. Urunk szeretettel tekint magára, mégpedig annál gyöngédebb szeretettel, minél nagyobb a gyarlósága. Sohase engedje meg lelkének, hogy ellentétes eszmékkel táplálkozzék, és ha ilyenek támadnak, ne is nézzen rájuk. Fordítsa el tekintetét a haszontalanságoktól és irányítsa bátor alázattal Istenhez, hogy vele kimondhatatlan jóságáról társalogjon, amellyel a mi hitvány, szegény és gonosz emberi természetünket gyarlósága ellenére is szereti.”¹⁸¹

3. A nagyobb nyomor nagyobb irgalmasságot kíván

„Dicsekedjék semmiségével; örvendjen, hogy nyomorúságával alkalmat adott a jó Istennek, hogy irgalmasságát gyakorolja.

A koldusok között, azok tudják leginkább kicsalni az alamizsnát, akik a legszánalmasabbak, és kiknek sebei legnagyobbak és legszörnyűbbek. Mi is koldusok vagyunk, és a legszánalmasabbaknak van a legjobb helyzetük, mert Isten irgalmassága szeretettel néz le rájuk.

Alázzuk meg magunkat, kérem önt és semmi mást, csak sebeinket és nyomorúságainkat hirdessük az isteni irgalom templomának kapujánál. De aztán örömmel hirdesse, és vigasztalódjon meg, ha teljesen üres, és mindentől meg van fosztva, mert Urunk be fogja tölteni királyságával.”¹⁸²

„A koldus akkor indít meg minket legjobban, ha fekélyeit és ínségét elénk tárja.”¹⁸³

¹⁷⁹ IX. Pius pápának is ez volt kedves mondása. 1870-ben az annecy-i vizitációs templom építésére kiadott gyűjtőív elejére e mondatot írta.

¹⁸⁰ 2. tanítás: A bizalom.

¹⁸¹ Blaise. 428. l.

¹⁸² Blaise. 84. l.

¹⁸³ Blaise. 795. l. Az Egyháznak is ugyanaz a tanítása. Liturgikus imáiban fölhív minket, hogy vigyük Isten, Szűz Mária és a szentek elé bűneinket, mert náluk oltalomra találunk: Mi bűnösök kérünk téged hallgass meg minket! Imádkozzál érettünk bűnösökért! ... Mivel nagyon vétettem, én igen nagy vétkem ... ezért kérem a mindenkoron bold. Szűz Máriát stb.

„Ami az ön hosszú éven át elkövetett bűneinek feloldozását illeti, és amit tőlem kért, tudja meg, kedves leányom, hogy Isten még abban a pillanatban megbocsátotta, midőn szívét neki óhajtotta adni, midőn sugallatának engedve arra szánta magát, hogy csak neki fog élni. Mindazonáltal hasznosan cselekszik kedves nővérem, ha a bűnbánó zsolttáros könyörgését ismételve: *„Uram, moss meg engem mindinkább gonoszságomból, és bűnömből tisztíts meg engem.”* (Zsolt 50,4) Azonban e könyörgést intézze igaz gyermeki bizalommal Isten végtelen jósága iránt, amely biztosítja önt, hogy irgalmassága nem fog hibázni.”¹⁸⁴

4. Szent Pál mondja: „Örömet dicsekszem erőtlenségeimmel.” (2Kor 12,9)

„Emelje fel szívét gyakran mélységes alázattal egybekapcsolt szent bizalommal Megváltónkhoz, és mondja neki: »Uram, én gyarló vagyok, és te nyomorúságomat irgalmasságod ölébe veszed, és atyai kezdeddel bevezetsz örökséged boldogságába. Én hitvány, silány és gonosz vagyok, de te mégis szeretni fogsz engemet ama napon (halálom napján), mert benned bíztam és tied kívántam lenni.«”¹⁸⁵

„Jézus Krisztusra, a mi közös szerelmünkre kérem, éljen teljesen megvigasztalódva és nyugodtan gyarlóságaiban! *„Örömet dicsekszem erőtlenségeimmel* – mondja a nagy Szent Pál –, *hogy bennem lakjék a Krisztus ereje.*” Igen, ezt óhajtom, mert gyarlóságunk trónust képez, amelyen felismerjük Urunk legfőbb jóságát.”¹⁸⁶

„Magasztaltassék Isten az ön gyarlóságaiban, jóságának trónusán, és az ön tiszta, őszinte alázatosságában.”

„Ó, drága leányom, legyen békében és ne foglalkozzék nagyon tökéletlenségeivel, hanem emelje fel tekintetét annak végtelen jóságára, aki tovább hagy minket élni gyarlóságainkban, hogy megőrizzen az alázatosságban. Helyezze minden bizalmát jóságába, és az ön lelkére, és mindenre, ami vele kapcsolatban van, több gondot fog fordítani, mint amennyire ön gondolhatná.

Ha eddig nem használta fel jól a kegyelmet, itt az idő a javulásra, amennyiben ezentúl helyesen fölhasználja. Nyomorúságai és gyarlóságai ne ejtsék csodálatba. Isten már elég sok bajt látott, és irgalmassága nem veti meg a nyomorultakat, hanem jót tesz velük és dicsőségének székét gonoszságukra építi.”¹⁸⁷

„Bármekkora is legyenek gyarlóságaink és gyengeségeink, nem szabad, hogy elcsüggedjenek minket, hanem alázzanak meg és vezessenek az isteni irgalmasság karjaiba, amely annál inkább megdicsőül általunk, minél nagyobbak gyarlóságaink, föltéve, hogy azokból kivetkőzünk. És ezt remélnünk kell az isteni kegyelem közreműködésével.”¹⁸⁸

5. Miképpen indítsanak bizalomra a lelki vezetők?

Szalézi Szent Ferenc óhajtja, hogy azok, akik a lelkek vezetésével foglalkoznak, gondot fordítsanak arra, hogy a lelkeket fölbátorítsák és bizalomra gerjesszék. Következésképpen ír egy főnöknőnek,¹⁸⁹ ki sajnós nagy hírnévre emelkedett, és figyelmébe ajánlja egyik leányát: „Lássa be, hogy kissé nagyon szigorú azzal a szegény leánnyal! Nem kell őt annyi szemrehányással illetni, mert jóindulatú leány. Mondja neki, hogy ne csodálkozzon valamennyi botlásain sem, és

¹⁸⁴ Blaise. 889. l.

¹⁸⁵ Blaise. 829. l.

¹⁸⁶ Blaise. 838. l.

¹⁸⁷ Blaise. 406. l.

¹⁸⁸ Szentbeszéd Szent Jánosnak latin kapu előtti templomának ünnepére.

¹⁸⁹ Arnauld Angélica anyja, a port-royáli zárda főnöknője, a janzenista tévtanok egyik megindítója.

ne is mérgeződjön, inkább tekintsen Urunkra, ki mint jó atya az égből letekint ránk és szeretettel kíséri a még gyenge és alig járó gyermekeket és biztatja: Csak előre, gyermekek! És ha elesik, felbátorítja: Ne sírj! már fölkelte és minden jól van – aztán hozzáközeledik és megfogja kezét. Ha a leány még gyermek az alázatosságban, és tudja is, hogy még gyermek, akkor nem fog csodálkozni elestén, mert nem esik nagyot.”¹⁹⁰

6. Szalézi Szent Ferenc kioktatja a gyóntatókat, hogy miképpen bánjanak a bűnösökkel

A jóságos tanító hasonló, és még értékesebb tanítást ad a gyóntatóatyáknak. Miután arra emlékeztette őket, hogy a szegény bűnbánók atya névvel illetik őket, és hogy irányukban atyai szívet kell mutatniok, és hibáik ellenére rendkívüli szeretettel kell őket fogadniok, következőképpen folytatja: „Bár a tékozló fiú egészen meztelenül, piszkosan, és a sertések bűzétől undort keltően jön vissza, atyja mégis megöleli, szeretettel megcsókolja, és sír fölötte, mert atyja volt, és az atyák szíve gyengéd gyermekeikhez.”

Ezután a szent megadja a módot, hogyan bánjunk az olyan bűnbánóval, aki kétségbeesésre hajlik:

„Ha látja, hogy félénk és levert, és nem bízik bűneinek bocsánatában, emelje fel őt azáltal, hogy rámutat arra, milyen nagy örömet okoz Istennek a nagy bűnösök bűnbánata. Minél nagyobb a mi nyomorunk, annál nagyobb az Istennek belőle származó dicsősége. Urunk azért is imádkozott mennyei Atyjához a keresztfeszítőkért, hogy megértesse velünk, ha mi feszítettük volna fel őt saját kezeinkkel, nekünk is nagylelkűen megbocsátott volna. Isten annyira nagyrabecsüli az igaz bűnbánatot, hogy legkisebb megnyilatkozása is elfeledteti vele az összes bűnöket úgy, hogy ha a kárhozottak, sőt ha az ördögök is képesek volnának erre a csekélyke bánatra, minden bűnük meg lenne bocsátva. A legnagyobb szentek nagy bűnösök voltak, mint például Szent Péter, Szent Máté, Szent Magdolna, Dávid stb. És végezetül figyelmeztessük őket, hogy a legnagyobb sérelmet akkor okozzuk Isten jóságának és az érettünk szenvedett és meghalt Jézus Krisztusnak, ha nem bízunk gonoszságaink bocsánatában. Azonfelül az egyik hitcikkelyünk is kötelez minket, hogy higgyünk bűneink bocsánatában. Ne is kételkedjünk abban, hogy megkapjuk, midőn azon szentséghez járulunk, amelyet Urunk e célből alapított.”¹⁹¹

7. Szalézi Szent Ferenc szelídsége a bűnbánókkal

Ismeretes, milyen tökéletesen alkalmazta Szalézi Szent Ferenc a szelídséget a bűnbánókkal. Az említett gondolatok teljesen áthatották, és önmaga számára is fölhasználta. Kortársai és bizalmas barátai eléggé tanúskodnak erről. Camus mondja: „Gyakran hallottam dicsérőleg nyilatkozni Szent Terézről, aki a nagyon bűnös szentek életét szerette olvasni, mert ezeknél az isteni irgalmat nagyszerűen látta lesugározni a nyomorúságokra.”¹⁹²

„Nem tudom, hogyan lettem teremtve – írja a szent Chantal Szent Franciskának –, de mikor nyomorultnak érzem magamat, nem jövök zavarba, néha még örülök is neki, arra gondolván, hogy vajmi alapos munkát adok Isten irgalmasságának.”¹⁹³

¹⁹⁰ Blaise. 534. l.

¹⁹¹ Tanácsok gyóntatók számára. Art. II. §. 3.

¹⁹² Szalézi Szent Ferenc szelleme III. r. 14. f.

¹⁹³ Alacoque Szent Margit majdnem ugyanígy fejezi ki magát: „Ó, kedves Anyám – írja –, én igazán csak akadály vagyok minden jóra, és telve vagyok minden testi és lelki nyomorúsággal. Gyengeségemben csak az a tudat tart fenn, hogy az Üdvözítő örömét találja abban, hogy végtelen irgalmasságát a legnyomorultabb teremtményekkel dicsőítheti.” (Levél De Soudeilles anyához 1684. nov. 3-án.)

Végezetül La Rivière atya a szent püspökről beszélve mondja: „Nem lehet kifejezni, milyen szerető fájdalom fogta el őt minden hibája miatt, és ehhez hozzájárult gyermeki félelme, valamilyen keserű-édes érzés, föltétlen odaadás és teljes bizalom a fölfoghatatlan Jóságban. Nem, bizonytal nem lehet ezt kifejezni, mert ezt a kiváló embert kora ifjúságától fogva a Szentlélek tanította, hogy Istent még hibáiban is végtelenül szeretetreméltó és jóságos Atyának lássa, aki egytől egyig elpusztítja azokat, ha megbánjuk. Beleveti irgalmasságának óceánjába és elégeti végtelen szeretetének tüzében. Innét van az, hogy ha néha kisebb dologban hibázott és áthágta jóföltételeit, szelíden magához tért, és anélkül, hogy búsult vagy türelmetlenkedett volna, teljes bizalommal jóságos Üdvözítőjéhez emelte szemét.”¹⁹⁴

¹⁹⁴ P. La. Rivière: Szalézi Szent Ferenc élete. III. 9.

V. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy az állhatatosságban megerősödjünk

1. Bűneink tapasztalata okossá tesz minket

Az új fejezet tárgya tulajdonképpen bennfoglaltatik az előbbi lapokban, és alapjában véve a két utóbbi fejezetből levont következtetés. Midőn hibáink gyöngeségünk alapos ismeretére vezetnek, és az isteni irgalomba vetett bizalomra nagyobb jogcímet adnak, azáltal természetszerűen arra ösztönöznek, hogy jobban örködjünk magunk fölött és bizalmasabb alázattal fussunk ahhoz, aki nélkül semmit sem tehetünk, de akivel mindent megtehetünk. Már most tudjuk, hogy önbizalmatlanságunk és az Istenbe helyezett bizalom a győzelem két záloga a lelki harcban.

Ha több szempontból megfigyeljük hibáinkat, látni fogjuk, hogy Isten szándéka szerint jelentős szolgálatot tesznek állhatatosságunk érdekében. Először világos, hogy éberebbé tesznek minket. Ebben az értelemben fejtegetik a szentírás-magyarázók az Írás eme szavait: „*A nehéz betegség józanná teszi a lelket.*” (Sir 31,2)

Aranyszájú Szent János mondja: „Ha látjuk, hogy a szentségben jóval fölöttünk álló emberek nincsenek biztonságban a hibák ellen, ez elég figyelmeztetés arra, hogy óvatosak legyünk és szigorú felügyeletet gyakoroljunk magunk fölött.”¹⁹⁵ Azonban személyes hibáink még jobban megtanítanak erre. A mi természetünk már így van megalkotva, hogy szirtekbe kell ütköznie, hogy megismerje azoknak pusztító valóságát.¹⁹⁶

Ezen igazságot megerősíti a Szentlélek, valamint a mindennapi tapasztalat. „*Aki nem kísértetett meg, mit tud az?*” (Sir 34,9) Az egyik egyházatyja e kitételt magyarázva így ír: „Aki nyugodt szerencsében él, könnyen bajba juthat, de a félelem, hogy ismét kelepcébe kerülhet, ahová már belekerült, örködővé teszi őt, amint a hajós is jobban vigyáz magára, ha keresztülélt már egy veszedelmet, és a gondtalanságból történt hajótörésének emlékezete elégséges arra, hogy távortartsa magát a veszedelmes partoktól.”¹⁹⁷

2. Vétkeink főleg arra intenek, hogy kerüljük a bűnalkalmakat

Ez az első tanulság, amit hibáink éberségünkre vonatkozólag nyújtanak: a vétkek okait meg kell ismernünk, és ellenük harcolnunk, kerülni kell a vigyázatlanságot és könnyelműséget és mindenekelőtt kerülni kell a szándékos bűnalkalmat, ezt az ördögök ördögét, ahogy nevezni szokták, amely annyi lelket romlásba vitt. A hajósoknak tengeri térképük van, ahol gondosan megjelölik a zátonyokat. Készítsünk mi is elkövetett hibáink világosságánál lelki tengerészterképet, és jegyezzük rá előbbi hibáink okait, a veszedelmes befolyásokat és csalódásokat, az elővigyázatlanságokat, amelyek eltévelyedéseinket előidéztek, és szomorú tapasztalatainkon okulva hajótöréseink által megjegyzett szirteket a jövőben el fogjuk kerülni.

E tekintetben Szalézi Szent Ferenc a következő tanácsokat adja: „Leveleiből megismertem apró hibáit és tökéletlenségeit, és ezeken sem önnek, sem nekem nincs mit csodálkozni. Mert ezek mind apró figyelmeztetések, hogy kicsinyek és alázatosak legyünk magunk előtt és el ne aludjunk az örködésben.”¹⁹⁸

¹⁹⁵ Homil. VII. de Poenit.

¹⁹⁶ Homil. IV. de Poenit.

¹⁹⁷ Viktor. Karthágói püspök.

¹⁹⁸ 1614. márc. 22-i levél.

„A lelki lázbetegségek, akárcsak a testiek, rendszeren többféle utóbajjal vannak összekötve, amelyek több oknál fogva hasznára vannak a gyógyuló betegnek, annyiban, hogy a betegséget okozó romlott szeszélynek utolsó maradványát is kiölik, úgy, hogy semmi sem marad vissza a betegségből. Továbbá, mivel eszünkbe juttatják az elmúlt bajt, üdvös félelmet öntenek belénk, hogy vissza ne essünk, mert szabadosságból és könnyelműségből kifolyólag ismét gyakran kitennek magunkat annak, ha az utófájdalmak, mint fenyegetések mindaddig féken nem tartódnak és vigyázatossá nem tennének, míg csak egészségünk teljesen helyre nem állt.”¹⁹⁹

„Sohasem kell arról megfélemedkeznünk, hogy mik voltunk, nehogy még rosszabbak legyünk.”²⁰⁰

3. Gyakoroljuk hűen az állhatatosság azon eszközeit, amelyeket Aranyszájú Szent János és Szent Epifán nyújtanak nekünk

A hibáinkból merített eme első haszonból természetesen következnek a második haszon: *az állhatatosság eszközeinek hűséges gyakorlása*. Mindegyik esésünk ellenállhatatlanul hirdeti a kegyelem szükségességét, és hogy mennyire meg kell azt szereznünk imádság és a szentségek gyakori vétele által. Ezen megalázó emlékek felriasztanak alvásunkból, nagyobb buzgóságra ösztönöznek az Isten szolgálatában és az erények megszerzésében. Pinamonti atya mondja: Nincs gyorsabb futó, mint az olyan ló, amely kiszabadult a farkas karmaiból. Mindig azt hiszi, hogy az ellenség oldala mellett van, nem is fut, hanem repül. Hasonló eredménye van a hibáknak a szenteknél, buzgóbbakká teszik őket a jóban.”²⁰¹

Aranyszájú Szent János Theodorhoz írott munkájában ezen következtetésre jut: „Miként a vadász, ha az oroszlán bőrét simogatja, mindig dühösebbé és megfélemezhetővé teszi, akként az emberi nem ellensége is megkétszerezi az ön nagylelkűségét és jó dolgok iránti odaadását, midőn mély sebet akar ejteni.”²⁰²

Gyönyörűen adja elő e gondolatokat Szent Epifán: „Midőn a szarvas érzi, hogy megöregedett, megkeresi a sziklahasadékokban a kígyó fészket, a nyílására teszi száját és magába szív és lenyel egy kígyót. Azután a mérges harapástól hirtelen föltüzelve és égő szomjúságtól hajtva szaladni kezd, és tiszta vizet keres, és ha három óra alatt rátalál és iszik, további ötven évre szóló életerőre kap. Ugyanez történik a lelki életben. Ha a bűn kígyója beférköztött szívedbe, siess a kegyelem forrásához és tarts bűnbánatot, meglásd, nemcsak le lesz mosva minden vétked, hanem friss életerő is tér lelkedbe.”²⁰³

Grou atya mondja: „Ha a gyermek eltér anyjától, és egyedül akar menni, és elesik, nagyobb ragaszkodással tér vissza hozzá, hogy megvigasztalja bajában, és eséséből meg fogja tanulni, hogy többé ne hagyja el anyját. Gyengeségének tapasztalata és anyja jósága, mellyel magához vette, nagyobb ragaszkodást önt belé édesanyjához.”²⁰⁴

¹⁹⁹ Blaise. 811. l.

²⁰⁰ 16. tanítás: Az ellenszenv.

²⁰¹ Il Direttore della perfezione cristiana. Cap.

²⁰² Ad Theod. laps. lib. II. n. I. Egy szentéletű pap, ki nemrég meghalt és épületes életrajzát kiadták, bűnös voltát következőképpen tudta értékesíteni: „Mivel gyalázatos bűnös voltam, írja, elsőrendű szentnek kell most lennem: Isten akarja. Úgy legyen! Úgy legyen!”

²⁰³ Physiologus. cap. 5. de Cervo.

²⁰⁴ Manuel des âmes intérieures.

4. Miképpen gyakoroljuk hűen az állhatatosság eszközeit Szalézi Szent Ferenc szerint?

Mindezen gondolatoknak alapját megtaláljuk jóságos szentünknel.

„Vegye szívét és tegye csendesén Urunk kezeibe, és kérje őt, gyógyítsa meg. A maga részéről is tegyen meg mindent, amit csak megtehet: újítsa meg föltételeit, olvasson olyan könyveket, amelyek elősegítik gyógyulását, és használjon más megfelelő eszközt is. Ezáltal sok hasznot fog meríteni kárából, és egészségesebb lesz betegsége után.”²⁰⁵

„Az önszeretet, az önbecsülés és az ál-lelkiszabadság mind az emberi szívbe eresztett gyökerek, melyeket nem lehet egyszerre kitépni, hanem gyümölcstermésüket, vagyis a vétkeket lehet megakadályozni. Ugyanis első támadásukat és rohamukat, vagyis az első lökést és indulatot nem lehet teljesen megakadályozni, míg e halandó életben vagyunk, csak erejüket tudjuk csillapítani és számukat csökkenteni, midőn az ellenkező erényt gyakoroljuk, főképpen az Isten iránt való szeretetet. Tehát türelmeseknek kell lennünk és lassan az egyes alkalmakkor javítsuk meg rossz szokásainkat, szelídítsük meg idegenkedésünket, győzzük le hajlamainkat és szeszélyeinket. Drága leányom, ha összegezzük az eddigieket, mondhatjuk: ez az élet folytonos háborúság; és senki sem mondhatja: engem többé senki sem támad meg. Nyugodalmunk majd ott lesz az égben, ahol a győzelem pálmája vár ránk. A földön állandóan harcolnunk kell félelem és remény között, de a remény ereje nagyobb legyen, minthogy Mindenható az, ki minket segít.”²⁰⁶

„Ó, Istenem, mily szerencsés is lelkünk belső birodalma, ha a szent szeretet uralkodik benne! Mily szerencsések lelkünk képességei, ha ilyen szent és bölcs királynak engedelmeskedhetnek! Nem, kedves húgom, az ilyen engedelmesség mellett, az ilyen országban nincs helye a bűnnek, még a legkisebb bűn utáni vonzódásnak sem. Igaz, hogy az Úr megengedi, hogy az ellenség a határt érintse, de csak azért, hogy lelkierőnket a háborúra gyakoroljuk és harcrakészen tartsuk. A kémek is bejöhettek, vagyis a bocsánatos bűnök és hibák, és itt is, ott is járhatnak az országban, de azért, hogy belássuk, mennyire zsákmányai lennének valamennyi ellenségünknek, ha Ő nem volna mellettünk.”²⁰⁷

„Nos hát, kedves leányom, milyen tanácsot óhajt arra az esetre, ha visszaesik nyomorúságába? Ilyenkor tegyen úgy, mint az ellenség visszatérésekor, vagyis ragadjon fegyvert és még nagyobb bátorsággal, mint valaha, harcoljon... De a jó Istenre kérem, vigyázzon, és ne adjon helyet a bizalmatlanságnak, mert az isteni jóság nem azért engedi hibákba esni, hogy önt elhagyja, hanem, hogy önt megalázza, és hogy irgalmassága karjaiba vegye és belezárja.”²⁰⁸

5. Salamon bukása gyengeségünkre és ellenségünk gonoszságára figyelmeztet

„Ha azt gondoljuk, kedves leányom, hogy régi ellenségeinktől, kik fölött diadalt arattunk, teljesen megszabadultunk, bizony megtörténik néha, hogy egyszer csak azt vesszük észre, hogy mások oldalról jönnek felénk, ahol legkevésbé sem gyanítottuk. Ó, a világ legnagyobb bölcsét, Salamont, ki oly nagyszerű dolgokat cselekedett fiatalságában, és hosszú, erényes élete miatt bízott és bizonyos volt erényességében, és azt hitte, hogy minden kísértéstől meg van védve, éppen az az ellenség lepte meg, akitől rendes körülmények között legkevésbé félt.

²⁰⁵ Blaise. 835. 1.

²⁰⁶ Blaise. 734. 1.

²⁰⁷ Blaise. 764. 1.

²⁰⁸ Blaise. 275. 1.

Ebből két elsőrendű tanulságot meríthetünk: az első, hogy magunkkal szemben mindig bizalmatlanok legyünk, járjunk szent félelemben, kérjük folytonosan az ég segedelmét és éljünk alázatos jámborságban. A második tanulság az, hogy ellenségeinket visszaverhetjük, de meg nem ölhetjük. Néha békében hagynak minket, de csak azért, hogy aztán annál hevesebben megtámadjanak.

De mindezek ellenére, drága nővérem, semmiképpen sem szabad kedvét vesztenie... Ezek az apró támadások arra valók, hogy magunkhoz térítsenek minket, és megfontoljuk gyarlóságunkat, és annál buzgóbban folyamodjunk Pártfogónkhoz. Szent Péter biztos léptekkel járt a hullámokon, egyszerre csak szél támad és úgy látszott, mintha a hullámok elnyelnék őt. Erre fölkiáltott: Ó, Uram, ments meg! És Urunk megragadja őt, mondván: Kicsinyhitű, miért kételkedel? Kiáltunk hát mi is Üdvözítőnkhez szenvedélyeink zűrzavarában és kísértéseink szélviharában, mert hiszen azért enged megkísérteni, hogy buzgóbban kérjük segítségét.”²⁰⁹

„Alázzuk meg mélyen magunkat, ismerjük be, hogy ha Isten nem lett volna páncélunk és pajzsunk, a különféle vétkek nyomban keresztüldőftek és megöltek volna minket. Ezért erénygyakorlatunk folyamán ragaszkodjunk erősen Istenhez. Ez legyen legfőbb gondunk és ettől függjön minden más.”²¹⁰

„Ha néha önszeretete és gyengesége ki-kiütöközik, ne nyugtalankodjon emiatt! Ezt is azért engedi meg az Isten, hogy kezébe fogódzkodjon, megalázza önmagát, és atyai segítségét kérje.”²¹¹

6. A bátorságot és erőt nem szükséges magunkban érezni. Elég, ha reméljük, hogy egyik is, másik is kellő időben és helyen meglesz

Nem kell kételkednünk abban, kedves Uram, hogy képesek leszünk-e Istenben bízni, mikor a bűnök elkerülése közben nehézségekre találunk vagy mikor bizalmatlanság és félelem fog el, hogy ennek vagy annak a kísértésnek és bűnalkalomnak ellene tudunk-e állni? Ó, nem, Uram, mert az erőnk iránt érzett bizalmatlanság nem a határozottság hiánya, hanem nyomorúságunk elismerése.

Jobb bizalmatlannak lenni az iránt, hogy ellene állhat-e a kísértéseknek, mint magát biztonságban és elég erősnek érezni. Ez utóbbi csak akkor helyes, ha nem saját erőnkre, hanem Isten kegyelmére alapozzuk biztonságunkat. Azért többnyire azok, akik reménységben ringatják magukat, hogy Istenért nagy dolgokat képesek művelni, adandó alkalommal hibázni szoktak, míg azok, akik nagyon is bizalmatlanok maguk iránt, és nagyon félnek attól, hogy az egyes alkalmakkor hibázni fognak, egyszerre csodálatos dolgokat végeznek Istenért, mert gyengeségük tudatában segítséget és támogatást kértek tőle, örködnék maguk fölött, imádkoznak és megalázkodnak, hogy kísértésbe ne essenek.

Habár úgy érezzük, hogy nincs erőnk és bátorságunk ellenállni a kísértésnek, ha most ránk törne, mégsem szabad keseregni emiatt; csak kívánjunk ellenállni, és reméljük, hogy ha ránk támad, a jó Isten megsegít, és segítségül is hívjuk. Nem szükséges ugyanis állandóan érezni az erőt és bátorságot, elégséges csak remélni és kívánni, hogy a megfelelő időben és helyen meglegyen. Még a bátorság valamelyes jelét sem kell érezni, elég, ha reméljük, hogy a jó Isten meg fog segíteni. Sámson, kit erősnek neveztek, soha máskor nem érezte természetfölötti erejét, amivel Isten fölruházta, csak ha alkalom adódott. Ezért tudjuk, hogy ha oroszánokkal, vagy ellenségekkel találkozott, az Isten lelke megragadta, hogy megölje őket. Isten semmit sem cselekszik hiába. Míg nincs rá szükség, nem nyújt nekünk erőt és bátorságot, de alkalomadtán

²⁰⁹ Blaise. 802. 1.

²¹⁰ Blaise. 764. 1.

²¹¹ Camus: Szalézi Szent Ferenc szelleme. XVI. 210.

sohasem hagy bennünket cserben. Ennélfogva mindig remélnünk kell, hogy minden egyes alkalommal segíteni fog rajtunk, ha kérjük is tőle. Mondjuk mindig Dáviddal: „*Miért vagy szomorú, én lelkem, és miért háborgatsz engem? Bízzál az Istenben!*” (Zsolt 42,6) és imádkozzuk vele: „*Midőn megfogytokozik erőm, ne hagyd el engem!*” (Zsolt 70,9)²¹²

7. Ha legtökéletesebbek is lennénk, tökéletleneknek kell tartani magunkat

„Hogy igaz jámborságban maradjunk, annak az a titka, hogy legyünk mélyen alázatosak. Legyen alázatos, és Isten magával lesz és nagyra fogja becsülni jóakarátát. Adja át neki magát színlelés és visszatartás nélkül; mondja meg neki szíve mélyéből, hogy ha mindezideig nem szolgált elég hűen, bocsássa meg kegyesen, erősítse meg azon elhatározásában, hogy minden világias kívánságtól távol tartja magát, és nem törekszik másra, csak Istenszeretetre és teljes szívből hűségesen szolgálni akar neki ... Ne nyugtalankodjunk bűneink miatt, mert a Szentlélek gyakran bőkezűbben adja azoknak az ajándékot, akik vele szemben fősvények voltak, és visszatartották előtte szívüket és vágyukat.”²¹³

„Bízom benne, hogy mindig Urunk kezébe fogódzkodik és következőleg sohasem fog egészen elbukni. Hogyha véletlenül egyik-másik kőbe belebotlik, ez azért van, hogy annál jobban vigyázzon magára, és egyre inkább segítségül hívja azt a jóságos égi Atyát, akit kérve kérek, hogy tartsa meg önt továbbra is szent pártfogásában. Amen.”²¹⁴

„Ha a világ legtökéletesebb lelkei volnánk, akkor sem szabad ezt tudni és ismerni, hanem mindig tökéletleneknek kell tartani magunkat. Sohase tartsunk azért lelkiismeretvizsgálat, hogy megismerjük, vajon tökéletlenek vagyunk-e, mert kétségkívül azok vagyunk. Ezért nem kell csodálkozni, sem bánkódnunk, ha hibásaknak találjuk magunkat, mert ezen életben sohasem lehetünk mások, és ez ellen nincs orvosság. Azonban alázzuk csak meg magunkat, mert ezért vannak hibáink megengedve. Ha nem törekednénk a javulásra, nem lennénk menthetők, de ha nem tudtuk magunkat teljesen megjavítani, azért már menthetők vagyunk. Az előbbinél ugyanis nem tökéletlenségről, hanem bűnről van szó.”²¹⁵

8. A lelkiismeret-furdalásokra és lelki gyötrelmekre való visszaemlékezés kitűnő segítség a kísértések ellen

Az eddigi megfigyelések alapján még egy utolsó hasznat is meríthetünk hibáinkból, mégpedig azáltal, hogy visszaemlékezünk a lelkifurdalásokra, amelyek bűneinket követték, a lelki gyötrelmekre, amelyeket bűneink okoztak, és az elégtételre, amelyre el lettünk ítélve. Idegenkedésünk ellenére is idézzük vissza e kellemetlenségeket, és a kísértések idején mondjuk magunknak: Ó, lelkem, gondold vissza a nyugtalanságra, amely bűneidet követte, midőn oly szerencsétlen voltál, hogy elestél. Emlékezzél vissza, milyen nehéz volt azt helyrehozni, a sebeket begyógyítani, a rossz következményeket jóvátenni. Gondold vissza az aggodalmakra, amelyek gyötörtek, mialatt ilyen vétkek súlya nyomott, a rettegésre, amely eltöltött, midőn Isten ítéletére gondoltál, a szégyenre, amelyet le kellett győznöd, hogy bevalljad nyomorúságaidat a gyóntatószékben. Emlékezzél vissza mindezekre és nagylelkűbb hűséggel kíméld meg magadat e gondoktól, gyötrelmektől és megaláztatásoktól.

Természetes, hogy eme indítóokok nem tökéletesek, és inkább félelemre, mint szeretetre vannak alapítva, mégis különböző esetekben hasznunkra válhatnak, és megérdemlik, hogy

²¹² Blaise. 836. 1. Levél egy nemes emberhez.

²¹³ Blaise. 881.

²¹⁴ Camus XIV. 194.

²¹⁵ Blaise. 45. 1.

fölemlítsük a hibáink jórafordításának művészetében. Habár szentünk nem áll ezen alapon, mégsem mulasztja el e figyelmeztetést: „Bármily bátor legyen a szeretet, mégis nagy fáradságba kerül, hogy derekasan megállja a helyét, éppen azért, mert az emberi szívben van a székhelye, amely pedig változékony és lázongásra hajló.

Ezért a szeretet segítségül hívja a harcban a félelmet, hogy vele visszaverje az ellenséget.”²¹⁶

²¹⁶ Theotimus. XI. rész. 16. f.

VI. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy buzgóbbak legyünk

1. Ha hibáinkat alázatosan beismerjük, érdemekké változnak át

Itt az idő, hogy befejezzük írásunkat. Vezessen ez a fejezet a hibáink jórafordítása művészetének végcéljához, a minden tökéletesség legfőbb csúcsához: *az isteni szeretet*hez.

Azon olvasóinknak, kik tudni szeretnék a szeretet titokzatos keletkezését a bűnbánatból, ajánlom, olvassák el Szalézi Szent Ferenc könyvét az isteni szeretetről (Theotimus), mégpedig második részének utolsó fejezeteit. Most gondoljunk csak arra, hogy a bűnbánat tárgya vétkeink, és könnyen meg fogjuk érteni, micsoda hasznot kell hajtaniok e szempontból is.

A bűnbánatnak különböző cselekedetei vannak. A hittudomány „a bűnbánó cselekedeteinek” nevezi őket. Ezek a következők: a bűnbevallás, a bánat és az elégtétel. Ezek képezik a bűnbánat szentségének anyagát, vagy legalábbis lényeges részeit.

Jóságos szentünk mind a három ponthoz fönséges gondolatokat és tanítást nyújt, és ezek fényénél fölismerjük, mennyi kincset ajándékoznak hibáink, midőn bűnbánó lelkünk egyes cselekedeteihez az anyagot szolgáltatják.

Tekintsük először a bűnvallomást, a velejáró megerőltetést, és a belőle származó áldást. Milyen hathatós eszköz bűneinknek érdemek forrásává való átváltoztatására.

„Meváltónk szerető Szíve a világ minden eseményét javukra fordítja azon lelkeknek, kik fönntartás nélkül át akarják adni magukat az isteni szeretetnek ... Valóban úgy van az, leányom, hogy míg a hibák lelkünkben vannak, szűrő tövisek, de ha a bűnvallomással eltávolítottuk, illatos rózsákká változnak. Miként a mi gonoszságunk szívünkbe ültette ezeket, akképpen a Szentlélek kigyomláta.”²¹⁷

„A skorpió csípése mérges, de ha olajban föloldjuk, kitűnő orvosság a saját csípése ellen. Ugyanúgy a mi bűnünk is gyalázatos, ha elkövettük, de a gyónás és bűnbánat által tisztességes és üdvös lesz.”²¹⁸

„A bánat és gyónás oly szép és kellemes illatú, hogy eltörlik a bűn rútságát és eloszlatják undok szagát. A bélpoklos Simon bűnösnek mondotta Magdolnát, de Urunk tagadta, és csak kiöntött illatszeréről és nagy szeretetéről beszélt. Ha mélyen alázatosak vagyunk, Philothea, akkor végtelenül utálni fogjuk bűneinket, mivel velük Istent megbántottuk. Bűneinknek megvallása ellenben édes és kellemes lesz nekünk, mert azzal Istent tiszteljük. Számunkra mindig megkönnyebbülés az, ha kínzó fájdalunkat az orvosnak föltárjuk. Ha odalépett gyóntatóatyjához, képzelje el, mintha a Kálvária hegyén a megfeszített Jézus Krisztus lábainál állna, és drága szent vére minden sebéből az ön lelkére csepegne, hogy bűneitől megtisztítsa. Mert ha nem is az isteni Meváltónak a vére, de mindenesetre az ő kiontott vérének érdeme az, ami a bűnbánó lelkeket a gyóntatószékben öntözi. Tárja fel szívét egészen, hogy belőle minden bűnt kitakarítson a gyónás által, mert amely mértékben távoznak ezek, oly mértékben térnek be Krisztus kínszenvedésének drága érdemei.”²¹⁹

„A gyónás által az alázatosság, az engedelmesség, a szerénység és szeretet erényeit gyakorolja, és egyáltalán a szentgyónás által több erényt gyakorolhat, mint bármely más cselekedettel.”²²⁰

²¹⁷ Blaise. 787. l.

²¹⁸ „Életed miatt ne szégyellj igazat mondani. Mert vagyon bünt hozó szemérmesség, és vagyon dicsőséget és kegyet hozó szemérmesség.” (Sir 4,24–25)

²¹⁹ Philothea. I. r. 19. f.

²²⁰ Philothea. II. r. 19. f.

2. „A gyónás és bánat végtelenszer tiszteletreméltóbbá teszi az embert, mint amennyire feddésre méltóvá tette a bűn.”²²¹

„Ó, Istenem! milyen öröm járja át a jóságos gyóntatóatyának szívét, midőn hallja, miképpen vallja be leánya irigységét és gonoszságát. Mily szerencsés ez az irigység, mivel összefüggésben van ilyen őszinte gyónással! Ön ezáltal nagyobb cselekedetet vitt végbe, mint Nagy Sándor.”²²²

De Ponte atya találó gondolatokat ad e tárgyról. Kiemeli azt a sokféle erényt, amit bűneink bevallásánál gyakorolunk és egyenesen kijelenti, hogy emberfeletti erénygyakorlat van benne. Azt mondja: „Úgy látszik, Jób is erre célzott, midőn Isten előtt fölteszi a kérdést: *Elrejtettem-e, mint ember bűnömet, és eltiltottam-e keblemben gonoszságomat?*” (Jób 31,33)

Szent Gergely²²³ állítja, hogy gyakran nagyobb bátorságba kerül a bűnt bevallani, mint elkerülni. Ismeretes Szent Ágoston mondása: „Isten bűnnel vádol téged... Ha te is vádolod magadat bűnnel, akkor az övé vagy.”

Ha meggondoljuk, hogy a bűn, amelyet csupán egyszer követtünk el, százszoros bevallással alkalmat nyújt az erénygyakorlatra és érdemszerzésre, nem mondhatjuk-e mindig több joggal: „O felix culpa! Ó, szerencsés bűn!”

3. A bűnbánat csodálatos hatásai

Az eddigi megállapításokat még inkább alkalmazhatjuk a bánatra. Szalézi Szent Ferenc, az isteni szeretet könyvének szerzője föltárja előttünk az isteni szeretet éltető szerepét, „szerető fájdalmát, és fájdalmas szeretetét”.

„Amennyire tudom, a természetben a tűz sohasem változik vízzé, azonban többféle víz tűzzé válhat. Az előbbi csak egyszer történt meg csoda által. A Makkabeusok könyve írja, hogy mikor Szedeciás idejében a babyloni fogságba vitték Izrael fiait, a papok Jeremiás parancsára az oltárról elvett tüzet titkon elrejtették egy völgyben, ahol mély és száraz kút volt. A fogságból visszatért unokák atyáiktól kapott utasítás szerint keresték és meg is találták azt, de sűrű víz alakjában. Mikor pedig kimerítették és Nehemiás parancsára az áldozatokra öntötték, a nap sugarainak hatása alatt hirtelen hatalmas tűzzé változott. (2Mak 1,19)

Az élénk bánat szorongatásai és fájdalmai között Isten gyakran fölszítja a szeretet tűzét szívünkben. Ez a szeretet könnyek árává változik át, a könnyek ismét a szeretetnek még sokkal nagyobb tüzevé. Az evangélium nagy bűnbánója is eleinte csak egyszerűen szerette az Üdvözítőt, később szeretete könnyekké változott át, a könnyek pedig lángoló nagy szeretetté, melyről azt mondja az Üdvözítő: „*Megbocsátatnak neki sok bűnei, mert igen szeretett.*” (Lk 7,47) És amint látjuk, hogy a tüztől pálinkává változik a bor, melyet az élet vizének neveznek, és mivel könnyen meggyullad és táplálja a tüzet, égő víznek mondjuk: úgy a szeretetreméltó, de a bűn által megsértett isteni Jóság édes szemlélete a szent bánatnak könnyeit fakasztja, majd a bűnbánat könnyeiből az isteni szeretet tüzét gyújtja meg. Méltán nevezhetjük tehát a bánatot az élet vizének, és égő víznek.”²²⁴

„Figyeld csak meg, Theotimus, hogyan zokog a szeretettől áthatott Magdolna? „*Elvitték az én Uramat, és nem tudom, hová tették őt.*” (Jn 20,13) De miután sok sóhajtás és sírás után megtalálta, átkarolja, és szerelmével magáénak vallja őt. A tökéletlen szeretet áhítozza és keresi az Urat, a bűnbánat pedig megtalálja, a tökéletes szeretet már bírja és magánál tartja. Valamint Etiópia drágaköveinek természetüktől fogva halvány fényük van, de ecetbe téve nagyon

²²¹ Útmutatások a gyóntatóknak.

²²² Camus XVI. 218.

²²³ Gregor. Moral. a. 2.

²²⁴ Theot. II. 20.

fénylenek és tündöklően ragyognak, úgy a bánatot megelőző szeretet is rendesen tökéletlen, de a bűnbánat által ereje megnő, és tökéletes szeretetté változik.”²²⁵

„Helytelen dolog volna az, ha a bűnnek oly hatalma lenne a szeretet fölött, mint aminő hatalmat gyakorol a szeretet a bűn fölött; hiszen a bűn gyengeségünkből származik, ellenben a szeretet az isteni halalom szülötte. Ha a bűnnek elég nagy a gonoszsága, hogy romboljon, az isteni kegyelemnek sokkal nagyobb ereje van, hogy javítson, és az Isten irgalmassága, amely a bűnt eltörli, megdicsőíti magát, és fönséges győzelmet arat az ítélet szigorúságán (Jak 2,13).

Valahányszor az Üdvözítő csodás testi gyógyítást művelt, a betegeknek nemcsak egészséget adott, hanem új áldásokat is, és ezáltal a gyógyulás sokkal több lett, mint a testi egészség visszaállítása. Ekkora az Isten szeretete az emberek iránt!”²²⁶

Szent Bernát kellemes illatszerről beszél, és ez a bánat illatszere. „Ezen illatszert a különböző bűnökbe merült lélek készíti magának, midőn végiggondolja viselkedését, és összegyűjti megszámlálhatatlan bűneit, lelkiismeretének mozsarában összetöri és azután felgyullasztott szívének katlanjába dobja, ahol a bűnbánat és fájdalom tüzenél megpörkölnének. És azután a prófétával elmondhatja: *„Szívem felhevült bennem, és elmélkedéseimben fölgyullad a tűz.”*²²⁷ (Zsolt 38,4) Ezen illatszert anyagát nem kell messziről hozni. Könnyen megtalálhatjuk magunkban, és amennyi csak kell, annyit szedhetünk szívünk kertjében; mert ki ringathatná magát azon hitben, hogy kevés bűne és gonoszsága van!”²²⁸

4. Milyen érzelmek képesek fölbátorítani a bűnbánót, midőn bűneire visszaemlékeznek?

A büntől nyitott résen át a bűnbánó lélekbe benyomulnak a legerősebb és leghatásosabb érzelmek, és kényszerítik őt, hogy megsokszorozza szeretetét a megsértett Istenség iránt. Ezen érzelmek főképp: a bánat, mivel megsértette az isteni Szívet, a hála, hogy oly türelmes hozzá, és továbbra is elhalmozza ajándékaival és megbocsátotta bűneit, annak a szükségérzete, hogy az Úrral elfeledtesse előbbi hűtlenségeit, végül egy bizonyos keserű és kenetteljes érzület, amely arra ösztönzi, hogy Magdolnával az Üdvözítő előtt zokogjon, mégpedig annál bőségebb zokogással, minél kegyesebb hozzá, és minél irgalmasabban fogadja bűnbánatát. Mindez nem gyullasztja-e fel a bűnbánó lélekben a szeretet tüzeit, amelyet a bűn előtt nem ismert? És, ha e lelkületet a bűneinkre való visszaemlékezés által fönntartjuk, micsoda lángoló szeretetre lehet általa szert tenni!

„Minél mélyebbre merülünk az isteni szeretetben – mondja a szeráfi Gojos Benigna²²⁹ –, annál fájdalmasabb lesz ez a visszaemlékezés, és következőleg annál inkább kényszerülünk szeretni az oly méltatlanul megsértett Lényt.” A hiba csak egy pillanatig tartott, de a lángoló szeretet egész életen át tart, és mindannyiszor megkétszereződhetik, valahányszor megbánjuk. – De mit is mondjak? – Örökké tarthat! Gonzaga Szent Alajos egy vagy két hibájának köszönheti örökké tartó kimondhatatlan gyönyörűségének tengerét, és valószínű, hogy nélküle nem élvezné.

Valóban, ha az elkövetett bűnökben való szándékos tetszélés és helyeslés újabb vétek, akkor méltányos és jogos, hogy valahányszor a megigazult lélek elítéli, sajnálja és rosszallja

²²⁵ Theot. II. 20.

²²⁶ Theot. XI. 12.

²²⁷ A bűnbánó lelkeknek nem lehet eléggé ajánlani, hogy a Dávid zsoltáraiban levő gondolatokkal és érzelmekkel táplálkozzanak. „Ha e szép imákra gondolok – mondja Vianney Szent János – elfog a vágy, hogy fölkiáltsak: Ó, szerencsés bűn!” mert ha Dávidnak nem lett volna mit siratni, sohasem bírnók ezeket.”

²²⁸ In Cant Sermo X. n 57.

²²⁹ Mint a turini vizitációs zárda apácája szentség hírében halt meg 1602. dec 5-én.

azokat, ugyanannyiszor újabb és újabb érdemeket szerezzen. És ha e rosszallások a végtelenségig sokszorozódhatnak, hol végződne ez érdemeknek lehetséges száma?

Ósrégi szokás szerint egy zarándok sem megy el Jozafát völgyében Absalom sírja előtt anélkül, hogy rá ne gondoljon a gonosz gyerekekre és meg ne gyalázza nyugvóhelyét, egy követ rá ne dobjon sírjára. Íme tehát egy gonosztevőnek a sírja, amelyet általános megbotránkozásból közhalmazzal emeltek, Isten negyedik parancsának: „*Atyádat és anyádat tiszteljed!*” – oszlopává lett és ezt a népek egyúttal a parancs iránt való tiszteletből emelték.

Ugyanúgy minden hibánk az érdemek egész hegyének alapját képezheti, ha folytonosan megbántuk.

És ki tudja megmondani, mennyi értéket és gyümölcsöt szerez bűnbánatunknak a szentségi föloldozás, valahányszor belekapcsoljuk gyónásunkba elkövetett vétkeinket? Nemcsak a megszentelő malaszt jön bőségesebb és szebb virágzásba és gyarapszik a bűnbánó állapotának megfelelőleg, hanem azonfelül Jézus Krisztus vére is, mint valami isteni bíbor, eltakarja a bűnösök szennyfoltjait és oly természetfölötti erővel lát el minket, hogy az gyakran hatalmasabb a bűn után, mint a bűn előtt.²³⁰

Erre az álláspontra kell helyezkedni, hogy megérthessük a gyakran ellentmondóknak tetsző kijelentéseket, amelyeket azok tesznek, kik a hibák jórafordításának művészetéről írnak és beszélnek. Egy nagyon bölcs szerzetes mondá bizonyos alkalommal a kolostor lakói előtt: „Kedves Nővéreim, néha egy hiba nagyobb hasznunkra van, mint egy szentáldozás.” Igen, bizonyos értelemben igaza van, mert a hibát követő jóvátétel és bánat gyakran tartósabb, vagy legalábbis érezhetőbb eredményt hoz létre, mint a kegyelem Alkotójának szívünkbe fogadása.

Ugyebár mindeme megfontolások a vigasztalódásnak végtelen óceánja? Az ember mintegy kényszerül Ozeás próféta és Szent Pál szavait a halálról a bűnre alkalmazni: „*A halál elnyeletett a győzelem által*”²³¹, a szeretet győzelme által.

²³⁰ Lásd. Sforza – Pallavicino bíboros: A keresztény tökéletesség művészete. I. r. 4. és 5. f.

²³¹ Oz 13,14 – 1Kor 15,54.

VII. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy az elégtételben gyakoroljuk magunkat

1. Hibáink a mély alázatosság és elégtétel bőséges forrását képezik

A szeretet nem lehet tétlen. „Cselekedetekkel bizonyosságot kell tennie magáról” – mondja Szent Gergely. Azért idézzük vissza hibáinkat emlékezetünkbe, hogy ilyen cselekedeteket előmutassunk. A minden jó iránt való buzgóság, amit hibáink emlékezete fakaszt bennünk, nem maradhat meg a pusztá érzelemnél, hanem uralma alá kell hajtania akarátunkat, és termékenyvé kell tenni. „Az igazi bűnbánatból fakadó szomorúságot – mondja jóságos szentünk – nem annyira szomorúságnak kellene nevezni, mint inkább nemtetszésnek, utálatnak, melyet a bűn iránt érzünk. Ez a szomorúság nem teszi az embert bosszússá, epéssé, nem bénítja meg a szellemi erőket, hanem munkára, tevékenységre, haladásra serkent. Olyan szomorúság ez, melynek hatása alatt nem csügged el a lélek, hanem az imádság és az Istenbe vetett erős bizalom segítségével fölemelkedik, és lánggra lobbantja a buzgóság tüzét ... Olyan figyelmes és szerető szomorúság az, mely utálja és megveti a gonoszát a múltban és elkerüli a jövőben.”²³²

„Tökéletlenségeink ... kitűnő alkalmak az alázatosságra, az alázatosság pedig növeli és táplálja a nagylelkűséget és bizalmat.”²³³

Az igazi bűnbánatnak eme gyümölcse az elégtétel kötelezettségéből származik. Elégtételt adni – Szent Anzelm szerint – annyi, mint visszaadni Istennek az elrablott tiszteletet. Szent Ágoston szerint annyi, mint elhárítani a bűnalkalmat és megtagadni az újabb kísértésekbe való beleegyezést. Szent Tamás helybenhagyja e két meghatározást és gyönyörűen egybekapcsolja. Bármelyiket is fogadjuk el, mindkettő alaposan megmutatja, hogyan lehet hibáinkból hasznot meríteni.

Ha elgondoljuk azt a bizonyos értelemben végtelen gonoszságot, amit legkisebb bűnünk Isten megsértésével művelt, milyen buzgóság volna elégséges arra, hogy az isteni fölségnek gonoszul elrabolt dicsőségét ismét visszaadjuk? Nem kényszerítenek-e hibáink annál nagyobb hűségre, minél súlyosabbak, és nagyobb számmal voltak, amint a próféta is mondja: „*Térjetelek meg, bármi mélyen estetek is el, Izrael fiai!*” (Iz 31,6) Nem fog-e minden teremtmény, amit bűnre használtunk, e szavakkal hozzánk fordulni: „*Távozzatok, menjetek, ne illessetek!*” (Siral 4,15), és ezentúl csak arra használjatok engemet, hogy jóvá tegyétek bűnös mulasztásokat! Nem érezzük-e annak szükségét, hogy „megkétszerezzük, megháromszorozzuk azon órákat, melyeket Isten még adni fog”, hogy az elveszett időt behozzuk?²³⁴ Ezentúl tehát türelemmel viseljük el vétkeink megalázó és fájdalmas következményeit! Szent ügyességgel bosszuljuk meg magunkat az önmehtagadás által Isten jóságának megsértéséért. Buzgósággal törekedjünk Istennek szentelni minden képességünket és pillanatunkat. Ugyanezt ajánlja Szalézi Szent Ferenc is a következő szavakkal:

„Drága leányom, legyen teljes békében! Gyónásai a végletekig jók voltak. Gondoljon ezentúl az erényben való előrehaladására és ne gondoljon előbbi bűneire, legfeljebb avégből, hogy békésen megalázza magát Isten előtt, és magasztalja irgalmasságát, amely a szentség által megbocsátotta azokat.”²³⁵

²³² Theot. XI. r. 21. f.

²³³ Blaise. 449. l.

²³⁴ Mgr. Ch. Gay: A keresztény élet és erények. A szeretet.

²³⁵ Blaise. 585. l. Levél egy úrnőhöz.

„Beismered, Theotimus, hogy az erény útján való lassúságod a te hibádból származik? Alázd meg hát azért magad, Isten előtt, esedezzél irgalmasságához, borulj le jószágos színe előtt, és kérj tőle bocsánatot, valld be neki hibáidat, és adj hálát, hogy a gyóntatóatya által bocsánatban részesített. Ha ez megtörtént, légy nyugodt és a sérelmet megutálva, öleld magadhoz szeretettel a megaláztatást, melyet az erényben való restség miatt érzesz. Ó, Theotimusom, a tisztító tűzben szenvedő lelkek kétségkívül ama bűneik miatt gyötrődnek, melyeket megutáltak és még most is mindenek fölött utálnak. De szeretettel viselik el azt a megaláztatást és kint, hogy vissza vannak tartva és még egy ideig nélkülözniök kell a Paradicsom gyönyörűségei szeretetének élvezését. Ájtatosan éneklék az isteni igazságosság dicséretét: „*Igaz vagy, Uram! és igaz a te ítéleted.*” (Zsolt 118,137)

De menjünk tovább! Ha Istentől sugalmazott vállalkozás kivitelével bíznak meg minket és az saját hibánkból dugába dől, hogyan lehet ilyenkor azt mondani, hogy nyugodjunk meg Isten akarataiban? Mert azt mondhatná valaki, hogy nem az Isten akarata akadályozta meg létrejöttében, hanem az én hibám, amely nem Isten akarata szerint járt el. – Igaz, kedves gyermekem, hogy hibád nem az Isten beleegyezésével történt, mert Isten nem lehet a bűn szerzője. De az már az Isten akarata, hogy vállalkozásod sikertelensége bűneidből következék, mégpedig büntetésképpen. Mert ha jósa nem is akarja hibádat, de igazságossága akarja, hogy a büntetést hibáért elszenvedjed. Így nem az Isten volt az oka annak, hogy Dávid vétkezett, de igenis ő szabta rá a büntetést, amelyet bűne miatt megérdemelt. Nem ő volt oka Saul bűnének, de büntetésből ő ragadta ki kezéből a győzelmet.

Ha tehát megtörténik, hogy bűneink után nem érezzük Isten büntető ostorát, egyformán mély bánattal meg kell utálnunk azokat és el kell fogadnunk a reánk várakozó büntetést. Mert amint Isten akarataival ellenkezik a bűn, úgy akarata szerint van a büntetés.”²³⁶

2. Kövessük azon szenteket, kik esésük után bátran fölkeltek

Szalézi Szent Ferenc még tovább megy. Nem elégszik meg azzal, hogy elfogadjuk bűneink gyászos következményeit mint igazságos büntetéseket, hanem azt is akarja, hogy bűneinket ismét jóvá tegyük, amennyiben megkészserezzük buzgalmunkat.

„De azt mondhatná valaki: mit tegyünk, hogy az elvesztett időt visszanyerjük? Vissza kell nyernünk azáltal, hogy nagyobb buzgósággal haladunk előre utunkon.”²³⁷

Chantal Szent Franciska, a szent atyának igaz tanítványa, gyakran hangoztatta leányai előtt e jótanácsokat: „Miképpen ismerjük föl Isten akarata hibáinkban és tökéletlenségeinkben, kérdezik önök. – Mindenesetre, drága leányaim, állandóan fölismerhetjük az ő megengedő akarata, amely hagyja, hogy ebbe és ebbe a hibába essünk, de azért, hogy megalázzuk magunkat, vádoljuk magunkat, szeressük megaláztatásunkat, és ezeket gyakorolva jóvátegyük hibáinkat, és megszerezzük bocsánatukat.”²³⁸

A szentek eljárás módja a következő: „Esésükből fölkelnek – mondja Szent Ambrus –, és nagyobb hévvel és vitézséggel harcolnak, úgy, hogy hibáik távolról sem késleltetik útjukban, sőt megkészserezzik előrehaladásukat.”²³⁹

„Azon emberek, kik szenvedélyből estek bűnbe – mondja Aranyszájú Szent János –, ugyanezt a szenvedélyt megtartják a jóban is, mégpedig annál inkább, minél élénkebben szemük előtt lebeg nagy adósságuk. »*Akinek kevesebb bocsátatik meg, kevésbé szeret.*« (Lk 7,47) A bűnbánat tüzetől fölglyullasztva tisztább lesz lelkük, mint az arany, és azután lelkiismeretüktől és régi eltévelyedésük emlékétől, mint valami hatalmas széltől hajtva,

²³⁶ Theot. IV. r. 6. f.

²³⁷ Szentbeszéd Gyertyaszentelőre.

²³⁸ 13. tanítás.

²³⁹ De apologia Dávid, c. II.

kifeszített vitorlákkal hajóznak az erényesség partja felé. E tekintetben túlszárnyalják azokat, akik sohasem estek el... Hogy a bűnbánat a megtérő bűnösöknek nagy dicsőséget szerez, és ez gyakran ragyogóbb, mint az igazaké, azt a Szentírás is bizonyítja. Íme Szent Máténál a papi fejedelmeknek és véneknek ezeket mondja az Úr: »Bizony mondom nektek, hogy a vámosok és parázna személyek megelőznek titeket Isten országában.« (Mt 21,31) »Sokan lesznek pedig elsőből utolsókká, és utolsóból elsőkké.« (Mt 19,30)»²⁴⁰

3. Hogyan tudja édes Üdvözítőnk a bűnbánó nyomorúságait kegyelmekké változtatni?

Azt hozhatná fel valaki, hogy ha ez így van, akkor úgy látszik, a bűnbánó bűnösök az igazak fölé kerekednek, akik nem vétkeztek, és a helyreállított megigazulás fölötte van az állandóan megőrzött ártatlanságnak. – Távolság áll tőlünk, hogy párhuzamot vonjunk a sértetlenül megőrzött és a helyreállított erényesség között, még kevésbé, hogy a másodikat az első hátrányára magasztaljuk. Az ártatlanság közelebb áll Isten végtelen szentségéhez, tökéletesebben követi azt, és mindig kedveltebb barátja lesz a Fiúnak, ki önmagának és Anyjának osztályrészesévé tette. A bűnbánat keserű mirhaillata sohasem fog hasonlítani a szeplőtelen élet tiszta aromájához, és amint a lilium a többi virágok között kitűnik, úgy az ártatlanság mindig megőrzi vakító fényességét és sajátos illatát. Sőt még tovább megyünk: Ha az ember elveszti ezt az ártatlanságot, oly méltóságot veszít el, amely csak az ő sajátja, s amelyet, ha egyszer elvesztett, többé nem szerezhet vissza magának teljesen.

Ha a bűnös és bűnbánó ember nem is szerezheti vissza elvesztett ártatlanságát, mégis – Szent Tamás szerint – néha nagyobb kincset, nagyobb javakat gyűjt magának. „Mert – azt mondja Szent Gergely – akik komolyan visszagondolnak eltévelyedéseikre és a veszteségeket megfelelő nyereséggel pótolják, azért nagyobb boldogságban is részesülnek az égben. Hasonló eset történik a csatában. Az a katona, aki meghátrált, de azután bátrabban támadja meg az ellenséget, kedvesebb a vezér előtt, mint az a katona, ki hűségesen megmarad a helyén, de valami rendkívüli módon nem mutatta ki vitézségét.”²⁴¹

Irgalmas Üdvözítőnk a maga részéről szintén ilyen kegyesen bánik a hozzá visszatérő bűnösökkel, és bűnbánatukat megjutalmazza drágalátos vérenek bőséges érdemeivel, és ezáltal szépen eléri azt, hogy „*ahol eláradott a bűn, túláradóbb lett a kegyelem*”. (Róm 5,20) Szentünk szavai szerint nyomorúságainkat „kegyelmekké, a töviseket rózsákká, gonoszságaink mérgét ellenméreggá és üdvözítő eszközzé változtatja át, miként Jób, a bűnbánó bűnösnek ártatlan előképe visszakapta mindannak a kétszeresét, amit elvesztett.”²⁴²

4. A bűnbánat könnyeivel az elvesztett időt pótolhatjuk

Végül lássuk, miképpen mutatja be a szent tanító a szeretet diadalát.²⁴³ Egy többször idézett író kérdezi: „Van-e olyan titkos eszköz, amivel az elmúlt időt vissza lehet szerezni? Nemde ez olyanféle, mint a szélvihart megfékezni?” És erre azt feleli: „Hála Istennek, van ilyen titkos eszköz; a szeretet fölhalálta, a szeretet kinyilatkoztatta és az önben rejlő szeretet is szerezze meg magának. E titkos szer: *a szent könnyek*. Természetesen nem kell itt a szemekből folyó könnyekre gondolni, Isten nem értékeli minden ilyen könnyet, nem is kíván ilyent mindenkitől, hanem a szív könnyeit kell itt érteni, a bánatot, a lélek töredelmét, a bűnbánatot. E láthatatlan

²⁴⁰ Ad Theod. laps. I. c. II.

²⁴¹ S. Thomas. III. pars q. 89. art 3.

²⁴² Theot. IX. r. 12. f.

²⁴³ „Ha egészen hű maradsz hozzám – mondá Urunk Szent Mechtildnek – örvendj, mert a szeretet még inkább jóvá teszi hanyagságodat, mint saját magad, hiszen ebben van dicsősége és érdeme.”

könnyekkel kutassa ki életének minden szakát, amely gyümölcsötlen maradt, mivelhogy nem engedte belevilágítani a szeretetet, és a szeretet fölkerelkedik és visszazáll oda. És ki tudja, ezek a megsiratott esztendők nem lesznek-e kedvesebbek, virágzóbbak, értékesebbek Isten előtt a bűnbánat által, mintha egyébként ártatlanságban töltöttük volna el azokat? Önt nem lehetne sajnálni, ha olyan bűnös volna, mint Magdolna, de úgy is zokogna, mint Magdolna.”²⁴⁴

5. Szent Magdolna a bűnbánók királynője

Szent Magdolna példája valóban nagyon megerősíti az eddigi tanítást, és azért föl is használja Szalézi Szent Ferenc. Legyen tehát e fejezetnek záradéka és összoglalata a szeretetreméltó tanító idézete, drága tanításainak csokra.

„Magdolna megtérése oly csodálatos volt, mert hiszen az utálatos teremtményből nagy értékű edény lett, amely képes volt befogadni a kegyelem értékes és jóillatú italát és ezzel később megkenhette Üdvözítőjét. Ő, aki utálatos szagú szemétdomb volt, a megtérés által szépséges és igen kellemes illatú liliomvirág lett, és amennyire el lett rútitva és csúfítva, olyannyira meg lett tisztítva és újítva. E csodát mindennap látjuk a természetben is. A virágok növekedésüket és szépségüket bűzös és rothadt anyagból kapják, és minél jobban meg van töltve a föld trágyával, annál bujábban teremnek rajta a szebbnél szebb virágok.

Ugyanígy szentünk is teljesen elrothadt a bűn által, és megtérése után a bánattal és szeretettel annál szebbé lett.

Azért joggal illehetjük őt az összes keresztyének és az Anyaszentegyház gyermekeinek királynője címmel. Az Anyaszentegyháznak háromféle gyermekei vannak: az elsők az igazak, a második csoportba a bűnbánók tartoznak, kik nem akarnak bűnükben meghalni, és a harmadikba a bűnösök tartoznak, akik ugyanis megrögzött bűnösök, nem akarnak megtérni és gonoszságukban hálnak meg. Ez utóbbiakról nem szükséges beszélni, mivel ezek nem igénylik a mennyországot. Számukra a pokol el van készítve, és ez az ő örökségük. Ő, mily szerencsétlenek ezek, mert amennyiben megátalkodottan hálnak meg, önmaguk lesznek okozói örök kárhozataknak.”

Szent Magdolna nem ezeknek a királynője, hanem azon bűnösöké, kik gonoszságuktól szabadulni akarnak. Magdolna az Evangélium tanúsága szerint „*bűnös asszony vala a városban*”, de bűnével föl hagyott, és igaz bánattal és komoly elhatározással bocsánatért esedezett Istenhez, és ezáltal föl hívja a bűnösöket, hogy példáját kövessék.

Ó, mily nagylelkű volt bűnbánata! Hányszor megsiratta vétkeit! Mit nem tett az Üdvözítő életében és halála után azért, hogy lemossa bűneit! Amennyire megbántotta Istent egész szívével, lelkével, testével kivétel nélkül, ugyanannyira fölhasználta mindazokat, hogy velük tökéletesen és teljesen megbánja bűneit. Ezért nevezhető a bűnbánók királynőjének, mert mindannyiukat fölülmúlta a bűnbánatban.

A mindennapi életben tapasztalhatjuk, hogy a megsértett ember elvárja, hogy az elégtétel a sérelemnek megfelelő legyen. Például, ha valaki felebarátjától ellopott egy tallért, a megkárosodott elvárja, hogy visszaadják neki. Ha valaki másnak kárt okozott, az illető annyi jóvátételt követel, amennyi kára történt.

Az ószövetségben törvény volt, hogy aki mást arcul ütött, a visszaütést elviselni tartozott, vagy aki kiverte valakinek a szemét vagy fogát, vele is azt tehették. Bár e törvény már el lett törölve az emberek között, mégis még mindig megmaradt Urunk, és azok között, kik neki szentelik magukat. Az Úr azt kívánja, hogy amennyire lehet, bűneik nagysága szerint tegyenek eleget neki, vagyis azt akarja, hogy legalább annyit cselekedjenek neki, amennyit a világnak cselekedtek. És ez nem nagy követelés. Mert, ha a viláért annyit megtettünk, és annyira

²⁴⁴ Mgr. Ch. Gay: A keresztyén élet és erények. A szeretet.

engedtünk hiú csábításainak, mennyivel inkább át kell adni magunkat a kegyelem vonzerejének, amely oly édes és kedves! Valóban semmi igazságtalanságot sem cselekedett velünk az Úr, midőn ezt követeli tőlünk. Ha szívünket, lelkünket, vágyainkat, szemünket és szavunkat és csinos hajunkat a világ szolgálatába állítottuk, akkor szükséges, hogy a szent szeretetnek is föláldozzuk és szolgálatába állítsuk.

6. Szent Magdolna az igazak királynője

Szent Magdolna az igazaknak is a királynője, mert habár nem nevezzük szűznek, mégis megtérése utáni tökéletes tisztaságáért előkelő helyet foglal el a tiszta lelkek között. A szent szeretet tűzhelyében annyira megtisztult, oly kiváló tisztaságra tett szert, oly tökéletes szeretettel telt meg, hogy az Istenanya után ő szerette legjobban Urunkat. Mondhatni, úgy szerette őt, mint a szeráfok, sőt még azoknál is csodálatosabb az ő szeretete, mert azok fáradtság nélkül bírják a szeretetet és félelem nélkül őrzik, míg e szent nagy fáradtsággal és gonddal szerezte meg és félelemmel és aggodalommal őrizte szívében. Az Úr Isten hűségének jutalmául lángoló, erős, és tökéletes tisztasággal egybekapcsolt szeretetet ajándékozott neki. Szívét akkora vágy, sóhaj és szerelmes hév sebezte meg, hogy csak az isteni Jegyes tudta kielégíteni. Bizonyára gyakran mondogatta a jegyes szavát: „*Csókoljon meg engem az ő szája csókjával*” (Én 1,2), azon csókjával, amit az emberiség annyira óhajtott, a pátriárkák és próféták annyira kértek, ami nem más, mint a megtestesülés és az isteni természetnek az emberi természettel való egyesülése, az a szoros egyesülés, ami után e szent szerelmes annyira epedett.

Íme mindebből látható, hogy Szent Magdolna miképpen királynője az igazaknak. Semmi sem tehette őt jobban megigazulttá, mint ez a szeretet mély alázattal és töredelemmel összekötve, mely Üdvözítőnk lábánál tartotta őt. Az Üdvözítő is gyengéd és bensőséges szeretettel szerette, amivel az igazakat szereti. Ebből kifolyólag nem tűrhette, hogy valaki őt szemrehányással illesse.²⁴⁵

Szalézi Szent Ferenc más alkalommal is írt e nagy bűnbánóról és megerősíti az előbb mondott szavainkat. „Urunk Szent Magdolnát visszahelyezte szüzességébe, bár nem a teljesen helyreállított tisztaságba, de oly tisztaságba, amely bizonyos tekintetben fölötte áll az előbbinek, amelyhez, ha nem is fér semmi szennyfolt, de nem is kíséri az alázatosság.”²⁴⁶

Végül következőképpen fejezi be szentünk az erről szóló tanítást: „Magdolna sohasem szerette volna az Üdvözítőt oly hévvel, ha nem lett volna annyi bűne megbocsátva és nem követte volna el azokat. – Tekintsen, kedves leányom, az irgalmasság nagy művésze, aki nyomorúságainkat kegyelmekké változtatja, és gonoszságaink viperáiból üdvös gyógyszert készít lelkünk számára.”²⁴⁷

²⁴⁵ Szentbeszéd Szent Mária Magdolna ünnepén.

²⁴⁶ 19. tanítás: Szent József érényei.

²⁴⁷ Blaise. 614. l.

VIII. fejezet. Használjuk fel hibáinkat, hogy a Boldogságos Szűz Mária iránt fokozottabb áhítatra gerjedjünk

1. Mária, a hajótöröttek menedéke szeretettel veszi át Jézus kezéből a megtérő Magdolnát

E kis könyv harmadik kiadásának készítésekor az a gondolatunk támadt, hogy e fejezettel megtoldjuk a könyvet. Mert hogyan tudnók az isteni irgalmasságot énekelni, anélkül, hogy dicséretet ne zengenék az irgalmasság Anyjának? Hogyan tudnánk szentünk iskolájában, hibáink jórafordítása művészetének tanulmányozásakor megfelekedezni a bűnösök menedékéről, kinek jóságát annyira magasztalta a szent püspök? Igaz, hogy könyvünk folyamán²⁴⁸ már rátértünk a Szent Szűzre, de ez nem volt elég, Öneki egy külön fejezetet kell szentelni.

E gondolatok főképpen a bűnösök menedékéről nevezett Nagyasszonyunk clermonti templomában voltak ránk nagy hatással. A régi szentélyben világosabban megértettük, hogy Mária a hajótöröttek menedéke és csillaga.

Szépen írja Szalézi Szent Ferenc: „A Szent Szűz a nyomorúságos világ tengerének hullámain evező embereknek sarkcsillaga és védpartja mindenkoron ... Akik ezen dicső csillag oltalma alatt hajóznak, nem ütköznek a bűn szirtjeibe és nem merülnek alá a mélybe.” Azonban, akik szerencsétlenül kivonták magukat irányító oltalmából, nem találnak biztos partra, hol kijavítsák sérülésüket és nem tapasztalják azt a boldogító tudatot, hogy Mária szeplőtelen szíve a leggyengédebb anyai szív.

Úgy látszik, szentünk szándéka szerint jártunk el e pótfejezettel. Most következő idézetei természetes kapcsolatban vannak az előbbi fejezettel, amelyben Magdolnát, mint a bűneikből hasznot merítő bűnösök mintaképét mutattuk be.

Chantal Szent Franciskához írt egyik levelében kitér e tárgyra, midőn a bélpoklos Simon házában Magdolnával történt eseményt magyarázza, amelyet lelki szemével szemlél: „Barátságos hangulatban láttam Üdvözítőnket, és én kedves Magdolnánk iránt való tiszteletből mégsem mertem lábaihoz borulni, hanem szent Anyjához járultam, aki, ha nem csalódom, szintén ott volt. Nagyon bánkódtam, hogy nekünk nincsenek annyi könnyeink és illatszereink, mint e szent bűnbánónak. De a Miasszonyunk megelégedett néhány csepp könnyel, ami ruhájára esett; szent lábait ugyanis nem mertem megérinteni. Egy dolog azonban igen megvigasztalt. Az étkezés után Urunk kedves megtérőjét édes Anyjának ajánlotta és ettől kezdve, amint tudja, Magdolna asszony mindig vele volt, és a Szent Szűz a leggyengédebb szeretettel vette körül a bűnös nőt. Ez nagyon fölbátorított és kimondhatatlan örömmel töltött el engemet!”²⁴⁹

Másutt így ír: „Az Istenanyának közbenjárására történhetett meg az, hogy Szent Magdolna az előbb még ezerféle undok bajoktól befeketített edény és a tisztátalanságoknak tárháza, megtérése után a Miasszonyunk tisztaságának zászlaja alá szegődött, és ragyogó, átlátszó kristályedénnyé változott, amely magába fogadta, és magában tartotta a kegyelmek és erények legértékesebb italát.”²⁵⁰

²⁴⁸ L. I. r. III. f. 11.

²⁴⁹ 1607. júli. 24.

²⁵⁰ Camus X. 30.

2. Az Úr Jézus, ki az Atyánál közbenjár érettünk, Szűz Máriát az ő közbenjárójává tette érettünk

Ó, jóságos Atya! add meg minden bűnösnek, hogy bátorsággal és vidám bizalommal fusson Máriához! Győzd meg őket, hogy ha gonoszságuk e könyvben levő indítóokok ellenére még mindig megakadályozná, hogy Jézus végtelenül jó Szívéhez forduljanak, vessék magukat buzgó hévvel Anyjának karjaiba, ki szánakozó kedvességéről biztosítja a legszerencsétlenebbeket is.

Édes Üdvözítőnk elejét akarta venni a félelemnek, amellyel istensége és bírói tisztsége szükségszerűleg eltölti a bűnösöket, bármennyire is kinyilvánítja szeretetét. Azért anélkül, hogy megszűnne az Atyánál közbenjárónk és szószólónk lenni, önmaga számára is kiválasztott közöttünk egy közbenjárót és szószólót, akihez mindannyian félelem nélkül járulhatunk, mert hiszen anyánk, és mivel az ő Anyja mindent kieszközölhet érettünk Istennél, és éppen úgy győzedelmesen védi ügyünket Fiánál, mikor keblére mutat, mellyel táplálta, mint ahogy a Fiú mindenható közbenjárónk az Atyánál, midőn Szívét és sebeit mutatja néki.

Az egyházatyák tanúskodása is egyöntetűen bizonyítja, hogy ez az isteni üdvrend. Azt mondják, hogy Jézus egyedül is képes lett volna az emberi nem állapotának helyreállítására, hisz mindent megadhat, amire szükségünk van – de „nem jó az embernek egyedül lenni”. Mivel mind a két nem közreműködött romlásunkban, illő, hogy ugyancsak mind a két nem vegye ki részét fölemelésünkben.²⁵¹ A Megváltó tehát az emberi nem váltságdíját átadta Szűz Máriának és ezzel azt akarta, hogy mindent őáltala nyerjünk meg. Ő a csatorna, amelyen át a kegyelem lelkünkbe ömlik, Ő a létra, amely Istenhez vezet, Ő az ajtó, amelyen át Isten jóságához juthatunk, Ő a nyak, amelyen keresztül a szent főnek érdemei az Egyház egész testébe szétáradnak. Mindenki csak őáltala üdvözlül és nyer bocsánatot.²⁵²

3. Mária, az új Eszter, az isteni irgalmasság teljhatalmú birtokosa

Mária az új Eszter, aki kegyelmet talált az Úrnál minden emberért, kinek átadta az Úr országának felét. Ő az irgalmasság kormánypalcáját tartja, mialatt Fia az igazságosság királya marad.²⁵³

Igen, Mária az irgalmasság teljhatalmú kiszolgáltatója. Az irgalmasság az ő ügyköre. Miként a modern államokban azoknak, akik pénzügyi, tengerészeti vagy mezőgazdasági dolgokat akarnak elintézni, az egyes szakminisztériumokhoz kell folyamodniuk, úgy azoknak, kik irgalmasságra szorulnak, az Istenanyához kell fordulniuk. Minél nagyobb a nyomorúságuk, annál több okuk van arra, hogy anyai szívéhez forduljanak.

„Az örvény az örvénynek kiált”²⁵⁴, és amint Szalézi Szent Ferenc mondja: „semmi sem kedvesebb a bőkezű adakozásra nézve, mint a szűkölködő szegénység.” És minél nagyobb a bőség, annál nagyobb a hajlandóság kiárasztására és közlésére. Minél nagyobb a szűkölködő szegénysége, annál nagyobb várakozással kíván részesülni a jóban, hasonlóan az üres edényhez, amely megtöltésre vár. Tehát szívesen és mohón közelednek egymáshoz a bőkezűség és a szűkölködés, olyannyira, hogy alig lehetne eldönteni, melyik merít ebből nagyobb megelégedést, vajon a bővelkedő és önmagát kiárasztó és közlő jóság, vagy a szükség, amely kapni akar a jóból, hogy vele beteljék. Csak az Üdvözítő tanítása dönti el a kérdést, aki így szól: „Üdvösebb adni, mint kapni.”²⁵⁵ (ApCsel 20,35)

²⁵¹ Szent Bemát: Szentbeszéd Szűz Mária mennybemenetelére.

²⁵² Szent Bernát: 2. sz. beszéd Jézus születésére.

²⁵³ Szent Tamás: In Esther.

²⁵⁴ 42. zsoltár.

²⁵⁵ Theot. I. k. 15. f.

4. Mária neve gyakran hathatósabbnak tűnik fel, mint Jézusé

Szent Anzelm még tovább megy. Nem habozik kijelenteni, hogy Mária nevének kiejtésére gyakran gyorsabban találunk meghallgatást, mint Jézus nevére. „Ugyebár – mondja – mintha az Anya hathatósabb lenne a Fiúnál, pedig minden hatalom Tőle van. De Jézus, mint mindenkinek Mestere és Bírója, ismeri kinek-kinek érdemeit és az igazságosság mellett van, midőn késlelteti a meghallgatást. Ellenben Mária nevének hallatára kielégül és megenyhül igazságossága, mert e csodálatos teremtmény érdemeivel közbelép, hogy mindent kieszközöljön.”²⁵⁶

Van egy másik igazság is, amit a régi írók a Szentírásra támaszkodva hosszasan tárgyalnak. Ez még tisztábban világítja meg a két titkot.

Azt mondják, hogy az ószövetségben Istent a seregek Urának, a bosszúállás Istenének, Júda törzse oroszlánjának nevezték. Ő tűztől körülveve, mennydörgés és villámok cikázása közben mutatkozik be, kardját élesíti, íját forgatja, és a nyilat kiröpíti, a földet a vízözön halotti leplebe borítja, a bűnös városokat kénköves tüzes esővel elpusztítja, ellenségeit a tenger forgóiba fullasztja, vagy a haragjától megnyílt föld mélységébe göngyöli.

Az újszövetségi Evangéliumokban ugyanaz az Isten egyszerre bárány jelképében jelenik meg előttünk. Nem akarja összetörni a repedezett nádat, sem eloltani a füstölgő mécsbelet. Mi történhetett tehát?

Ó! az Isten testet öltött Szűz Máriában! Miképpen a nap bejárva az állatövi körben a rákot, bikát, skorpiót, mérleget, és oroszlánt, belép a szűzbe²⁵⁷ és a forró égövekhez ér és azokat fölmelegíti, és kellemes helyekké változtatja; valamint az egyszarvú elfelejti szilaj vadságát, és megszeli, mihelyt ráteszi fejét a leányka térdeire²⁵⁸ – hasonlóképpen az igazság Napja a jóság csillagává változik, és haragjának lángjait édes meleggé változtatja, mihelyt elrejtí fénységét a názareti Szűz méhébe. Az igazságosság az égben marad: „Az igazságosság a mennyből letekint;” az irgalmasság a földre jön lakni, „mert az Úr jót ad,” sem nem haragszik, sem nem méltatlankodik. „Megenyhíted minden haragodat, eltértél a te haragod hevétől,” midőn Mária méhének szűzi talaja meghozta gyümölcsét, „a mi földünk megadja gyümölcsét” (84. zsoltár).

5. Véga Kristóf hittudós megindító elmélkedése Szűz Mária irgalmasságáról

Júda oroszlánja a legszelídebb asszony ölébe tette a lány gyapjas, és a természeténél fogva jóságos báránnyt.²⁵⁹ A bárány szelídségét Anyja tejéből merítette. „A tej jobb a bornál” – mondja az Énekek éneke egyik neves magyarázója, mert a bor ugyan megrészegeti az embert, elveszi a sérelmek emlékezetét, és az ember könnyen megbocsát, de a Boldogságos Szűz Mária tejének megvolt mintegy az a hatása, hogy Istent megrészegetse; alig ivott belőle, a tejjel együtt az irgalmasságot is magába szívta, és vétkeink emlékezetét mintegy messze elűzte magától, és bőkezű lett a bocsánatra.²⁶⁰ „Igen – teszi hozzá bátran Szent Viktorról nevezett Richárd –, teáltalad mintegy gyarapodott az isteni irgalmasság bősége, teneked köszönjük azt, hogy reánk ömlött. A méz sziklából jött, aminthogy Joppe száraz ága virágot fakasztott, amely az édes nedvet szolgáltatja, és ez minden bajra orvosság.”²⁶¹

²⁵⁶ De Excell. Virg. c. 6.

²⁵⁷ Szent Antonin.

²⁵⁸ A középkorban divott eme képletes állatmagyarázat meg van örökítve a strassburgi székesegyház északi homlokzatának frízében.

²⁵⁹ Szent Antonin.

²⁶⁰ Hailgrin bíboros.

²⁶¹ In Cantic. p. II. c. 23.

A Vörös-tengeren való átvonulásnál a bosszús habok maguk alá temették az egyiptomiakat. Ez a bűnösök képe. A Jordánon való átvonulás azonban minden baj nélkül történt. A frigyszekrény és a kegyelem trónja távol tartott minden bajt. Mária nélkül félni kell a bosszúálló Istentől. Mióta az Úr a frigyszekrényben, Szűz Máriában lakott, csakis jótéteményeket várhatunk tőle. Midőn Simeon a Megváltót Anyja karjaiban látta, Izrael üdvösségének nevezte. Midőn saját karjaiban tartotta, úgy látta őt, mint aki sokaknak romlására, és sokaknak föltámadására lesz.²⁶²

Remegj, te bűnös, ha Krisztust elválasztod Máriától, azonban a jóságos Királyné karjaiban látva, minden bizalmatlanság nélkül imádkozzál hozzá, mert ő ekkor számodra a trónuson ülő irgalmasság, a száron nyugvó virág és a mérhetetlen óceánban levő víz.

Az emberré lett Istenfia Atyja ölében istenségének atyai vonásait mutatja, anyja ölében azonban anyai érzülettel is fölruházta magát. Az egyik híres hittudós,²⁶³ kitől az előbbi idézetek legtöbbjét vettük, Szent Ambrus idézetére támaszkodva kijelenti, hogy Mária megnagyobbította az Isten kegyességét, amennyiben emberi életet adott neki és fejté az örök irgalmasság koronájával megkoronázta.

„Ó, valóban ostobák voltak az evangéliumi szüzek – mondja ugyanó –, mikor elégséges olaj nélkül elaludtak, de még ostobábbak voltak akkor, midőn a vőlegénytől elutasítva nem kérték a menyasszony, azaz Szűz Mária közbenjárását. Ők azt kiáltották: Uram, Uram, nyisd ki nekünk az ajtót!²⁶⁴ A bíróhoz fordultak és megérdemelt és igazságos választ kaptak: „*Nem ismerlek titeket.*” Ó, miért nem mentek a menyasszonyhoz, és kiáltották volna neki: Úrnőnk, Úrnőnk! Erre az egyetlen szóra kegyelmet nyertek volna.”

6. Szent Bernát, Szent Brigitta és Szalézi Szent Ferenc felhívják a bűnöst, hogy fusson Szűz Máriához

Akárki vagy te bűnös, ha mindjárt egyik lábaddal a szakadékban vagy, és a kétségbeesés már elfogta szívedet, tekints Máriára, gondold reá,²⁶⁵ és ismét megtalálsz a lelki tisztaságot és békét. A szeplőtelen Szűz kinyilatkoztatta Szent Brigittának, hogy senkivel sem történt meg az, hogy javulási szándékkal segítségül hívta nevét, és az ördög nem menekült el előle. Szalézi Szent Ferenc beszéli el a következőt: „Valamely zárdában egy seregélymadarat Mária nevének kiejtésére tanítottak. Egy alkalommal kiengedték, és a madár a karvaly karmai közé került, és az darabokra tépte volna, ha ki nem ejti Mária nevét. Hasonlóképpen a bűnös is kiszabadulhat a sátán karmaiból, ha kiejti e mindenható nevet. E név legyen lélegzésünk, mert – egy szentatya mondja – Mária neve által a bűnös lélek lélegzik, és bizalommal várja a bocsánatot.²⁶⁶

7. Hasonlat a szív kettős dobogása és Jézus és Mária között

Az egyik újabbkori író még tovább fejtegeti e gondolatot és találó, merész hasonlatban bemutatja az Istenanya szerepét, amelyet mindazoknak igénybe kell venniük, kiket a bűn megsebesített, vagy megölt.

„Minden szívverés kettős működést fejt ki. Az egyik visszaszívja a szervezetből a kihasznált vért, míg a másik szétviszi a friss vért. Ezért maga a szív is kettős. Egy szívben tulajdonképpen két szív van. Az egyiket aktívnak, és a másikat passzívnak nevezhetnők. Az

²⁶² Lk 2.

²⁶³ Véga Kristóf: Theológia Mariana.

²⁶⁴ Mt 25.

²⁶⁵ Szent Bernát. Homilia 2. supra Missus.

²⁶⁶ Idiota. Lib. de Contemp. V. B. c. 5.

egyik életet ad, a másik eltávolítja a halált, hogy helyet adjon az életnek. Az egyik élte, a másik tisztít.

Ilyen működést fejt ki a megváltott emberek között az a szív, amely két lélekből áll, amelyek egymást éltetik, és e két lélek Jézus és Mária lelke. Jézus lelke a szív éltető része, Mária lelke Jézus kegyelmével a szív ama része, amely a halált elűzi.

Ő az élethez, Jézushoz viszi az emberiség megholt vérét, hogy ismét életre keltse, és így újraéledve és megistenítve visszaküldje a világba. Midőn az Ige testté lőn, megistenítette a vért, és a Szent Szűz adta az Igének a megistenítendő anyagot.”²⁶⁷

8. Szent Ignác, Szent Bonaventúra, Damjáni Szent Péter és Nazianzi Szent Gergely vigasztaló szavai Mária irgalmasságáról

Ki tudná megszámolni azon lelkeket, kiket az Istenanya visszavezetett az isteni életre! Egyszerűen meg kellene számlálnunk az összes megtéréseket. Egy lélek sem gyógyult meg az ő közreműködése nélkül. Lehetetlen – mondja Szent Ignác vértanú –, hogy valamely bűnös megmeneküljön Mária segítségével nélkül. Nem Isten igazságossága ment meg minket, hanem végtelen irgalmassága, melyet Szűz Mária esd le könyörgéseivel.²⁶⁸

Szent Bonaventúra Rúthoz hasonlítja Szűz Máriát, aki az aratók elejtett kalászait felszedi, azaz, a kegyelem minden hívásával szemben makacs lelkeket fölemeli és a családatya csűrőbe viszi.

A Boldogságos Szűz könyörgésének köszönhető, hogy a jobb lator a keresztfán megtért és bűnbánó vértanú lett – mondja Damjáni Szent Péter. Az áruló Júdás sem akasztotta volna fel magát, ha öngyilkosságát elhalasztotta volna azon pillanatig, midőn a haldokló Jézus övét Anyjára bízta.²⁶⁹

Óhosszá fordult az apostolok fejedelme háromszoros tagadása után, és amit akkor Fiának mondott, költői stílusban beszéli el Nazianzi Szent Gergely: „Ó, Isten Igéje, az embernek az a tulajdonsága, hogy vétkezik, bocsáss meg Péternek. És Jézus így válaszolt: Anyám, te tudod, hogy én minden kívánságod előtt meghajlok. Egyedül irántad való tekintetből megbocsátom Péter minden bűnét.” Szent Pálról életrajzírói²⁷⁰ azt írják, hogy ő az Istenanya közbenjárásának tulajdonította azt a kegyelmet, hogy egyszerre átalakult.

„Ha Mária irgalmassága ekkora volt földi száműzetése alatt, mekkora lehet most, midőn az égben uralkodik” – mondja Szent Bonaventúra.²⁷¹ Bizony megsokszorozódik, tekintve a nyomorúságok megszámlálhatatlan sokaságát, amit a földön lát. Maga az Anyaszentegyház vallja,²⁷² hogy Szűz Máriának az a hivatása az égben, hogy a bűnösökért imádkozzon.

Nemde, éppen a bűnösök azok, akiknek dicsősége végtelen gyarapodását köszöni? Miképpen lett volna ő a Megváltó Anyja, ha nem lettek volna megváltásra szoruló bűnösök?

Találón írja Olier: „A bűnösök szerezték meg az áldott Szűznek azon kitüntetését, hogy az emberiség Üdvözítőjének Anyja lehet. Ugyanis, ha nem lett volna bűn, akkor az Úr Jézus sem jött volna le a földre, hogy a bűnösökhöz hasonló testet öltson magára.”²⁷³ Mária tehát bizonyos értelemben a bűnösök adója, mivel Jézus Krisztus Anyja.

²⁶⁷ P. Gratoy: A szeplőtelenül fogantatott Szűz Mária hónapja.

²⁶⁸ Apud Celada, de Judith figurata c. X. n. 63.

²⁶⁹ Philippus Abbas.

²⁷⁰ Lásd. Cornelius a Lapide in Act. VII.

²⁷¹ Speculum. c. 8.

²⁷² Nagyboldogasszony vigíliájának szentmiséjében levő secreta imádság.

²⁷³ Vie intérieure de la Très sainte Vierge. p. 352.

9. Milyen indítóokból veszi Szűz Mária a bűnösöket különösképpen oltalmába?

„Bizonyos értelemben mi vagyunk az okai Mária fölmagasztaltatásának” – mondotta már Villanovai Szent Tamás.²⁷⁴ „Az isteni orvos nem szállott volna le az égből, ha a földön nem kellett volna a bűn betegségét meggyógyítani. Éppen azért, mivel mi mindannyian bűnösök voltunk, lett Mária Istennek Anyja. Isten nem lett volna emberré, ha az ember nem lett volna bűnös.²⁷⁵ Igaz, ó, Szent Szűz, hogy te nem tartozol semmi köszönettel nekünk, mert nem érdemünk, hanem vétünk szolgált mindezekre alkalmul. De, tekintve nagy kegyességedet, megemlékezel nyomorúságunkról. Te valóban a bűnösök védője akarsz lenni, hiszen őmiattuk emelkedtél oly magasra. Bár bűnünk nagy bánattal tölt el, mégis mindamellet kimondhatatlan öröm hatja át szívünket a te fönséges méltóságod és dicsőséged miatt, amely jóvát teszi a kárt, amit bűneinkkel magunknak okoztunk.”

„Ó, Mária, hogyan taszíthat engem kétségbeesésbe gonoszságaim sokasága?”²⁷⁶ – írja egy jámbor író. „Te mindenkinek anyja vagy, de különösen a bűnösöknek.”

Igen, a bűnösök állandóan megújítják a fölséges Szűz istenanyai méltóságának dicsőségét és örömét, mert valahányszor közbenjár érettük, mindannyiszor újra szüli, vagyis életre kelti bennünk Krisztust.²⁷⁷

Mindegyik bűnöshöz megtérésekor, vagyis a kegyelemben való újjászületésekor, mikor az Üdvözítővel való egyesülése által istengyermeksége ismét megújul, és mikor a „Krisztusban föllevenítettett” (Ef 2) mennyei Atya e szavakat intézi: „*Fiam vagy te, én ma szültelek téged*” (2. zsoltár) – ugyanakkor az őrangyal bemutathatja e szerencsés megtérőt Szűz Máriának, és Szent Erzsébet szavaival üdvözölheti: „*Áldott a te méhednek gyümölcse!*”, mert valóban az ő méhének gyümölcse a megtérő bűnös.

Amint az Egyház titokzatos testének feje, Krisztus, Máriát anyjának nevezi, úgy édesanyja ő a test minden tagjának is. Minden ember csak úgy lesz igazzá, ha Mária, az új Éva, minden *élőnek igaz anyja*, az isteni életre szülte.

10. Mária, a bűnösök menedéke, mindent megtesz a bűnösök megtéréseért

Az Énekek énekének egyik magyarázója²⁷⁸ ezen idézetet: „*Legeltesd kecskéidet!*” a Boldogságos Szűz Máriára alkalmazza a bűnösökkel kapcsolatban.

A kecskék a bűnösök – mondja – és joggal képezik Mária nyáját. A Szent Szűz nem legelteti őket úgy, mint amelyek a fölséges Bíró baljára vannak szánva, hanem a jobb helyet biztosítja számukra, hiszen azért vette őket magához, hogy hűséges báránnyá változtassa. Hasonlóképpen, mikor az orvos a páciens a közbeszéd szerint betegének nevezi, nem akarja ezzel kifejezni azt, hogy az illetőnek a betegségét akarja, hanem hogy meggyógyítására vállalkozott. Mennyi buzdítás van e két hasonlatban!

²⁷⁴ Olier most említett munkájából idézve.

²⁷⁵ Legalábbis ez a tanítása a leghíresebb tomisztikus iskolának. Szalézi Szent Ferenc szerint az Ige akkor is testté lett volna, ha az emberiség nem vétkezett volna. Ebben az esetben Mária dicsősége kisebb lett volna, amennyiben nem szenvedett volna, tehát a bűnösöknek köszönheti, hogy ezáltal is nagyobb lett dicsősége.

²⁷⁶ Laurentius a Ponte.

²⁷⁷ Borgius de Gubbio. 9 De signis Ecclesiae.

²⁷⁸ Guillelmus, apud Delrio in Cant – Ugyanez a gondolat van Szent Gertrúdnak ama látomásában, amelyben Urunk a bűnösöket különböző állatok képében a Szent Szűz palástja alá rejtve mutatta be neki. E bűnösöket a Szent Szűz mindaddig oltalma alá vette, míg Istennel ki nem békültek. VI. könyv. 51. fej.

Igaz, hogy a bárány többet ér a bakkecskénél. Az ártatlan lélek ragyogását senki sem éri el. Boldogok azok, akik a sértetlen bárányhoz hasonlóan megérdemlik a szüzek szüzének, az isteni pásztornőnek kedveskedéseit. Azonban a bűnösök számára is marad vigasztalás.

Amikor beismerik, hogy gonoszságaik miatt, mintátkozott kecskék, megérdemlik a Bíró bal helyét, csak forduljanak bizalommal Máriához, hogy az ő bűnösei legyenek, és csakhamar bárányokká változzanak.

Az egészség is mindig többet ér a betegségnél. Boldog az, kinek nincs szüksége orvosra. De ha már egyszer betegek vagyunk, milyen jólesik, és bizalommal tölt el, hogy az orvosi tudomány fejedelmője gondoskodik rólunk, az ő kliensei vagyunk, az ő betegeihez tartozunk!

Bármilyen betegek legyünk, bármennyire kétségbeejtő legyen lelkünk állapota – ha akarjuk, Mária fölvesz minket betegei közé. És mivel nincs olyan betegség, amit meg ne tudna gyógyítani, és semmi sem képezhet akadályt a mindenható Istenanya kezelésében, azért meg is fog minket gyógyítani. Az ő dicsősége, miként az ügyes orvosé, annál fényesebben ragyog, minél súlyosabb bajból gyógyított ki minket.

Azután, ha egyszer meggyógyított, és a haláltól megmentett minket, akkor a lábadozás hosszú ideje, mondhatni életünk végéig tartó ideje alatt is, mint jóságos Anyánk mindig szeretni fog, és vigyázni fog ránk, gyengeségünkre és veszedelmeinkre, miként az orvos is figyelemmel kíséri betegeit gyógyulásuk után. Ezután különösebb jogcímünk van anyai oltalmára. Az ő tisztelete érdekelve lesz a kegyelem állapotában való kitartásunkkal, amelyet könyörgéseinek és fájdalmainak árán szerez meg számunkra.

Mi lesz akkor, ha anyai gondoskodását hűtlenséggel fizetjük, és ismét visszaesünk a bűnbe? Vajon az orvos elhagyja-e betegeit visszaesésükben? Megbosszulja-e ezzel a beteget, mivel nem ragaszkodott előírásához? Ellenkezőleg, nem fogja-e még inkább elővenni tehetségét, mesterfogásait, és nem fogja-e megkettőzni odaadását, hogy a gyógyulás ismét beálljon?

11. A bűnös hálaimája Szűz Máriához

Ó, Mária! te jóságos anyja vagy annak, ki mondá: „*Nem szükséges az orvos az egészségeseknek*” és „*bocsássatok meg hetvenszer hétszer!*” Mikor tudják a mi visszaeséseink hatalmat és szerető gondoskodásodat kimeríteni? Te hűséges szolgád, Szent Bonaventúra²⁷⁹ szerint fölkeresed azt a bűnöst, akit mindenki elutasított magától és átöleled és újra fölmelegíted és addig nem nyugszol, míg meg nem gyógyítod őt.

Én is a te betegem vagyok, ments meg engem! „*Tied vagyok, szabadíts meg engem!*” (Zsolt 118,94) Ez legyen reménységem kiáltása száműzetésem minden napján. Valahányszor visszaemlékezem bűneimre, Terád fogok gondolni, hogy hatalmas és jó vagy, és fölemelsz engem, és sem hatalmadban, sem jóságodban nem vallottál még kárt. És szilárdan meg vagyok győződve arról, hogy nem fogsz engem elhagyni gyógyulásom felénél.

Anyai gondoskodásodért való háladatosságom és az a vágy, hogy hatalmatad kinyilvánítsam a világnak, segítségemre lesz, hogy tanácsaidat kövessem. Szeretni foglak téged „*és dicsőíteni fogom nevedet, mert kimentetted lelkemet a legalsóbb mélységből*” (Zsolt 85,12–13). És végezetül az égben alázattal foglalom el helyemet azok között, kik neked köszönik üdvösségüket, mert nyomorúságaikban beléd helyezték minden reményüket. És akkor a te dicsőséged leszek, miként a beteg az orvosnak dicsősége, akit nem egyszer, hanem több alkalommal is kiszabadított a halál karjaiból. Ott a kegyelem a legdicsőbb hasznot fogja meríteni bűneimből: ott bűneim a te megdicsőülésednek, és az isteni irgalmasságnak talapzatául

²⁷⁹ Speculum. c. V.

fognak szolgálni, amelyet örökké énekelni fogok. „*Az Úr irgalmasságait mindörökké énekelni fogom.*” (Zsolt 88,2)

Ámen! Ámen! Ámen!